94 - Ocak

ISSN 1300-024

ASKERÎ TARİH BELGELERİ Dergisi

OCAK 1994 Yıl 43 Sayı 97

Gnkur. Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Bşk.

TARİH YAZMAK, TARİH YAPMAK KADAR MÜHİMDİR. YAZAN, YAPANA SADIK KALMAZSA, DEĞİŞMEYEN HAKİKAT İNSANLIĞI ŞAŞIRTACAK BİR MAHİYET ALIR.

ATATÜRK

333

3 0 KASIM 1994

ASKERÎ TARİH BELGELERİ DERGİSİ

OCAK 1994 YIL : 43 SAYI : 97

TÜRK İSTİKLÂL HARBİ BÜYÜK TAARRUZ

(26 - 30 Ağustos 1922)

Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVI
1994

335

ISSN 1300 - 0241

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI : '94/87

336

SUNUŞ

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden derlenen ve Büyük Taarruz (26-30 Ağustos 1922) dönemini kapsayan Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nin 97 nci sayısını yayınlamış bulunuyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına temel olan ve bütün dünyada derin yankılar uyandıran bu büyük zafer, Türk savaş sanatını ortaya koyması açısından dünya harp tarihinde ender rastlanan mükemmellikte olmuş ve Yüce Atatürk'ün "Türk vatanının harim-i ismetine (mukaddes ocağına) uzanıp da kırılmamış ve kırılmayacak bir el yoktur" sözünde anlam bulmuştur.

Yakın tarihimizin önemli bir noktasına ışık tutan ve yayını Büyük Taarruz'un 70 nci yılına rastlayan bu eser, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden, Em.Alb.Niyazi ARTAN, Tarih Uzmanı Hülya ÖZKAN, Tarih Uzmanı Gülhan BARLAS tarafından bu günkü yazıya çevrilmiş ve yetkili kurul tarafından incelenerek yayına hazırlanmıştır.

Cumhur ASPARUK
Hv.Plt.Korgeneral
Gnkur.ATASE Başkanı

ÖN SÖZ

Misak-ı Millî sınırları içinde kalan Türk topraklarını düşmandan temizleyerek yurdu kurtarmak olarak ifade edilen askerî hedefe, Sakarya Zaferi'yle daha da yaklaşılmış, ancak kesin sonuç alınamamıştı.

Sakarya'da imha edilmekten zor kurtulan Yunan ordusu, henüz Anadolu'dan söküldüp atılamamıştı. Bu zaferle, Yunan halkının ve ordusunun morali ciddî surette sarsılmış, iç politikada başlayan karışıklık nedeniyle Yunan Parlâmentosu çalışamaz hâle gelmiş, krallık ise nüfuz ve otoritesini kaybetmişti. Parlâmento içindeki karşı görüşler de günden güne artmaktaydı. Yunanistan'da ekonomik ve malî durum hayli bozulmuş, kaynaklar kurumuş, yoksulluk baş göstermişti. Bunun sonucu olarak Yunan halkının hükûmete olan güveni sarsılmış, huzursuzluk başlamıştı. Ayrıca Yunan Hükûmeti, iç politikada olduğu gibi dış politikada da itibarını kaybetmişti.

Diğer taraftan, TBMM Hükûmeti Yunan Hükûmeti'nin tersine olarak Sakarya Zaferi'nden sonra içerde tam bir egemenlik kurmuş ve memleketin kaynaklarını kullanabilecek hâle gelmişti.

Milletin, hükûmete ve ordusuna olan güveni artmış, düşmanın vatanın bağrından kesin olarak imha edileceği inancı kökleşmişti.
Memleketin iç durumunda beliren bu olumlu ve umut verici hava, beklenen kurtuluş gününün uzak olmadığının müjdecisiydi.

Sakarya Zaferi'nden sonra, TBMM içinde ve dışında halk, Mustafa Kemal'in çevresinde birleşmekle beraber, O'na karşı olanlar yine de etkinliklerini azaltmamışlardı. Bu kişiler şimdi de Yunan ordusunun ne zaman yurttan kovulacağını sık sık soruyorlar, Başkomutanı kesin sonuçlu bir taarruza geçmesi için sıkıştırıyorlardı.

Mustafa Kemal ve yakın arkadaşları, ordunun Sakarya Muharebesi'nde kaybettiği araç gereçleri tamamlamadan ve taarruz gücü oluşturmadan girişilecek bir taarruzun başarısız kalabileceği ihtimalini düşünüyorlardı. Bu nedenle dikkatli ve hızlı çalışarak düşmanda hiçbir şüphe uyandırmamak gerekiyordu. Büyük taarruz plânı kesinleşip son şeklini aldıktan sonra Ağustos 1922 başından itibaren Akarçay kuzeyinde sıklet merkezi bölgesine kaydırılacak birliklerin düşmana sezdirmeden emniyet ve sessizlik içinde hareketlerini sağlayabilmek için ciddî hazırlıklara geçildi.

Bütün hazırlıklar yapıldıktan sonra Batı Cephesi Komutanlığı'na 13 ve 16 Ağustos 1922 tarihlerinde verilen emirlerle, (Bkz.Belge No.2583, 2584, 2585) yürüyüşe geçen birlikler, harekât plânı esaslarına göre 24 Ağustos

1922'de Akarçay ile Ahır dağları arasında toplanmaya başladılar (Bkz.Belge No. 2587, 2588, 2589).

Bu arada 20 Ağustos'ta Batı Cephesi Karargâhı'na gelen Başkomutan, Genelkurmay Başkanı Fevzi, Cephe Komutanı İsmet Paşalar ve diğer komutanlarla taarruzun bütün ayrıntılarını bir kez daha gözden geçirdikten sonra 26 Ağustos'ta taarruza geçileceğini bildirdi.

Batı Cephesi Komutanlığı 25 Ağustos 1922'de bütün birliklerce sabırsızlık ve büyük bir heyacan içinde beklenen genel taarruz emrini verdi (Bkz.Belge No.2593).

Nihayet 26 Ağustos 1922'de Türk topçusunun saat 04.30'da açtığı ateşle büyük saldırı başladı (Bkz.Belge No. 2594, 2595, 2596, 2597). O gün akşama kadar süren çarpışmalarda Çayhısar alınmış Tınastepe, Toklusivrisi, Kalecik-sivrisi'ndeki önemli mevkiler ele geçirildi (Bkz.Belge No. 2598).

27 Ağustos'ta Yunan cephesinde ilk gedik açılmış, 1 nci Ordu birlikleri Afyon'a girmeyi başarmıştı (Bkz.Belge No. 2599, 2600). 28 Ağustos'ta Eskişehir/Balmahmut yöresindeki Yunan kuvvetlerine karşı harekete geçirilerek onların İzmir'e doğru çekilmeleri önlenmiş, ertesi günü Dumlupınar yolu tutulmuştu (Bkz.Belge No. 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609). 30 Ağustos günü etrafı sarılmış olan 5 Yunan tümenine karşı girişilen harekâtta ağır kayıplar verdirilmiş ve geriye kalanlar da panik hâlinde kaçmaya başlamıştı (Bkz.Belge No.2610, 2611, 2612). 30 Ağustos'ta Aslıhanlar-Çal-İşören yöresinde cereyan eden savaşı, Başkomutan Gazi Mustafa Kemal cephenin en önünde yer alarak yönettiğinden, İsmet İnönü bu muharebeye "Başkomutan Muharebesi adını vermiştir.

Yapılan bu muharebeden sonra düşman bozgun hâlinde geri çekilmeye başlamış, ancak Türk ordusunun görevi sona ermemiştir. İşte bu görevi, Başkomutan Mustafa Kemal şu tarihî sözleriyle ordulara bildirmiştir : "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri "(Bkz.Belge No.2626).

TBMM Hükûmeti döneminde elde edilen zaferlerin en parlağını oluşturan Büyük Taarruz Harekâtı, yüksek komuta heyetince kesin sonuca ulaşacak biçimde büyük bir titizlikle tüm ayrıntılarına dek hazırlanmış ve yine aynı dikkat, üstün bir azim ve beceriyle sevk ve idare edilmiştir.

Ya istiklâl yâ ölüm bilinciyle başlayan bu harekât sırasında bütün birlikler, büyük zafer için, tam bir uyum içinde birbirleriyle yarış edercesine üstün bir etkinlik göstermişlerdir. Türk ordusunun bu başarısını gören Başkomutan Mustafa Kemal onlara şu mesajı iletmiştir :

"Afyonkarahisar-Dumlupınar Büyük Meydan Muharebesi'nde zalim ve mağrur bir ordunun anasır-ı asliyyesini inanılmayacak kadar az bir zamanda imha ettiniz. Büyük ve necip milletimizin fedakârlıklarına lâyık olduğunuzu ispat ediyorsunuz. Sahibimiz olan büyük Türk milleti istikbalinden emin olmaya haklıdır" (Bkz.Belge No.2626).

Asım BIYIK
Öğ.Alb.
1.As.T.Krl.Bşk.

İÇİNDEKİLER

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ	
2582	6 Ağustos 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 1 nci Ordu Komutanlığı'na, Trakya'da yer yer teşekkül etmekte olan düşman kuvvetlerinden önce taarruz harekâtına geçilmesi hakkında düşüncelerini bildiren yazısı. 1-4	355
2583	13 Ağustos 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 2 nci Ordu Komutanlığı'na birliklerini yerleştirecekleri bölgeleri bildiren 87 numaralı cephe emri. 5-7	355
2584	14 Ağustos 1922	4 ncü Kolordu Komutanı'nın 26 Ağustos'ta başlatılacak olan genel taarruzda, kolordunun alacağı vaziyeti bildiren 16 numaralı taarruz emri. 8-11	355
2585	16 Ağustos 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 2 nci Ordu Komutanlığı'na, 4 ncü Kolordu'nun, 1 nci Ordu emrine verildiğini bildiren 88 numaralı cephe emri. 12-14	355
2586	20 Ağustos 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 2 nci Ordu Komutanlığı'na 20/21 Ağustos 1922 tarihlerinde yapılacak olan konuş değişikliklerini bildiren 89 numaralı cephe emri. 15-18	355
2587	23/24 Ağustos 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 2 nci Ordu Komutanlığı'na, başlatılacak olan genel taarruzdan önce yapılması gereken hazırlıkları bildiren 91 numaralı cephe emri. 19-22	355
2588	24 Ağustos 1922	Kocaeli Grubu Komutanı Halit Bey'in Batı Cephesi komutanına, grubunun Yalova Cephesi'nden Vezirhan'a kadar olan çeşitli noktalardan ileri harekâta başlayacağını bildiren yazısı. 23-24	355
2589	24 Ağustos 1922	2 nci Ordu komutanı Şevki Paşa'nın Batı Cephesi Komutanlığı'na, ordunun bulunduğu bölgeler ve yapacağı harekâtlar hakkında bilgi için gönderdiği yazı. 25-26	355
2590	25 Ağustos 1922	2 nci Ordu Komutanı Şevki Paşa'nın, ordunun her türlü hazırlıklarını tamamlayarak 25/26 Ağustos gecesi düşmana taarruza geçeceğini bildiren 10 numaralı ordu emri. 27-30	355
2591	25 Ağustos 1922	1 nci Ordu komutanının 3 ncü Süvari Tümeni ve Menderes Mıntıkası Komutanlığı'na, Batı Cephesi Ordularının 26 Ağustos 1922'de şafakla birlikte düşmana taarruza başlayacağını bildiren 23 numaralı ordu emri. 31-34	355

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2592	25 Ağustos 1922	6 ncı Kolordu Komutanı Kâzım Bey'in, başlatılacak olan genel taarruzda kolordunun ne şekilde hareket edeceğini bildiren 6 numaralı kolordu emri. 35-39
2593	25 Ağustos 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 1 nci Ordu Komutanlığı'na, 26 Ağustos 1922 sabahı orduların taarruza başlayacağını bildiren 93 numaralı cephe emri. 39-42
2594	26 Ağustos 1922	1 nci Ordu Komutanının Batı Cephesi Komutanlığı'na 1 nci Ordu Cephesi'nde devam etmekte olan muharebe hakkında göndermiş olduğu rapor. 43-46
2595	26 Ağustos 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 2 nci Ordu Komutanlığı'na orduların 93 numaralı cephe emrindeki vazifelerine devam edecekleri-ni bildiren 94 numaralı cephe emri. 47-48
2596	26 Ağustos 1922	1 nci Ordu Komutanının devam etmekte olan muharebede birliklerin durumları hakkında harp raporu. 49-52
2597	26 Ağustos 1922	1 nci Ordu Komutanı İzzettin Bey'in 15 nci Tümen Komutanlığı'na, kolordunun, Çobanoğlu, Sinirköy, Kırcaarslan, Paşaköy ve Kırca hattına ulaşarak, düşmanı Büyük Sincanlı ovasına atmak üzere taarruza devam edeceğini bildiren 33 numaralı kolordu emri. 53-55
2598	26/27 Ağustos 1922	1 nci Ordu Komutanı Nurettin Bey'in 5 nci Kolordu ve 6 ncı Tümen Komutanlıklarına düşmanın vaziyetini ve birliklerin taarruz hedeflerini ele geçirmek üzere hareketlerine devam edeceklerini bildiren 25 numaralı ordu emri. 56-59
2599	27 Ağustos 1922	1 nci Ordu Komutanı Nurettin Bey'in 6 nci Tümen Komutanlığı'na, düşmanın Karahisar ve Sincanlı ovalarından kuzeye doğru geri çekilmekte olduğunu bu durum karşısında birliklerin aldığı vaziyeti bildiren 25 numaralı ordu emri. 60-62
2600	27 Ağustos 1922	1 nci Ordu komutanının Batı Cephesi Komutanlığı'na, düşmanın Afyon ovasında bulunan birliklerinin kuzeybatıya doğru çekildiğini ve düşmana karşı taarruzun şiddetle devam ettiğini bildirmek için gönderdiği yazı. 63-64
2601	27 Ağustos 1922	1 nci Ordu Komutanı Nurettin Bey'in, düşmanın perişan bir vaziyette geri çekilmesi nedeniyle birliklerine Başkomutan'ın teşekkür ve tebriklerini bildiren yazısı. 65-66

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2602	27 Ağustos 1922	'Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 1 nci, 2 nci Ordu Komutanlıklarına geri çekilmekte olan düşmana, şiddetle takibe ve taarruza devam edilmesini bildiren harp telgrafı.' 67-69
2603	27 Ağustos 1922	'4 ncü Kolordu komutanının çekilmekte olan düşmana karşı kolordunun faaliyet göstereceği bölgeleri bildiren 20 numaralı kolordu emri.' 69-70
2604	28 Ağustos 1922	'2 nci Ordu komutanının 2 nci Ordu'nun vazifesinin düşmanı aralıksız takip ederek Eskişehir ve Kütahya istikametlerinde geri çekilmesini engellemek olduğunu bildiren 13 numaralı ordu emri.' 71-74
2605	28 Ağustos 1922	'Mürettep Süvari Tümen komutanının, bütün cephede geri çekilmekte olan düşmanı takip için, tümenin alacağı vaziyeti bildiren 97 numaralı tümen emri.' 75-77
2606	28 Ağustos 1922	'Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, 2 nci Ordu Komutanlığı'na mağlûp olarak geri çekilen düşmanın Dumlupınar'da yerleşerek kurtulmasına imkân vermemek için şiddetle takip edileceğini bildiren 96 numaralı cephe emri.' 78-79
2607	29 Ağustos 1922	'1 nci Ordu Komutanı Nurettin Bey'in düşmanın Dumlupınar'a yerleşmesine meydan verilmemesi hakkındaki 27 numaralı ordu emri.' 80-83
2608	29 Ağustos 1922	'1 nci Ordu Komutanı Nurettin Bey'in 4 ncü ve 1 nci Kolorduların 29.8.1922 gecesi düşmana karşı şiddetle taarruza devam ederek kesin sonuç arayacaklarını bildiren 28 numaralı ordu emri.' 84-87
2609	29 Ağustos 1922	'4 ncü Kolordu komutanının Afyon Meydan Muharebesi'nde yenilgiye uğrayarak çekilen düşmanın Eskişehir'den de çekilme belirtileri gösterdiğini bu nedenle alınması gereken vaziyeti bildiren 51 numaralı kolordu emri.' 88-90
2610	30 Ağustos 1922	'Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 1 nci Ordu komutanına Aslıhanlar Meydan Muharebesi'nin, durup dinlenmeden muharebe ederek hızla sonuçlandırılacağını bildiren emri.' 91-93
2611	30 Ağustos 1922	'Batı Cephesi komutanının 1 nci ve 2 nci Ordu Komutanlıklarına düşmanın Kütahya ile Türkmendağı arasından kuzeye geçmesine kesin olarak mâni olunacağını bildiren emri.' 94-95

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2612	30 Ağustos 1922	1 nci Ordu Komutanı Nurettin Bey'in, ordunun düşmanı aralıksız takip edeceğini, bu nedenle birliklerin bulunacakları bölgeleri bildiren 29 numaralı ordu emri. 96-99
2613	30 Ağustos 1922	1 nci Ordu komutanının 1 nci, 2 nci ve 4 ncü Kolorduların taarruz edecekleri bölgeleri bildiren 30 numaralı ordu emri. 100-103
2614	30 Ağustos 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 1 nci ve 2 nci Orduların, Hamurköy, Çalköy, Salhanlar bölgesindeki düşmanı tamamen esir edeceğini bildiren 97 numaralı cephe emri. 104-105
2615	30 Ağustos 1922	1 nci Kolordu komutanının düşmanın Düzlüce, Kaplangıdağı, Yenice civarında bulunduğunu, bu nedenle birliklerin muharebe edecekleri bölgeleri bildiren 38 numaralı kolordu emri. 106-109
2616	31 Ağustos 1922	1 nci Ordu Komutanı Nurettin Bey'in Batı Cephesi ve 2 nci Ordu Komutanlıklarına 30.8.1922 tarihinde Adatepe civarında cereyan eden muharebe hakkındaki sabah raporu. 110-113
2617	31 Ağustos 1922	2 nci Ordu Komutanı Şevki Paşa'nın devam etmekte olan muharebede ordunun taarruz bölgelerini ve alacağı vaziyeti bildiren 16 numaralı ordu emri. 114-117
2618	31 Ağustos 1922	5 nci Kolordu Komutanı Fahreddin Bey'in, 1 nci 2 nci ve 14 ncü Tümenlerin vaziyetleri hakkındaki bilgi yazısı. 118-119
2619	31 Ağustos 1922	2 nci Ordu komutanının, Batı Cephesi Komutanlığı'na birliklerin bulundukları bölgeleri ve vaziyetlerini bildiren raporu. 120-123
2620	31 Ağustos 1922	1 nci Ordu komutanının, Afyon ve Dumlupınar'da kazanılan zafer dolayısıyla birliklerine yazdığı tebrik ve teşekkür yazısı. 124-126
2621	31 Ağustos 1922	TBMM İkinci Başkanı Adnan Bey'in, Batı Cephesi Komutanlığı'na Afyon ve Dumlupınar Zaferi'nden dolayı gönderdiği teşekkür yazısı. 127-128
2622	1 Eylül 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın 2 nci Ordu komutanına, mağlûp edilen düşmanın aralıksız olarak takibine devam edileceğini bildiren 98 numaralı cephe emri. 129-132
2623	1 Eylül 1922	1 nci Ordu komutanının, Uşak istikametinde geri çekilmekte olan düşmana, şiddetle taarruz edileceğini bildiren 32 numaralı ordu emri. 133-134

-X-

NO	BELGENİN TARİHİ	ÖZETİ
2624	1 Eylül 1922	Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın, Seyitgazi'den gelen bir düşman tümeninin Kütahya ve civarında sarıldığını, bu durum karşısında ordunun alması gereken vaziyeti bildiren 99 numaralı cephe emri. 135-137
2625	1 Eylül 1922	5 nci Kolordu komutanının Batı Cephesi ve 1 nci, 2 nci Ordu Komutanlıklarına kolordunun durumunu bildiren akşam raporu. 138-140
2626	1 Eylül 1922	TBMM Başkanı ve Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın, kazanılan başarıdan dolayı tebrik ve teşekkürlerini ve "ordular ilk hedefiniz Akdenizdir" emrini bildiren yazısı. 141-143
2627	1 Eylül 1922	TBMM Başkanı ve Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın, kazanılan zafer nedeniyle orduya yayınladığı teşekkür yazısının Batı Cephesi Komutanlığı'nca birliklere bildirilmesi. 144-146
2628	2 Eylül 1922	2 nci Ordu Komutanı Şevki Paşa'nın Batı Cephesi Komutanlığı'na, düşmanın Seyitgazi, Derbent ve Eskişehir civarında takibine devam edileceğini bildiren akşam raporu. 147-149
2629	3 Eylül 1922	1 nci Ordu komutanının, düşmanın sıkıştırılarak takibine devam edileceğini ve birliklerin alacakları vaziyeti bildiren 34 numaralı ordu emrini bilgi için Batı Cephesi Komutanlığı'na göndermesi. 150-154
2630	3 Eylül 1922	Batı Cephesi komutanının, 2 nci Kolordu Komutanlığı'na düşmanın Alaşehir civarında yeni bir yığınak yapma ihtimaline karşı alınması gereken tedbirlerle ilgili 100 numaralı cephe emri. 155-159

BELGELER

Belge No : 2582

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

361

٥- [illegible]

٦- [illegible]

٧- [illegible]

[illegible]

Belge No : 2582

6 Ağustos 338 (6 Ağustos 1922)

Birinci Ordu Kumandanlığı'na

Zâta mahsûsdur (kişiye özeldir).

1. Trakya'da vasî istihzârât (büyük hazırlıklar) ve teşkîlât-ı askeriyye (askerî teşkilât) yapmakta bulunan düşmânın yeni teşkîlât-ı askeriyyesini Anadolu'ya getirmeye vakt kalmazdan evvel müsta'celen (acilen) harekât-ı taarruziyyeye (taarruz harekâtına) teşebbüs etmekliğimiz bir mecbûriyyet hâlinde tezâhür etmektedir (ortaya çıkmaktadır). Cephe Kumandanlığı tedkikât (araştırmalar) ve mülâhazât-ı esâsiyye (temel düşünceler) netîcesinde kuvâ-yı asliyye ile (asıl kuvvetlerle) Birinci Ordu mıntıkasında (bölgesinde) Akarçay'la Ahırdağları arasından taarruz etmek üzere kat'i ve seri istihzârâtta bulurmak kârârını vermiştir. Taarruzun hedefi Afyon Ahırdağları ve imtidâdında (uzantısında) başlayarak inkişâf edecek (meydana gelecek) umûmî meydân muhârebesi netîcesinde düşman kısm-ı küllîsini (büyük kısmını) mağlûben şimâle (yenilerek kuzeye) atmaktır.

2. Birinci Ordu, daha bidâyetten (başlangıçtan) itibâren büyük kuvvete ile girişerek Dördüncü ve Birinci düşman fırkalarını (tümenlerini) kat'iyyen mağlûb edecek ve mevzîlerini zabt edecek sûrette harekâta başlayacaktır. Hâlen, kısm-ı küllîsi ile Banaz, Susuzköy mıntıkasında bulunan İkinci Yunan Fırkası'nı ve daha şarbden (batıdan) meydân muhârebesine iştirâk etmek (katılmak) üzere şarka (doğuya) hareket edecek düşman kuvvetlerini ilk devrede tevkif etmek (durdurmak) lâzımdır. Dördüncü ve Beşinci Kolordularla İkinci Kolordu tahaşşüdün safahât-ı muhtelifesinde (yığınağın çeşitli safhalarında) Birinci Ordu emrine verilecekleridir.

Birinci Ordu'nun istihzârât projesine cepheden yazılan cevâbnâme bir ta'lîmât mâhiyyetinde olduğundan bunun bir süreti İkinci Ordu'ya da beğ-i ma'lûmat (bilgi için) takdîm kılınmıştır.

3. İkinci Ordu; evvelen Üçüncü ve Altıncı Kolordularla Birinci Ordu mıntıkasında yapılacak ve takriben (yaklaşık olarak) beş gün devâm edecek olan tahaşşüdü setr ve te'mîn edecek (yığınağı örtecek ve koruyacak) ve sânîyen (ikinci olarak) taarruz-u umûmî (genel taarruz) esnâsında karşısında mümkün olduğu kadar fazla düşman kuvveti tesbit eyleyecektir. Bunun için İkinci Ordu'nun vaktinde ileri mevzîlere yanaşması ve Birinci Ordu taarruzundan daha evvel ve bil'hâssa düşmânın Afyon Grubu'nun şimâl cenâhına (kanadına) karşı fa'âliyyet-i taarruziyyeye geçmesi icâb edecektir.

Düşman bizim Afyon cenûb (güney) mıntıkasından asîl taarruzumuza Porsuk ile Akarçay arasından şarka doğru mukâbil (karşı) harekâtı ile cevâb

vermeye kıyâm ederse (kalkarsa) bizim taarruz-u aslîmiz netîce-i kat'iyye (kesin sonuç) verinceye kadar İkinci Ordu ve mevâzi'-i müteâkıbede (birbiri gerisindeki mevzilerde) zamân kazanacak ve bu esnâda bil-hâssa ordunun sağ cenâhını Akarçay şimâli yakınında te'mîn eyleyecektir.

4. Birinci, İkinci Orduların sûret-i tahaşşüdü ile taarruz mıntıkasına tarz-ı tevcihleri merbût (yönelme şekilleri ekli) krokide gösterilmiştir.

5. Kocaeli Grubu'na esâsen taarruzî hareketlerle lâ-akall (en az) karşısındaki On Birinci Fırka'yı tesbît etmek vazîfesi teveccüh eder (yönelttilir).

6. Son zamâna kadar yeni taarruz mıntıkasında tahaşşüdümüzün hitâmına (sona ermesine) kadar maksadımızı düşmândan gizlemek plânımızın esâsıdır. Ancak bu sûretle zaîf düşmân kuvvetlerini basmak sûretiyle maddî ve mânevî bir tefevvuk (üstünlük) ile meydân muhârebesine başlamış oluruz. Bunun için harekete geçinceye kadar taarruz maksad ve niyetimizi kendi kıtaâtımıza karşı da gizlemek ve bütün tedâbiri (tedbirleri) yakında vuku bulması (meydana gelmesi) muhtemel görülen düşmân taarruzunu ileri mevzi'lerde kabûl için ittihâz-ı muktezî tertibât (gerekli hazırlıkların düzeni) şeklinde göstermek lâzımdır. Düşmâna karşı da bir düşmân taarruzu beklemekte olduğumuz propaganda edilmelidir. Maksadımızı gizlemek için ordular her tedbîri i'tinâ-i mahsûs ile (gizliliğe önem vererek) tâkîp ve tatbîk ettirecektir. Her hâlde şimdiden yapılacak müsta'cel bir tedbîr olmak üzere İkinci Kolordu kıtaâtının Aziziye etrâfında tahaşşüdü müsâarraten (acilen) te'mîn olunmalıdır.

7. Ordular menzil hidemâtını (hizmetlerini) aldıkları vazîfeye göre müstakilen ihzâr ve ikmâl edecekler ve pey-der-pey cepheye de ma'lûmat vereceklerdir.

Birinci Ordu'ya Akşehir menzil hattı vesâiti verilmiştir. Bundan mâadâ (başka) İkinci, Dördüncü Kolordularla beraber İkinci Ordu menzilinden üç yüz tonluk menzil vesâiti de Birinci Ordu emrine verilecektir. Birinci derecede erzâk ve cephâne iddihârâtına (depolanmasına) ve ahâli kollarının tanzîm ve teşkîline ehemmiyet verilmelidir. Erzâk nakliyyatı için vâsi' mikyâsta (çok miktarda) ahâli vesâitinden istifâde zarûrîdir. Cem'an (toplam) 300 ton kabiliyyetinde kabûl olunan yüz kadar serî otomobil ihzâr ve teşkîl edilmekde olup hitâmında Birinci Ordu'ya verilecektir.

8. Zâta mahsûs olarak Birinci ve İkinci Ordulara 6 Ağustos 38'de yazılmıştır.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Lef'i (Ekleri)

3 harita yalnızca üç haritadır.

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1898
Dosya No : 76-136
Fihrist No : 11,11-1

Belge No : 2583

A	[illegible]
D	[illegible]
F	[illegible]

355

Belge No : 2583

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı

13.8.338 (13.8.1922)
Vusûlu (gelişi) 14.8.338 (14.8.1922)
Saat 1.10 evvel (01.10)

İkinci Ordu Kumandanlığı'na

Şifre hâlli (çözümü)

Cephe Emri
87

1. Düşmânın Elli Beş, Elli Altı, Elli Yedi ve Yirmi Sekizinci Alaylarının Trakya'ya geçirildiği tahakkuk etmiştir (gerçekleşmiştir). Menderes mıntıkasından Elli Sekizinci Alay'ı Dokuzuncu Fırka'dan (tümenden) bir alayın da Trakya'ya naklinden bahsedilmiş ise de muhtâc-ı tevsîkdir (belgelenmesine gerek vardır).

Düşman vaz'-ül-ceyşinde (konuşunda) esâslı bir tebeddül (değişiklik) haberi alınamamıştır. Bununla beraber Afyon cenûb (güney) cephesinde daha hassâs davrandığı müşâhede kılınmaktadır (gözlenmektedir).

2. Cephe kumandanlığının 6 Ağustos 338 (6 Ağustos 1922) tarih ve 1991 numrolu zâta mahsûs tahrîrâtla (kişiye özel yazıyla) ordulara tebliğ edilen (bildirilen) karâr ve ta'mîmâtı (bildirileri) muhtelif cephe emirleriyle tatbîk ve icrâ olunacaktır. İkinci Ordu Kumandanlığı'nın yedi numrolu ordu emrine zeyl (ek) olarak ta'mîm ettiği 8.8.338 (8.8.1922) tarih ve 1932 numrolu mahrem (gizli) ta'limâtın mevâdını kemâl-i ciddiyyetle (maddelerini tam bir ciddiyetle) ve ta'âliyyetle tatbîk etmesini ve neticesinden ma'lûmat i'tâsını (bilgi verilmesini) ricâ ederim.

3. Birinci Ordu Kumandanlığı 14 Ağustos 38 akşamından i'tibâren On Beşinci Fırka'yı Çay garbine geçirecek ve buna mukâbil İkinci Ordu Dördüncü Kolordu'dan bir fırkayı On Beşinci Fırka mıntıkasına yerleştirecektir. Dördüncü Kolordu bu sûretle kâmilen (tamamen) Emirdağı cenûbunda ve iki fırkası şimâlde (kuzeyde) olmak üzere Akarçay tarafeyninde (iki kıyısında) bulunacaktır. Harekât geceleyin ve büyük bir sükûn dâhilinde yapılmalı ve gündüzleri mu'tâd hâricinde (alışılmışın dışında) kollar ve ağırlıklar harekâtı görülmemelidir. İşbu vaz'-ül-ceyş tebeddülâtının 14 Ağustos 38 akşamından 16 Ağustos 38 sabahına kadar tedrîcen icrâsı câizdir (kademe kademe yapılması uygundur).

4. Birinci Ordu ikamet mıntıkasının şark (doğu hudûdu Eber gölü Garb ucu-Mandıra-Gedil şarkından Sultan dağlarına müntehî olacak (bitecek) sûrette tâ'dîl edilmiştir (değiştirilmiştir). Mevâki' (yerler) Birinci Ordu'ya âittir. Ağır topçu Birinci Tabur'un Çay etrâfında ikameti Birinci Ordu tarafından te'mîn olunacaktır. 86 numrolu cephe emrinde Birinci, İkinci Ordular arasında ta'yîn olunacak. Hatt-ı fâsıl (ara hattı) Beşinci Kolordu ile İkinci Ordu arasında bâkidir (değişmemiştir).

Belge No : 2583

5. 87 numrolu cephe emri Birinci ve İkinci Ordulara ve Beşinci Kolordu'ya zâta mahsûs olarak gönderildi.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Şifre Kaydı

2446 bir sûret bana

Bir sûreti paşa hazretlerine takdîm kılınmıştır.

Mehmed Kemaleddin

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021
Dosya No : 76-53
Fihrist No : 27

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

قدغه باشلاديغى آنده اوه‌رنجى فرقه‌ده يشمى فوقه‌نك موقع حدودى قوه‌اردونك موقع حدودى آراسنده
[ترك‌كاه‌باباده ـ اولوقيا] خطى استقامتنده ايدوكى ١٤٠٠ اقچه تيرلغه (٢ تومن لوتيه) غربده احاطه ايتديرلمه‌سى
يشمى فوقه‌نك قدغه اشتراك ايدجكدر .

٨ ـ بو وقت قاراغى تيمى اولنمق و اولوده‌باده‌سى جوارنده موقوفجه وقوه‌اردو خطى تشكيل ايدجكدر .

٩ ـ آغ طوبجيلرك قيمه واستحكامى حفظ قطعاتنه مربوطدر . ٢٦/٢٤/٢٢ جبهه طوبجى آتشدن زياده اردوه تشكيل
سيرلرينه قدر باشلاديغى حقدر . وطوبجى تخريب آتشنك ختامنه اول تاوركولرينه باقيلدقدن صكره زياده تخريب مقدورلرى
واطلاعجى تاوركولرينك قسم حقدر ، اى آتشى مقابل وطوبجى آتشى اوزرينه زياده وكمه سيرلرينه سوق اولنمق كره حقدر
وقوه‌اردو قوماندانى قوه‌اردو قرارگاهى ساتراله ربط ايده جكدر .

١٠ ـ اولوده‌باباده سيار خسته خانه تأسيس ايدجكدر .

١١ ـ اعاشه وجهاز اكالى قطع ايدجكدر .

١٢ ـ ٢٧/٨/٣٠ اكهدن صكره قوه‌اردو قرارگاهى بوقدر .

١٣ ـ

ق .

قوه‌اردو قوماندانى
مرآدى

Belge No : 2584

Dördüncü Kolordu Kumandanlığı

Efesultan
14.8.338 (14.8.1922)

Harekât - 1
852

Taarruz Emri
16

1. Düşmânın son vaz'-ül-ceyşi (konuşu) hakkında mevcûd ma'lûmata göre Afyon Cenûbu (güneyi) Cephesi'nde Dördüncü Fırkası (tümeni), bunun garbında (batısında) "Belentepe-Tınastepe" lerde Birinci Fırkası ve İslâm köyü, Ahat köyü, Sivaslı mıntıkasında da İkinci Piyâde Fırkası ve bunun gerisinde Süvâri Fırkası bulunmaktadır. Afyon Şark (doğu) Cephesi'nde Akarçay şimâlinde (kuzeyinde) 12 nci ve 5 nci düşman fırkaları vardır. Döğer ve Altıntaş havâlisinde bulunan 7, 9, 13 ncü Fırkalardan mürekkeb (oluşan) ihtiyât grubunun tebdil-i mahal ettiği (yer değiştirdiği) hakkında henüz bir ma'lûmat alınamamıştır.

2. Bi-menleh-ül kerîm (Allah'ın yardımıyla) 26 Ağustos 38 (26 Ağustos 1922) sabahı umûmî taarruza başlanacaktır. Birinci Ordu Dördüncü ve Birinci Kolordularıyla "Akarçay-Ahır dağları" hattına, Altıncı Piyâde Fırkası ve Süvâri Kolordusuyla daha garbindeki mıntıkaya taarruz edecektir. İkinci Kolordu Kumalar dağı tarafeyninde (iki tarafında) ihtiyattadır.

3. Dördüncü Kolordu Akarçay ile "Ulukaya-Çam köyü-Kılıç mezarı-Kaygusuzlar-Mantartepe garbı" hattı arasından "İkiztepe, Meşecik sırtları-Hacılar tepesi-Kurtkayası-Küçük Kalecik sivrisi-Poyralıkale-1310 rakımlı tepeler-Deliktaş ve bunun bir kılometre garbinden" geçen düşmân mevazı'ına (mevzilerine) taarruz edecektir. Birinci Kolordu ise sol cenâhımızdan (kanadımızdan) "Belentepe-Tınastepe-Çiğiltepe" hattına karşı taarruz edecektir.

4. Kolordu 25/26 gecesi taarruz hazırlık mevzi'lerine girerek sabahleyin kolordu tarafından ta'yin edilecek saatte taarruza başlayacaktır.

5. Sekizinci Fırka "Akarçay" ile "Küçük Kalecik sivrisi" "hariç" Büyük Kalecik "dâhil" Sarıbaba tepesi "hâriç" hattı arasından taarruz edecek ve sol cenâhında gâyet kuvvetli bulunarak bil-hâssa taarruzunu "Ortatepe-Hacılar tepesi-Kurtkaya-Halkalıtepe" hattına tevcih edecektir (yöneltecektir). Düşmanın birinci hattı sukût ettikten (düştükten) sonra seri' bir ihzârâtla (çabuk bir hazırlıkla) ikinci hattına taarruz imkânını istihsâl (elde etmek) şâyân-ı ârzûdur. Fırka mürettep süvâri alayını sağ cenâhında istihdâm edecek (kullanacak) solunda bulunan Beşinci Fırka ile sıkı bir irtibât te'sîs eyleyecektir.

6. Beşinci Fırka; Sekizinci Fırka sol cenâhı ile "Tezekliyaylası şark kenarı-Kestanelik-Beytepe 'dâhil'-Hatıcekıran 'dâhil' Kocatepe" hattı arasından Küçük Ka-

lecik sivrisi "1, 2, 3" numrolu ya'ni Küçüktepe Poyralıkale tepesi ve gerisinde bulunan 1310 râkımlı tepelere taarruz edecektir. Taarruzun ilk hedefi Küçük Kalecik sivrisi ve "1, 2" numrolu tepelerdir. Bu hatt elde edildikten sonra ve bunlara istinâden 1310 râkımlı tepelere taarruzuna devâm edecektir. Bu ikinci safha esnâsında On Birinci Fırka sol cenâhından iş bu taarruza iştirâk edecektir.

7. On Birinci Fırka; Beşinci Fırka'nın "Kalecik sivrisi-1, 2 numrolu tepeler" hattına taarruz esnâsında Yankkaya ve Kireli sırtlarında mestûren (saklı olarak) taarruza hazır bulunacak ve bu sırtların önündeki büyük derenin şimâline yalnız emniyyet kademeleri ve keşif kolları gönderecek, Tezekliyayla ile Sinirköy istikametlerini tarassud ettirecektir (gözetlettirecektir). Sağda Beşinci ve solda Belentepe'ye taarruz edecek olan 23 ncü Fırka ile sıkı irtibât te 'sîs eyleyecektir.

Beşinci Fırka Kalecik sivrisi ve "1, 2" numrolu tepeler hattına "Poyralıkale tepelerine" yerleşip 1310 râkımlı tepelere taarruza başladığı anda On Birinci Fırka da Beşinci Fırka'nın sol cenâh hudûduyla kolordunun sol cenâh hudûdu arasından "Tezekliyayla-Ulukaya" hattı istikametinde ilerleyerek 1310 rakımlı tepelerini "3 numrolu tepe" garpden ihâta etmek (çevirmek) üzere Beşinci Fırka'nın taarruzuna iştirâk edecektir.

8. 12. Fırka Kazancı tepesi gerisinden ve Avlak yaylası civârında bulunacak ve kolordu ihtiyâtını teşkil edecektir.

9. Ağır topçuların ta'biye (mevzilendirilmesi) ve istihdâmı hakkında ta'limât merbûttur (ilişiktir). 26 Ağustos 38 sabahı topçu ateşiyle beraber piyâdeler de düşmân siperlerine takarrübe (yaklaşmaya) başlayacaklardır. Ve topçu tahrîp ateşinin hitâmından (bitiminden) evvel tel örgülerine yaklaşarak piyâde tahrîp mütrezeleri vâsıtasıyla tel örgülerini kesecekler, imhâ ateşini müteâkib ve topçu ateşi uzatıldığı zamân düşmân siperlerine süngü hücûmu ile gireceklerdir.

10. Fırkalar kendilerini kolordu tarassud mahallindeki santrale rabtedeceklerdir.

11.Avlakyayla'da seyyâr hastahâne te'sîs edilecektir.

12. Îâşe ve cephâne ikmâli hakkında ayrıca emr verilecektir.

13. Ben 25.8.38 (25.8.1922) öğleden sonra Kolordu tarassud mahallinde bulunacağım.

Dördüncü Kolordu Kumandanı
Miralây (Albay)

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1901
Dosya No : 87
Fihrist No : 27, 27-1

Belge No : 2585

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı

16.8.338 (16.8.1922)

Vusûlu 17.8.338 (17.8.1922)

Saat 1.20 evvel (01.20)

İkinci Ordu Kumandanlığı'na

Zâta mahsûs (kişiye özel)

Cephe Emri

88

Şifre hâlli (çözümü)

1. Dördüncü Kolordu Birinci Ordu emrine verilmiştir. Birinci Ordu'nun vaz'ûl ceyşinde ber-vech-i âtî tebeddülât (konuşunda aşağıdaki değişiklik) 17/18 gecesi yapılacaktır.

Beşinci Fırka (tümen) takriben Yirmi Üçüncü Fırka mıntıkasına nakl ve Yirmi Üçüncü Fırka orduca Birinci-Kolordu dâhilinde münâsip bir mıntıkaya ve Dördüncü Kolordu Karargâhı Akarçay cenûbuna (güneyine) naklolunacaktır. On İkinci Fırka şimdilik yerinde kalacaktır.

2. İkinci Ordu Beşinci Fırka'nın ikamet mıntıkasına İkinci Kolordu'dan bir fırka nakledilecektir. Hava keşfine karşı "manzaranın" muhâfazası bilcümle tertibâtta hâiz-i ehemmiyettir (bütün düzenlemede çok önemlidir).

3. Birinci ve Dördüncü Kolordu Kumandanlıklarının cephenin kumandasını der-uhde etmeleri münâsibtir (sorumluluğunu üstlerine alması uygundur). Ancak bunun düşmân tarafından şüyû'una sûret-i kat'iyyede (duyulmasına kesin olarak) mâni olmak lâzımdır.

4. Birinci, İkinci Ordu Kumandanlıklarına 16.8.338 saat 11.30 sonrada (23.30) zâta mahsûs olarak yazıldı.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Şifre Kaydı	Harekât	1
2494	199	Ş

Belge No : 2585

Bir sûreti bana

Bir sûreti Paşa Hazretlerine takdîm edilmiştir/17 minh (De)

Muharrem

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021
Dosya No : 76-53
Fihrist No : 28

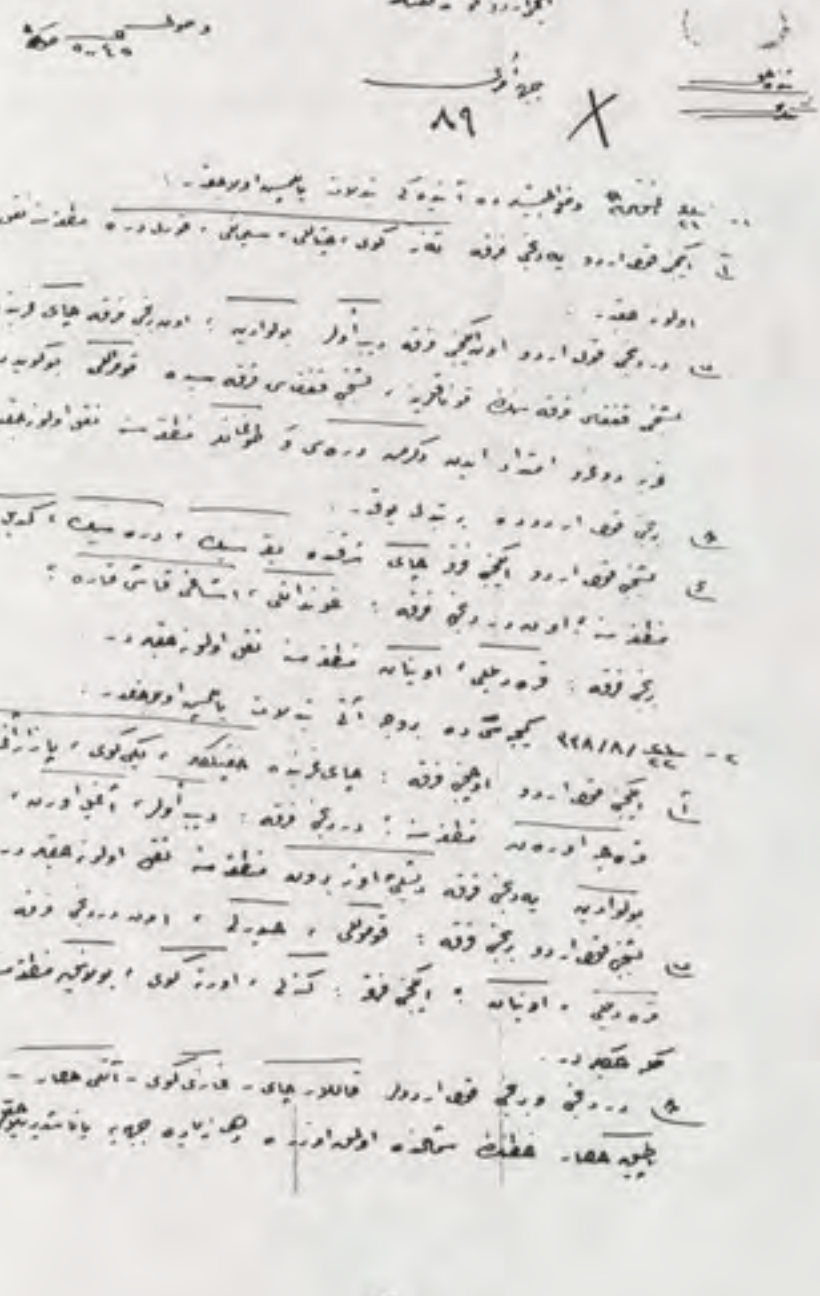

[illegible]

٢ - [illegible] وقته [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

٤ - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

٥ - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
٢٥٧٦

A	5231
D	52
F	30

Belge No : 2586

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığına
Şifre hâlli (çözümü)

20.8.338 (20.8.1922)
Vusûlu (Gelişi)
Saat 5.45 sonra (17.45)

İkinci Ordu Kumandanlığı'na
Cephe Emri 89

1. 20/21 Ağustos 38 (20/21 Ağustos 1922) vaz'-ül-ceyşlerde âtideki tebeddülât (konuşta aşağıdaki değişiklik) yapılmış olacaktır :

a. İkinci Kolordu Yedinci Fırka (tümen) Tezköy, çatallı, Süleymanlı, Kurudere mıntıkasına (bölgesine) naklolunacaktır.

b. Dördüncü Kolordu On İkinci Fırka Dibevler, Bolvadin; On Birinci Fırka Çay garbında Beşinci Kafkas Fırkası'nın konaklarına, Beşinci Kafkas Fırkası da Kumralli bu köyden garbe doğru imtidâd eden (uzanan) Değirmenderesi ve Doğanlar mıntıkasına naklolunacaktır.

c. Birinci Kolordu'da bir tebeddül yoktur.

d. Beşinci Kolordu İkinci Fırka Çay şarkında (doğusunda) Yakasinek, Deresinek, Gedil mıntıkasına; On Dördüncü Fırka : Gundanlı, Aşağı Kaşıkara; Birinci Fırka: Karadilli Onyan mıntıkasına naklolunacaklardır.

2. 21/22.8.338 gecesi de ber-vech-i âtî (aşağıda olduğu gibi) tebeddülât yapılmış olacaktır.

a. İkinci Kolordu Üçüncü Fırka : Çay garbında Çiftlikler, Yeniköy, Pazarağaç Karacaören mıntıkasına; Dördüncü Fırka : Dibevler, Ağılören, Bolvadin, Yedinci Fırka Dişli, Özburun mıntıkasına naklolunacaklardır.

b. Beşinci Kolordu Birinci Fırka : Kumullu, Hıdırlı, On Dördüncü Fırka Karadilli, Onyan; İkinci Fırka : Keneli Ortaköy, Bulanık mıntıkasına geleceklerdir.

c. Dördüncü ve Birinci Kolordular Kallarçay-Gaziköy-Atlıhisar-Balçıkhisar hattının şimâlinde (kuzeyinde) olmak üzere daha ziyâde cepheye yanaştırılacaklardır.

3. İkinci Ordu muayyen olan vakitte kuvâ-yı asliyyesiyle (asıl kuvvetiyle) taarruz edecek sûrette kuvvetlerini toplayacaktır.

4. Müteâkib günler için ayrıca emr verilecektir. Ordular ve Beşinci Kolordu her gün sabah raporuyla ve vaz'-ül-ceyşin tebeddülâtını cepheye bildireceklerdir. Yürüyüş geceleyin yapılacak düşmân tayyare keşfine karşı bil-cümle tedâbir ittihâz olunacaktır (bütün tedbirler alınacaktır).

Belge No : 2586

5. Birinci, İkinci Ordulara Beşinci Kolordu'ya 20.8.338 saat 5 sonrada (17.00) tebliğ edildi (bildirildi).

Şifre hâlli 2576

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021
Dosya No : 76/53
Fihrist No : 30

A	5181
D	57
F	38

٦٥٦

٩١

کیچه‌ی دخه صدقلی	و محافظه نوبه‌دینه دوام ایدیلمسی.
٤- ایکنجی قولاغده	٢٤/٨/٢٨ کیچه‌ی بر دفعه آتش وضعی اجرا قلندی.
اوچنجی دفعه	محمود آغا - آدیاین - خالیلچ - بازلار
دردنجی دفعه	عبدالله - سلیمان - جهاد قپا
بشنجی دفعه	اوچنجی فرقه‌نک سنقه‌سی نقل اولنه‌جقدر.
ایکنجی قولاغده	کیچه نوبتچی ١٠ نفر اولمسی بطریق بخاره‌دار مینه
	مبادرت.
٥-	دشمنک لغم وقره ترصدلرینه قارشی تحفظه فوق العاده تقید اولنمالدر.
٦-	٢٤/٨/٢٨ - دالغه قره‌لر - دوراق قطعه‌لرنده واقع بتاریخ
	یاپیلمه اولان مصادمات و آغر طوپچیلرک حرکاتدن عقبه‌جه
	قومانده‌نک ایو - مبحث اولمه‌جقدر.
٧-	جمعه حرب قرارگاهی ٢٤/٨/٢٨ آتشی شهود دوام ایدیجکدر.
٨-	بر نجی ایکنجی اردو قومانده‌نک دقتلرینه ایدی غزیدقلری نقطه
	٢٤-٨-٢٨ ٧,٣٠ موکره‌ده بازلدی.
	غزیدیجه‌ی قوماندانی
	عقید
	جمعه‌ی قومانده‌نک یزیجی‌سی اقدام
	موکره‌ده بازلدی ٨,٤٠
	X
	صرقانه‌نک ، اطلاعه‌ی یزیجی‌سی

A	2681
D	22
F	اسماء

I

٨,٥

بیان حال یه‌ی اطلاعه‌ی
و اخبارات تحریری بازالمی

بعد
بدی
تعرض
نکار
اوله
لدن
بو
جمعه قوماندانی

-20-

370

Belge No : 2587

23/24 Ağustos 338 (23/24 Ağustos 1922)

2. Ordu Kumandanlığı'na

23/24 Ağustos 38 İçin Cephe Emri

Numro 91

Saat 8.20 sonra (20.20)

1. Düşmanın Döğer havâlisindeki ihtiyât grubunun vaz'iyyet ve harekâtı hakkında üç günden beri tayyare keşfi olamamıştır. Yalnız tayyare keşfine bağlanmayarak iş bu ihtiyât grubunun vaz'iyyeti hakkında yeni ma'lûmat tedârikine ve hareketi hakkında der-âkab (hemen) ma'lûmat ahzına ehemmiyyet (bilgi alınmasına önem) verilmelidir. Kocaeli mıntıkasında trenle Bilecik'ten cenûba (güneye) nakliyyâtı icrâ olunduğu hakkında az şâyân-ı i'timâd (güvenilir) bir haber vardır. Şâyân-ı ehemmiyyet (dikkate değer) olan bu haber müsâraaten tahkik olunmalıdır (acilen araştırılmalıdır).

Düşmânın Eskişehir grubu ve Afyon şark (doğu) mıntıkasındaki kıtaâtı (birlikleri) hakkında hiç bir ma'lûmat ve mahsûsât (belirti) yoktur. Bu husûsda süratle ma'lûmat tedârik edilmelidir. Afyon cenûb cephesinde yapılan nâkıs (yetersiz) tayyare keşflerinde bu cephede düşmânın kuvveti arttığı hissolunmuştur. Ancak bu tezâyüdün vüs'at ve mâhiyyeti (çoğalmanın boyutu ve niteliği) hakkında bir fikr edinilememiştir. Ve-l-hâsıl hey'et-i umûmiyyesiyle (kısaca bütünüyle) bizim için vâzih addolunamayacak (açık sayılmayacak) olan düşmân vaz'-ül-ceyş tebeddülâtı (konuş değişikliği) hakkında ma'lûmat istihsâline (edinilmesine) bütün büyük kumandanlar ehemmiyet-i esâsiyye attetmelidirler (büyük önem vermelidirler). Muhtelif cephelerden esirler alınması vaz'iyyeti tenvîr edecek müsta'cel (durumu aydınlatacak acele) bir tedbîrdir.

2. Kocaeli Grubu 24 Ağustos 38 sabahı fecrle (güneş doğarken) Vezirhan'dan evvelce mukarrer olduğu vechle münferid (kararlaştırması dolayısıyla ayrı) bir taarruz icrâ edecektir. Bu münferid taarruzu müteâkib (takiben) grub bütün kuvvetiyle tekrar taarruza hazır bulunacaktır. İkinci taarruz için tarafımdan ayrıca emr verilecektir.

3. Birinci ve İkinci Ordular mukarrer olan plân dâhilinde hazırlıklarına devâm edeceklerdir. Beşinci Kolordu 23/24 Ağustos 38 gecesi dahi Sandıklı ve şimâline (kuzeyine) yürüyüşüne devam ettirilmelidir.

4. İkinci Kolordu 23/24 Ağustos 38 gecesi ber-vech-i âtî (aşağıdaki) vaz'iyyeti alacaktır.

Üçüncü Fırka (tümen) : Mahmudköy-Akin-Hallaç-Yazlar

Belge No : 2587

Dördüncü Fırka : İsali-Selevir-Çobankaya

Yedinci Fırka : Üçüncü Fırka'nın mıntıkasına naklolunacaktır.

İkinci kolordu Topçu Taburu'ndaki 15'lik obüs bataryası Birinci Ordu emrine verilmiştir.

5. Düşmânın hava ve kara tarassudlarına (gözetlemelerine) karşı tahaffuz (gizlenmeye) fevk-al-âde takayyüd olunmalıdır (dikkat edilmelidir).

6. 24 Ağustos 38 zevâline (öğleye) kadar ordulanın vaz'-ül-ceyşleri ve o zamâna kadar yapılmış olan ihzârâtı (hazırlıkları) ve ağır topçuların hazırlıkları hakkında cephe komundanlığına rapor verilmiş olacaktır.

7. Cephe harp karargâhı 24.8.38 akşamı Şuhûd'da bulunacaktır.

8. Birinci ve İkinci Ordu Kumandanlıklarına ve Kocaeli Grubu Kumandanlığı'na 23.8.38 saat 7.30 sonrada (19.30) yazıldı :

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Cephe Harekât Şu'besi'nden Yüzbaşı Hüsnü Efendi'den saat 8.20 sonrada (20.20) yazdım.

Harekât Şu'besi'nden : Erkân-ı Harb (Kurmay) Yüzbaşı Yümnü

Bir sûreti Paşa Hazretlerine takdîm kılınmıştır. 23 minh (De) Mehmet Kemalettin

Yarın sabah yine vaz'-ül ceyş ve ihzarât
neticesini yazalım.

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021
Dosya No : 76/53
Fihrist No : 32, 32-1

A	4678
D	13
F	33-4

[illegible]

[illegible] ۲۸/۸/۴۱ ۹۶ اوراق [illegible]

۱ - [illegible] ۲۸/۸/۴۶ [illegible] [illegible]

۲ - ۲۶۶ [illegible] ۲۸/۸/۴۶ ۱۴۲۰ [illegible]

۳ - ۲۸/۸/۴۵ ۶۱۵ [illegible] ۱۲۵۷ [illegible]

[illegible]

Belge No : 2588

Garb (Batı) Cephesi K.(Komutanlığı'na)

C. (Cevap) 24.8.38 (24.8.1922) Saat 08.40 evvel (08.40) işâretli şifreye :

1. Yarın 26.8.38 (26.8.1922) Yalova Cephesinden Vezirhan'a kadar olan grup cephesinden muhtelif nokâtından (çeşitli noktalarından) ileri hareketle düşmânla muhârebe temasına gelinecek ve düşmân tespît olunacaktır. Bataryaların harekât sâhasına yetiştirilmesi için çalışılmaktadır. Düşmânın Ilıca'da ve Gelenbe'deki ileri mevâzının (mevzilerinin) zabtı için yapılacak taarruzlar ise düşmânın İznik- Göksu arasından sağ cenâhımıza vukûu melhûz mukâbil (karadımıza olması muhtemel karşı) taarruza karşı bu mıntıkada dört tabur piyade bir bölük süvâri ikisi mantelli olmak üzere üç toplu muhtelit (karışık) bir batarya bırakılmıştır. Göksu çayı ile Karasu çayı arasına nakledilecek grup kuvâ-yı asliyyesi (asıl kuvvetleri) bu mıntıkamızdaki yolların mahdût (sınırlı) ve sarp (engebeli) olmasından dolayı umkan (derinliğine) tertip olunacak ve "bir alayda" bir mıntıka ihtiyâtı (yedeği) bulundurulacaktır.

2. 346 numrolu şifre 24.8.38 saat 11.30 sonrada (23.30) imzâlanmıştır. Şifre edilmesi ve telgrafla keşidesi (çekilmesi) için iki saatlik bir zamân sarf edilerek 25.8.38 (25.8.1922) saat 01.30 evvelde (01.30) alındığı anlaşılmaktadır. Ba'de-mâ (bundan sonra) rapor ve şifrelerin telgrafhanelere verildiği saatin konulması emrolunmakla ma'rûzdur (arz edilir).

3. 25.8.38 saat 4.15 sonrada (16.15) harekât 1357 numro ile Geyve İstasyonu'ndan yazılmıştır.

Kocaeli Grubu K.(Komutanı)
Halid

6.30 sonrada (18.30) alındı.

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1760
Dosya No : 107
Fihrist No : 33-4

Belge No : 2589

Garb (Batı) Cephesi K.(Komutanlığı'na)

1. Doksan iki numrolu cephe emri alındı. Ordunun mukarrerâtıyla (kararlarıyla) bu bâbda (bu konuda) verdiği emirlerin hedef ve maksadı şöyledir.

a. Kırk Birinci Fırka (tümen) ile düşmânın Seyitgazi Cephesi'ndeki On Beşinci Fırkası'na taarruz edilecektir.

b. Altmış Birinci Fırka Kazuçuran istikametinde taarruz edecektir.

c. Müretteb Süvari Fırkası Demirli istikâmet-i umûmiyyesinde (genel istikametinde) ilerleyerek Altmış Birinci Fırka'nın taarruzuna iştirak eyleyecektir.

d. Birinci Fırka hem ordunun hem Üçüncü Kolordu'nun ihtiyâtı (yedeği) olarak elde tutulacaktır.

2. Seyitgazi Cehpesi'ne yapılacak taarruza Birinci Fırka'yı da me'mûr ve ilâve eylemek ve bu sebeble de gerek Üçüncü Kolordu'ya ve gerekse orduyu büsbütün ihtiyâtsız bırakmak kabil ve câiz (doğru) değildir. Çünkü ordunun iki esâs vâzifesi olup bunlardan biri karşısında bir çok düşmân kuvvetlerini tesbit etmek diğeri de düşmânın herhangi istikametlerden taarruzuna mukâbele ve müdâfaa eylemektir (karşı koymak ve savunmaktadır) efendim.

İkinci Ordu Kumandanı
Şevki

24/8/38 (24.8.1922)
11.45 sonra (23.45)
Şu'be

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1760
Dosya No : 107
Fihrist No : 36

Belge No : 2590

Ordu Kumandanlığı

Harekât Şu'besi

Doğlat

25 Ağustos 38 (25 Ağustos 1922)

2.45 sonra (14.45)

Ordu Emri Numro 10

1. Düşmânın vaz'iyyetinde bir tebeddül (değişiklik) haber alınamamıştır. Düşmân her tarafta mu'tâddan (her zamankinden) fazla müteyakkız (uyanık) görünmektedir. Birinci Ordu tekmil kuvvetleriyle yarın 26 Ağustos 38'de (26 Ağustos 1922) düşmana taarruz edecektir.

2. İkinci Ordu : Birinci Ordu'nun cenâhını (kanadını) himâye ve kendi karşısındaki düşmân kuvvetlerini tesbit maksadıyla kendi karşısındaki düşmân aksâmına (birliklerine) muhtelif istikametlerde taarruz edecektir.

3. Üçüncü Kolordu Kırk Birinci Fırkasıyla (tümeniyle) düşmanı "Seyitgazi-Cevizli-Numanoluk" hattında bulunan Otı Beşinci Fırka Cephesi'ne taarruz edecek, Birinci Fırka'yı da ileri olarak "İskânkuyu-Hüsrevpaşa" hattında bulunduracaktır. Bu fırkanın muhârebe için istihdâmı (kullanılması ordunun emr veya müsâadesiyle olacaktır.

Altıncı Kolordu : "Selimiye köyü sırtları ve "Uzungüney" sırtları "Kabaçıran" sırtları istikametlerinde münâsib kuvvetlerle taarruz edecek ve bu hedefleri elde edecektir. Altmış Birinci Fırka düşmânın Kazuçuran tepesi grubunu zabt eyleyecektir.

4. Taarruza me'mûr olan kıtaât (birlikler) 25/26 Ağustos 38 gecesi düşmâna mümkün olduğu kadar sokulacak ve sabaha kadar her türlü hazırlıkları ikmâl edecek ve fecrle (şafakla) beraber her tarafta taarruza başlanacaktır.

Üçüncü Kolordu'nun "Seyitgazi ve Kırgız" istikametlerini, Altmış Birinci Fırka'nın kendi sağ cenâhını ve Altıncı Kolordu'nun muhtelif taarruz kolları aralarındaki boşlukları ve çavdarlı istikametini bil-hâssa devâmlı ve dikkatli tarassud (gözetleme) altında bulundurmalarını tavsiye eylerim.

5. Müretteb Süvâri Fırkası Altmış Birinci Fırka'nın taarruzunu himâye ve muâvenet etmekle (desteklemekle) beraber Kırk Birinci Fırka'nın da sol yanını tarassud edecek ve Döğer istikamet-i umûmiyyesinde geniş bir cephede şimendifer hattına kadar vâsi' (geniş) ve kuvvetli ve sık bir keşf ve tarassud fa'âliyyeti gösterecek ve düşmânın ihtiyât grubunun harekâtında sür'atle orduyu haberdâr edecektir.

6. Ordu topçu taburuyla makineli tüfek bölükleri ordu ihtiyâtı olarak Bayat'tadırlar.

7. Üçüncü Kolordu Karadağ'da kendi tarassud mahallini te'sis ederek buradan Aziziye üzerinden ve bir de Hüsrevpaşa üzerinden ordu ile iki hatla ve bir de

helyosta (pırıldak) şebekesiyle ve bir de atlı muhâbere posta şebekesiyle ve aynı zamânda telsiz ile irtibât ve muhâberede bulunacaktır. Altıncı Kolordu dahi Kadı-ruçuran sırtlarında intihâb ettiği (seçtiği) kendi tarassud mahallinden ordu ile telefon ve helyosta ve telsiz ve atlı muhâbere postaları vâsıtalarıyla irtibâtta bulunacaktır. Altmış Birinci Fırka Mallıca ve Şaphane üzerlerinden olmak üzere iki telefon ve bir de helyosta ve atlı muhâbere postası vâsıtalarıyla irtibât te'sîs edecektir. Müretteb Süvâri Fırkası da Yakalı veyahut Kilise köyü üzerinden bir telefon hattı ve bir de helyosta ve telsiz atlı muhabere postaları vâsıtalarıyla irtibâtını te'sîs edecektir.

8. Üçüncü Kolordu cephâne ve mevâdd-ı iâşesini (yiyecek maddelerini) Aziziye'den müretteb süvâri fırkasıyla Altmış Birinci Fırka Çukurkuyu'dan Altıncı Kolordu Özburun ve Bolvadin'den ahz ve ikmâl edeceklerdir (alacak ve tamamlayacaklardır).

9. Sıhhiyye tertîbâtında tebeddül yoktur.

10. Ordunun harb karârgâhı Doğlat ve tarassud mahalli Şaphane tepesidir. Bu noktalar ma'lûm olan hutûtla merbût (hatlarla bağlı) bulunduğu gibi Mallıca ve Hüsrevpaşa ve Çukurkuyu mevkilerine de yeniden rabtedilmiş (bağlanmış) ve ayrıca Altmış Birinci Fırka'ya da Şaphane'den ikinci bir hat ile rabtedilecektir.

Altmış Birinci Fırka iş bu ordu emrinin bir sûret-i musaddakasını (onaylanmış bir suretini) bir zâbitle bu gece be-heme-hâl (kesinlikle) müretteb süvari fırkasına i'sâl edecek (ulaştıracak) ve orduya da haber verecektir.

İkinci Ordu Kumandanı
Mirliva (Tümgeneral)
Şevki

3. Kor	Kumandanlığına	Telefon
6. "	"	"
61. "	"	"
Müretteb Süvariler	"	"
Garb (Batı) Cephesi	"	Şifreli Telgraf
Birinci Ordu	"	"

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2016
Dosya No : 61
Fihrist No : 6, 6-1

Belge No : 2591

[illegible]

٦ — [illegible] ٢٥/٨/٥٩ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2591

Birinci Ordu Kumandanlığı

Şu'be (Harekât)

1

Şuhud'dan

25.8.38 (25.8.1922)

Üçüncü Süvari Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

Menderes Mıntıkası Kumandanlığı'na

Şifre harb telgrafıdır

Dakika tehir olanamaz (geciktirilemez)

Ordu Emri

Numro

23

1. Düşmânın vaz'iyyet-i umûmiyyesinde (genel durumunda) bu güne kadar mühim bir tebeddül (değişiklik) haber alınamamıştır. Bu gün 25.8.38 saat 8 evvelde (08.00) Döğer mıntıkasında yapılan tayyare keşfinde de düşmânın bu mıntıkada bulunan ihtiyât grubunun vaz'iyyetinde bir tebeddül görülmemiştir.

2. Garb (Batı) Cephesi ordulan bi-avn-i taâla (Allah'ın yardımıyla) yarın 26 Ağustos 38 (26 Ağustos 1922) saat 5 evvelde (05.00) düşmâna taarruz edecektir.

3. Birinci Ordu Afyon cenûb (güney) mıntıkasında Akarçay ile Ahır dağı garbında Hacettepe'ye kadar olan mıntıkada bulunan düşmânı imhâ edecek sûrette taarruz edecektir. Altıncı Fırka Hacettepe'den Görnez boğazına kadar olan mıntıkadaki düşmân kuvvetlerini mahallerinde tesbit ve ordunun sol cenâhını (kanadını) himâye edecektir.

4. Üçüncü Süvâri Fırkası emrindeki bir piyade taburu ile Ortaköy ile güney arasındaki Menderes kısmından şimâle (kuzeye) geçerek sür'atle Göbek-Uşak istikamet-i umûmiyyesinden hareketle şimendüfer hattını kat' (kesecek) ve tahrib edecek ve Uşak havalisinde bulunan düşmân süvâri fırkası ve sâir düşmân kıtaâtının (birliklerinin) şarka (doğuya) hareketine mâni' olmaya çalışacaktır. Düşmân mıntıkası dâhilinde akıncılar vâsıtasıyla telgraf, telefon hutûtunu (hatlarını) tâhrip ettirecek ve menzil müessesâtına yaptıracağı baskınlarla düşmânın gen hidemâtını (hizmetlerini) ihlâl edecektir (bozacaktır). Fırkanın piyade taburunun harekâtına bağlanmayarak ve cephede düşmân karakollarıyla meşgul olmayarak en kısa bir zamânda şimendüfer hattına varması matlûptur (istenmektedir). Fırka ordu ile Çal telgraf merkezi ve telgraf hattında bozukluk olursa Kaflık istasyon telgrafı vâsıtasıyla irtibâtını muhâfaza edecek ve bunun için ittihâz-ı tedâbir eyleyecektir (gerekli önlemleri alacaktır). Çal'daki Ahz-ı Asker Reisi (Askerlik Şubesi Başkanı) her vâsıtaya müracaat ederek fırkanın ordu ile irtibâtını te'mînden mes'uldur. Emrin bu kısmı fırkaca Ahz-ı Asker Reisi'ne tebliğ edilecektir.

Belge No : 2591

5. Menderes mıntıkası "59" ncu Alay'dan Çivril Cephesi'nde bulunan kıtaâtı ile Dinar istikametini setr (örtecek) ve te'min edecek tekmil (bütün) Menderes boyundaki düşmân kıtaâtını yerlerinde tespit için muhtelif mahallerde Menderes şimâlindeki düşmân karakollarına baskınlar yapacak ve Aydın şimendüfer hattını ve telgraf ve telefon hutûtunu muhtelif mahallerden tahrîbine gayret edecektir. Akıncılar vâsıtasıyla düşmân gerilerinde daimî fa'âliyyette bulunması pek mühim ve mültezimdir (gereklidir). 59 ncu Alay raporlarını aynı zamânda Dinar, Sandıklı hattı ile orduya vermelidir.

6. 23 numrolu işbu ordu emri 25.8.38 saat 2 sonrada (14.00) makine başında şifre ile Üçüncü Süvâri Fırkası ve Menderes Mıntıkası K.(Komutanlığı). Harekâtın "...." numrosuyla yazılmıştır.

Birinci Ordu Kumandanı

Kapatılmıştır,
25.8.38 saat
3.10 sonra (15.10)

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1901
Dosya No : 87
Fihrist No : 33-12

A	287
D	33
F	2

[illegible]

A	[illegible]
D	[illegible]
F	[illegible]

178 Akpınar

4.30 sonra (16.30) 25 Ağustos 38 (25 Ağustos 1922)

Saat 4.30 sonra (16.30)

Kolordu Emri "Numro 6"

1. Düşmân hakkında yeni haber yoktur. Yalnız mu'tâd tayakkuzunu tezyîd etmiş (her zamanki dikkatini çoğaltmış) görünmektedir.

2. Birinci Ordu 26 Ağustos 38'de (26 Ağustos 1922'de) tekmîl (bütün) kuvvetiyle taarruz edecektir.

3. İkinci Ordu Birinci Ordu'nun cenâhını (kanadını) himâye, karşısında düşmânı tesbit maksadıyla muhtelif istikametlerden taarruz edecektir.

4. Üçüncü Kolordu'dan 41. Fırka (tümen) Seyidgazi-Cevizli-Nurmanoluk hattındaki düşmânın On Beşinci Fırka'sına taarruz edecek, 61. Fırka düşmânın Kazuçuran grubunu zabt eyleyecektir. 1. Fırka İskânkuyu-Hüsrevpaşa hattında bulunacaktır. Mürettep süvari fırkası, 61. Fırka'nın da taarruzunu himâyeye ve Döğer istikamet-i umûmiyyesinde (yönünde) keşf ve tarassuda (gözetlemeye) me'mûrdur.

5. Altıncı Kolordu ber-vech-i âtî (aşağıda olduğu gibi) hareket edecektir :

a. 16. Fırka : A'zamî (en fazla) iki alay piyade, fırka topçusu ve kolordu topçu taburundan işbu emirle beraber fırka emrine girecek olan obüs bataryası ile Selimiye köyü sırtları, Yaniktepe, Uzungüney sırtlarını zabt edecektir.

Fırkanın mütebâki (kalan) piyade alayı kolordu ihtiyatı (yedeği) olarak Akkaya'da kolordu emrinde bulunacaktır. Ve fecrle beraber (güneş doğarken) kolordu emrine girmiş olacaktır. Fırka sağ cenâhının harekâtı 61. Fırka ile tevhîd edilmelidir (birleştirilmelidir).

b. 17. Fırka : A'zamî bir alay piyade ve topçusunun münâsib bir kısmı ve kolordu topçu taburundan bu emirle beraber fırka emrine girecek olan obüs bataryası ile Kabaçkıran sırtlarını zabt edecektir.

Fırka kuvâ-yı asliyyesi (asıl kuvvetleri) ile Seyidler Sultanderesi "dâhil" ile Akarçay arasındaki cephesini dâima müdâfaaya hâzır olacak ve bil-hâssa Çavdarlı istikametini dikkatli bir sûrette tarassud altında bulunduracaktır.

Karagüney sırtlarına karşı nümâyişî bir hareket (gösteriş hareketi) gösterilmesi ârzû olunur.

6. Taarruza me'mûr olan kıtaât (birlikler) 25/26 Ağustos 38 (25/26 Ağustos 1922) gecesi düşmâna mümkün olduğu kadar sokulacak, sabaha kadar her türlü hazırlıkları tam bir sükûnetle ikmâl edecek (tamamlayacak) ve ale-s-sabah (erkenden) fecrle beraber her tarafa taarruza başlanacaktır.

Belge No : 2592

7. 16. Fırka ile Seyidlersultan-Doğlat ve Seyitlersultan-Cevizli-Akpınar-Bayat-Doğlat telefon hatları ve Seyitlersultan muhâbere postası vâsıtasıyla, 17.Fırka ile Seyidlersultan-Akseki ve Seyidlersultan-Cevizli-Akseki telefon hatları ve Seyidlersultan muhâbere postası vâsıtasıyla irtibât te'sîs edilecektir (bağlantı kurulacaktır).

8. Cephâne ve iâşe (yiyecek, içecek) Özburun menzil anbarından ikmâl edilecektir.

9. Sıhhiyye tertîbatında tebeddül (düzenlenmesinde değişiklik) yoktur.

10. Kolordu Karargâhı'nın birinci kademesi Seyidlersultan'da, ikinci kademesi Akpınar'dadır. Ben 26 Ağustos 38 fecrle beraber Kadıuçuran tarassud mahallinde bulunacağım. Burası Seyidlersultan santraline bir telefonla rabt edilmiştir.

Altıncı Kolordu Kumandanı
Mirliva (Albay) Kâzım

Sûret-i tebliğ (dağıtım şekli) :

Bu emir 16. Fırka, 17. Fırka emir zâbitlerine (emir subaylarına) not ettirilmiştir.

Hulâseten (özetle) : 16.Fırka, 17.Fırka'ya telefonla tebliğ edilmiştir. Saat 4.05 ve 4.15 sonrada (16.06, 16.15) Kolordu Topçu Taburu Kumandanlığı'na ve Karargâh şuebâtına (şubelerine) hulâseten ve tahrîren (yazıyla) tebliğ edilmiştir. Saat 4.30 sonra (16.30) berây-ı ma'lûmat (bilgi için) İkinci Ordu Kumandanlığı'na "16.Fırka emir zâbitiyle ve tahrîren"

Aslına mutâbıktır (uygundur).

6. Kolordu Üçüncü Şube'de
Binbaşı Mehmet Nihat

25 Ağustos 38
Saat 4.35 sonra (16.35)

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2024
Dosya No : 89
Fihrist No : 2, 2-1

۱- دشمن وضعیت عوض شده تبدیل کشف اولونامشدر. ۲۵/اسد/۲۸ صباحنه قدر اسلحه بوراتلاری دشمن قسم کلیسیایه ایچی اردو قاچوشنده بولونمقده‌در.

۲- ۲۶/اسد/۲۸ صباحیه دشمنه عموم بتون اجرا اولنه جقدر.

۳- برنجی اردو ۲۶/اسد/۲۸ نجوله ایچون جنوب و غربی بولنان دشمن قوتلری اما ایچه جك صورتده توجه ایده جکدر. دشمن موقعلری ضبط اولوندقده کاره عمومی حرکات جهتدن ایریجه تنظیم اولنه جقدر.

بشنجی قوه اردو اساسا اولرق اولا برنجی قوه اردو قاچوشنده‌کی دشمنك تعریبنه دوشجك صورتده توجیه و توظیف اولونه جقدر. بوقوه اردو دشمنك احتیاط غربی و مقابله غربیسنه قاچوشو کشف و اثبات و خدمتنی ده ایفا ایده جکدر. اردو نك صولجناحی طوقلی سوریی و اعلوم کوبه قاچوشو ایچون قوه ایله تأیید و بنه ایچی قوه طرفندن دخی دشمنك اسلام کوینده بولنان غربیسنك حرکاتی کشف اولونمقدر.

خدقلرده غیبه دخلی بولونه جهتده برنجی اردو طرفندن تقرر ایدن ایدیه نوعی فعالیتك تطبیقه اولونجه بالخاصه ایچی سواری فرقه‌سنك عاقبه استفاده عمومیه سنده نوعی اجرا ایدیله جکدر.

ایچی قوه اردو ۲۶/اسد/۲۸ صباحی ایچی قوه‌سیه خدقلری شمالنده قیزیلیه قوه‌سی اوزرنده درینجه قوه‌سیه داوه جوارنده یدنجی قوه‌سیه طوتیلاجقدر. اوقه سوقه‌سی و غربی عاقبه بولونه جقدر. بونوقه اردو قوه‌لری ایچه برنجی اردو طرفنه سرعت و امنیتله

(د ۱)

۲۸/۸/۷۶

محابره ایده بیلدیرر.

٤- آنکی اردونک ۷۶/اغستوس/۲۸ کونی ایچون دخلغه امیدی اقوه شرده جیه سندکی دشمنک ۱۲ و ۵ نجی قوللری دشمه احتیاط غرونی تعرض حرکات ایچ تثبیت و استقال ایتمکدر

۵- قوه ایله غرونی قایشوسندکی دشمنی تثبیت ایچون اهدره ایچ نقره ایندیرلدیکی وقتده بالخاصه کوکلو ایله غزه جو دایاری آره سنده تدرفعالیده بولنجقدر

٦- جبهه قرارگاهی ۲۵/اغستوس/۲۸ اقشامنه اعمال قوه یه چونه بولنجقدر

۷- ۹۲ نوزلو اشبو جبهه امری ۲۵/اغستوس/۲۸ ایچون اردو قماندانلغه تحریراً آنکی اردو قماندانلغه بولیدیغی مذکور اردو رئیسانسه علی جنابت واسطه سیله تلغوز وقوه ایله غزونه سیقه ایچ بایلسه

غزا چیچی قماندانی

Belge No : 2593

Birinci Ordu Kumandanlığı'na

Cephe Emri

Numro - 93

1. Düşmân vaz'iyyet-i umûmiyyesinde (genel durumunda) 25 Ağustos 38 (25 Ağustos 1922) sabahına kadar esâslı tebeddül (değişme) keşf olunmamıştır. Buna nazaran düşmân kısm-ı küllisiyle (büyük kısmıyla) İkinci Ordu karşısında bulunmaktadır.

2. 26 Ağustos 38 sabahleyin düşmâna umûmî taarruz icrâ olunacaktır.

3. Birinci Ordu 26 Ağustos 38 fecrle (güneş doğarken) Afyon cenûb ve garbinde (güney ve batısında) bulunan düşmân kuvvetlerini imhâ edecek sûrette taarruz edecektir. Düşmân mevzi'leri zabt olunduktan sonra umûmî harekât cepheden ayrıca tanzîm olunacaktır (düzenlenecektir).

Beşinci Kolordu esâs olarak evvelâ Birinci Kolordu karşısındaki düşmânın gerilerine düşecek sûrette tevcîh ve tavzîf olunacaktır (yönelecek ve görevlendirilecektir). Bu kolordu düşmânın ihtiyât (yedek) grubu ve Uşak Grubu'na karşı keşf ve emniyyet hidmetlerini de ifa edecektir (hizmetlerini de yerine getirecektir). Ordunun sol cenâhı (kanadı) Toklusivrisi ve İslamköy'e karşı Altıncı Fırka (tümeni) te'mîn ve yine Altıncı Fırka tarafından dahî düşmânın İslamköyü'nde bulunan grubunun harekâtı keşfolunmalıdır. Sandıklı'dan garba doğru bütün cephede Birinci Ordu tarafından takarrür ve ihzâr edilen (kararlaştırılıp hazırlanan) taarruzî fa'âliyyetler tatbîk olunacak bil-hâssa Üçüncü Süvâri Fırkası'nın Uşak istikamet-i umûmisinde taarruzu icrâ edilecektir. İkinci Kolordu 26 Ağustos 38 sabahı Üçüncü Fırkası'yla Sandıklı şimâlinde (kuzeyinde) Kızık Karacaören Dördüncü Fırkası'yla Dadak civarında; Yedinci Fırkası'yla toplanmış olarak Efesultan ve garbinde hazır bulunacaktır. Bu kolordu karargâhıyla ve fırkalarıyla Birinci Ordu her an sür'at ve emniyyetle muhâbere edebilmelidir.

4. İkinci Ordu'nun 26 Ağustos 38 günü için vazîfe-i asliyyesi (asıl görevi) Afyon Şark (doğu) Cephesi'ndeki düşmânın 12 ve 5 nci Fırkalarıyla düşmân ihtiyat grubunu taarruzî harekât ile tesbît ve işgâl etmektir.

5. Kocaeli Grubu karşısındaki düşmânı tesbît etmek üzere ayrıca takarrür ettirildiği vechle (şekilde) bil-hâssa Göksu ile Karasu vadileri arasında taarruzî fa'aliyyette bulunacaktır.

6. Cephe karargâhı 25 Ağustos 38 akşamından itibâren Kocatepe cenûbunda bulunacaktır.

Belge No : 2593

7. 93 numrolu işbu cephe emri 25 Ağustos 38 saat 12.30 sonrada (00.30) Birinci Ordu Kumandanlığı'na tahrîren (yazıyla) İkinci Ordu Kumandanlığı'na Bolvadin'de mezkûr (adı geçen) ordu Reis-i Sânîsi (ikinci başkanı) Ali Rıza Bey vâsıtasıyla telefonla ve Kocaeli Grubu'na şifre ile yazılmıştır.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1901
Dosya No : 87
Fihrist No : 50, 50-1

A	4.4478
D	6.4
F	5.

۲ - [illegible]

۳ - [illegible]

۴ - [illegible]

۵ - [illegible]

۶ - [illegible]

۷ - [illegible]

۸ - [illegible]

Belge No : 2594

Kocatepe'den

26.8.38 (26.8.1922)

Saat 3.30 sonra (15.30)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

26.8.38 zeval (öğle) vaz'iyyeti ber-vech-i âtidir (aşağıda olduğu gibidir)

Dördüncü Kolordu :

1. 5. Fırka (Tümen), 12.Fırka bir alayıyla 1310 rakımlı tepeye taarruza devam etmektedir. 11. Fırka bir alayıyla Tezekliyayla istikametinde taarruza me'mûr edilmiş diğer alayı Kulaklıkaya civarında ihtiyâta (yedeğe) terk edilmiştir. 8.Fırka Cephesi'nde düşman tahkimat hattında mukavemet etmektedir (direnmektedir). Fırkanın sol cenâhı (kanadı) 12.Fırka'dan bir alayla takviye edilmiş (desteklenmiş) 12. Fırka'nın mütebâki (kalan) alayları Kocatepe cenûbunda (güneyinde) olup Bek cenûbuna alınmaktadır.

2. 1.K. (Kolordu) Cephesi'nde :

23. Fırka/saat 9 evvelde (09.00) Dilentepe'yi işal ettikten sonra Karapınar, Türkmentepe, Göktepe hattına kadar ilerlemiştir. 15. Fırka Tınaztepe şimâlinde (kuzeyinde) Sincanlı ovasına hâkim tepelerde bulunan düşmana taarruza hazırlanmaktadır. 14. Fırka Kavaloğlu-Manastır Pınarı hattının 500 metre cenûbundaki sırtları işgal etmiştir. Düşman bu mıntıkada (bölgede) aldığı bir kısım takviye kıt'asıyla (birlikleriyle) koruluklarda mukavemet etmekte ve mukabil (karşı) taarruz yapmaktadır. Damlalı boğazı garbindeki Ağıl sırtlarına teveccüh edilen (yönettilen) taarruz Çiğiltepe'den yan ateşleri te'sîrinde batâetle (yavaş) ilerlemektedir.

57. Fırka Cephesi'nde arâzinin menâati (engebesi) ve Çiğiltepe'yi ihâtaya (kuşatmaya) me'mûr edilen alayın uzaklarda dolaşması hasebiyle bu fırkanın taarruzu batî (ağır) ve değerli kılmıştır. Fırka ihâtının te'sîrini beklemeden saat 11 evvelde (11.00) taarruza başlayacağını bildirmiştir.

Fırkanın taarruzunun neticesine dâir henüz ma'lûmat yoktur.

3. 5.K.saat 9 evvelde (09.00) Birinci Fırka'sıyla Çayhisar'a yanaşmış ve Sinan Paşa ovasına hâkim sırtları tutmuştur. İkinci Fırka kolbaşısıyla Çayhisar'ın 5 km cenûbuna 14.Fırka Tokuşlar'a gelmiştir.

1 ve 14 ncü Fırkalardan hattı tahrîb için ileriye keşif bölükleriyle tahrîb müfrezeleri gönderilmiştir.

Kolordunun sahra te'sîs istasyonuyla sahra taburu Ahur dağında mevcûd yollardan geçemeyeceğine göre bizde bırakıldığı bildirilmiştir.

Belge No : 2594

4. 6.Fırka ale-s-sabah (erkenden) karşısındaki düşmanı yerlerinde tesbit için bir alayıyla Toklusivrisi ve cenûbu diğer bir alayıyla Ahurhisar-Düzkışla, Üçüncü Alayı'yla Ahadköy istikametinde ilerlemiştir. Bunun karşısında düşmanın bir fa'âliyeti görülmemiştir.

Fırka süvari bölüğü Banaz ovası ve Uşak istikametinde düşman harekâtını keşfe me'mûr edilmiştir.

5. 3.Fırka süvarisinin harekâtı hakkında henüz rapor alınamadı.

6. Bu rapor 26.8.38 saat 12.20 sonrada (00.20) Garb Cephesi Kumandanlığı'na arz edildi.

1.Ordu K. (Komutanı)
Nureddin

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1760
Dosya No : 108
Fihrist No : 5

آیلین ایدنج ندائله
ندو — ۹۲

۲۸/۸/۲۶
۱۱۷۴۰ ۰۰

۱- [illegible] جیه سنا اجتماعی [illegible] نقوه [illegible]
[illegible] قابد آ فلاشماشد. بوجهده [illegible] باشلاماه حالت
تدقیق مقابلی ندخلده آقتام ندر. دوام ایتمشد.

۲- ایدوم: ۲۸/۸/۲۵ تاریخ و ۹۲ نمره‌لی جیه امرنده‌کی وظیفه‌یه
دوام ایده‌جکلر. آلای کمه‌سنا اجتماعی محافظه‌سی و ظرفنده حالت
تدقیقده. ایی اجراءات ایلدن - داهیلسی آنی ایجون [illegible]
حائز اهمیت.

بتون ندوایلر دهاقصه نمایله آیه‌جکلر.
اوچنجی نمایسی نزدی عنانی [illegible] [illegible] قوبولی ایدوامنه
کیره‌جکلر. بدلی و دیدلی نزد بولنده فالاجقلر.

۷- ندجه‌ایلی قوبه ستجیت قطعی یاپانلر اجنباب ایدوال نمایله
دوام ایتمه‌جکلر.

۴- بوتون ایتیایدوره، ندجه‌ایلی قوبه ۱۲۶ نمره/۲۸ تاریخ
۱۱۷۴۰ کلره‌ی باز برلدی.

قوب جیه‌سی قماندانی
[illegible]

باز برات: [illegible]
باز: [illegible]

A	5241
D	53
	35

Belge No : 2595

26.8.38 (26.8.1922)

Saat 11.40 sonra (23.40)

İkinci Ordu Kumandanlığı'na

Numro 94

1. Düşman bu gün Birinci Ordu Cephesi'ni ehemmiyetli surette takviye etmiştir (desteklemiştir). Takviye mikdârı henüz tamamıyla anlaşılamamıştır. Bu cephede muvaffakiyyetle başlayan harekât-ı taarruziyye mukabil (taarruz harekâtına karşı) taarruzlarla akşama kadar devâm etmiştir.

2. Ordular, 25.8.38 (25.8.1922) tarih ve 93 numrolu cephe emrindeki vazîfelerine devâm edeceklerdir. Ele geçen mevazıın (bölgelerin) muhâfazası ve tarafımızdan harekât-ı taarruziyyeden iyi ihzâr olunarak (hazırlanarak) icrâsı âti (gelecek) için birinci derecede hâiz-i ehemmiyettir (öneme sahiptir).

Beşinci Kolordu daha fazla fa'aliyyete getirilmelidir. Üçüncü Kafkas Fırkası (Tümeni) Tınastepe gerisine kadar sürülecek ve Birinci Ordu emrine girecektir. Yedinci ve Dördüncü Fırkalar yerlerinde kalacaklardır.

3. Kocaeli Grubu şimdilik kat'i muharebâttan ictinâb ederek (kesin muharebelerden sakınarak) fa'âliyyete devâm edecektir.

4. Birinci, İkinci Ordulara, Kocaeli Grubu'na 26 Ağustos 38 tarih 11.40 sonrada (23.40) yazdırıldı.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Yazdıran : Mülâzım (Teğmen) Hadi
Yazan : Yüzbaşı Fevzi
Şu'be 1

Bir sûreti Paşa Hazretlerine takdîm kılınmıştır.
27 Ağustos 38 (27 Ağustos 1922)
Mehmet Kemaleddin

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021
Dosya No : 76
Fihrist No : 35

خطیه تیمدت

۲۷/۸/۲۶

حرب رایورک :

۱- دیمک خوراده منطقه سی : ۱۴۱۰ اتمک نیه اوزره باریکاده
بایه جیه نوفی ترتیب ایلک اوزره خوراده قوانمق
شیمدی وقه منطقه سنه گیمه سنده بو منطقه ایچه تلفونه باغلنه
بورولمه سنده دولایی هنوز بر رایور آلنماشدر.
اوتاماتیکی شاهدانه نظراً ۱۴۱۰ اتمک نیه شیمدی وقه جه ایچه
دفعه ضبط ایدیلمه دیکدن دکمه النه گیچمشدر.

۲- رینجی خوراده منطقه سنده ۲۷ وقه برآلای ایچه هاملجی
قوردی، اجلیک بیقاق حظنده، ذهنجم صابوری برآلایله
اخباطی نتیجه اولمق اوزره برآلای ایچه صابوری عمالیه رینجی
حظنده قوردیغمز نیه گوره نیه دوکی دشمنه تماسده برآلای
وقتم قوماندانلغک الی النده اولدیغمز اشک اولونمه آدیغی
اوزره بدنه سوری نیه استعمالنده بوروشیق در. بو نوعدن
نیجه لندیلی خوراده قوماندانلغی تعقیب اولنور. ۱۵ نجی وقه
کشف طوپچیلایه سنده دکمه مقابل توقفه یاغمیی اوزرینه چیقمی
محافظه ایدن برآلای کری چکلمه دناسی نیه دکمه النه
گیچه ایسه ده غودی متعاقب ۵۶ نجی آلای مقابل سوتلو
چیقه ایسه ده هوی بلرلیه ترک ایدیلمه مرحله اخراج ایدیلمشدر. بو وقه
چیل کدیقه اخبار یلک اولونمه ایچه اشک نیه بولی ایسه
قادیغ مداخله صاحبدر. یلک اولونمه ایچه سوری دشمنده در.
۱۴ نجی وقه یاخود اراده باشلادیغی توقفه توسنده قوجاپیلا
نیه سی استراحتمه دوام زیاده ایله دوام مشدر. بو وقه
قوقوده سنه توقفه ایدن آلای غودیه قدر هنوز بر نتیجه آلامه

A	4-4478
D	6-11
F	7

ایدی. قزمونسنک طرحانی بوحسام چلبی ایله بلشدر. ۵۷ نجی
وقه چیلبی تپه‌یه توقف ایدیلمکده. وقه بو مقدماتجه طرحینی
ایدیه المسه و اصغارات یاپلشدر. اوچمی قطعه‌سی
وقه‌ی اشک تپه و غوینه طغاسی تپه‌یه یاقلاشمقدر.

۲- بشنجی قطعه‌ده دوشمن دکمه وقه تپه‌لرینه‌کی دستاه‌لرینی
ستمان تپه‌لرده مقاومت ایتمکده و ایکنجی وقه‌نک بو اتفاق
ایدوله‌سنه مانع اولمقدر. برنجی وقه دکمه طوپیانتی ایله ایوالی
جنوبنه قدر موقع لقه موفق اولمشدر. ۱۴. وقه بر الایله
ایچ تکه کوی اشغال ایتمشدر. دکمه (وقه) جنوبی سامه‌یا شا
ایوالی شرقه طاری قطعه مداخله ایتمکده اولوب ۶ ساعتده ده
آیه اندی بیادوسی سامه‌یا شا ایوالی قطعه‌سنه سوق ایدیلمشدر
قطعه‌ده دوشمن طرفی کوردولمشدر. بو قوتلرک نره‌ده بالمحموده
میقات لدینی تعیین اولونمقدر.

۴- ایچنجی وقه جهتنه چاماقلی تپه‌لره یاقلاشمه قطعه‌لری
دکمه‌ایله مقابله اولمشدر. شاهکوی شمالی اطرافی تعیین
شمالی دوغلا شمالی احادکوی غربی هطغه امنیت قطعه‌لری دکمه
آرمن طاسی موجوددر.

۵- مدرسی مصطفی اکمیه بجارته اولمشدر.

۶- سواری اوچنجی وقه‌ده هنوز ایوالنده‌در.

۷- ۲۸/۸/۴۶ ۱۴ نصف الیلده کاملن ۶۴ بوردسیله یاپلشدر.

اردو ده
بوزالمه

400

Belge No : 2596

Harp raporu

Kocatepe'den

26.8.38 (26.8.1922)

1. Dördüncü Kolordu mıntıkasında (bölgesinde) : 1310 rakımlı tepelere yarın sabah yapılacak taarruzu tertîb etmek üzere kolordu kumandanının Beşinci Fırka (Tümen) mıntıkasına gitmesinden bu mıntıka ile telefon irtibâtının bozulmasından dolayı henüz bir rapor alınamamıştır. Bu akşamki müşâhedâta nazaran (gözlemlere göre) 1310 rakımlı tepe Beşinci Fırka'ca iki depo zapt edilmiş ve tekrar düşman eline geçmiştir.

2. Birinci Kolordu mıntıkasında : 23. Fırka bir alayı ile Çamlıca Korusu Kilitlipınar hattında, fırka hücûm taburu bu alayın ihtiyatında (yedeğinde) Kuşoturağı'nda bir alay iki taburu ile birinci hatta Türkmentepe Gültepe'deki düşmanla temasta bir alayı fırka kumandanının eli altında olarak Eşekoluğu, Akpınar üzerinden Sivritepe istikametinde yürüyüştedir. Bu taarruzun netîcelendirilmesi kolordu kumandanlığınca ta'kîp olunuyor. 15 nci Fırka'ya kesif (yoğun) topçu himâyesinde düşman mukabil (karşı) taarruz yapması üzerine cepheyi muhâfaza eden bir alay geri çekilmiş ve Tınastepe düşman eline geçmiş ise de gurubu müteakib (güneş battıktan sonra) 56 ncı Alay mukabil süngü hücûmlarıyla terk edilen mevziler istirdât edilmiştir (geri alınmıştır). Bu fırka Cebelgediği'nden itibaren Beyoğlu ile Eşektepe yolu arasındaki kanadına mevazı'ına sahiptir.

Beyoğlu ile Sivri düşmandadır. 14 ncü Fırka saat 6 sonrada (18.00) başladığı taarruz netîcesinde Kırcaarslan tepesini istirdâd etmiş ve daha ziyâde ilerlememiştir. Bu fırkanın Kızkulesi'ne taarruz eden alayı guruba kadar henüz bir netîce alamamış ise de Kızkulesi'nin her hâlde bu akşam zabtı emredilmiştir. 57 nci Fırka Çiğiltepe'ye taarruzuna devâm edecektir. Fırka bu maksat için topçusunu daha ileriye almış ve ihzârat (hazırlıklar) yapmıştır. Üçüncü Kafkas Fırkası Eşektepe ve garbinden (batısından) Tınastepe'ye yaklaşmaktadır.

3. Beşinci Kolordu Cephesi'nde düşmân fırka tepelerindeki ve Sinan Paşa şimâlindeki (kuzeyindeki) tepelerde mukavemet etmekte ve İkinci Fırka'nın bu istikamette ilerlemesine mâni olmaktadır. Birinci Fırka düşmana topçu ateşi altında Ayvalı cenûbuna (güneyine) kadar sokulmaya muvaffak olmuştur. 14. Fırka bir alayıyla Akçaşehir köyünü işgal etmiştir. Düşman "Kırka" cenûbu Sinan Paşa Ayvalı şark (doğu) sırtları hattını müdâfaa etmekte olup saat 6 sonrada (18.00) iki alay piyadesini Sinan Paşa Ayvalı hattına sürdüğü süvari kolordusu tarafından görülmüştür. Bu kuvvetin trenle Balmahmut'a çıkarıldığı tahmin olunmaktadır.

4. Altıncı Fırka Cephesi'nde Çakmaklı tepelere yaklaşmış olan kıtaâtımızla (birliklerimizle) düşman arasında müsâdeme (çarpışma) olmuştur. Şalcıköy şimâli Ahurdağı şimâli Doğla şimâli Ahadköy garbı hattında emniyet kıtaâtımızla düşman arasında temas mevcuddur.

Belge No : 2596

5. Menderes mıntıkasında ehemmiyetli bir hâdise olmamıştır.

6. Süvari Üçüncü Fırka'dan henüz rapor alınamamıştır.

7. 26.8.38 saat 12 nısf-ül-leylde (gece yarısında) harekâtın 651 numrosuyla yazılmıştır.

1. Ordu K.(Komutanı)
Nureddin

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1760
Dosya No : 108
Fihrist No : 7

[illegible]
۲۸-۸-٤٦

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A	[illegible]
D	[illegible]
F	[illegible]

403

Belge No : 2597

Numro
33

Sakartepe'den
26.8.38 (26.8.1922)

15 nci Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

1. Bu günkü muhârebe Dübektepe'den tardedilen (geri püskürtülen) düşman Türkmentepe-Göktepe hattında Tınastepe'den tard edilen düşman Tınastepe'nin şimâlinde (kuzeyinde) ve Çarşafören'i ve Kırcaarslan tepesinden tartedilen düşman Kırcaarslan tepesi şimâlinde Kızıltaş yaylasından atılan düşman da Çiğiltepe'de mukâvemete (direnmekte) olduğu anlaşılmıştır. Düşmanın inkişâf eden (ortaya çıkan) kuvveti 23. Fırka karşısında 1. Fırka'dan A.4 (4 Alay) 15 nci Fırka ile kısmen 14 ncü Cephesi'nde 49 A. 14 ncü Fırka ile 57 nci Fırka Cephesi'nde ise Beşinci Alay'dan ibaret olup akşama doğru Tınastepe şimâlindeki düşman Yedinci Fırka'dan olduğu tahmin edilen iki alayla daha takviye edilmiştir.

2. Ordu 27.8.38 (27.8.1922) günü de harekât-ı taarruziyesi devam edecektir.

3. Birinci Kolordu Çobanoğlu-Sinirköy-Kırcaarslan-Paşaköy-Kırca hattına vâsıl olmak (ulaşmak) ve kat'iyyen düşmanı Büyük Sıçanlı ovasına atmak üzere taarruzuna devam edecektir. Taarruz 27.8.38 sabahı 5 evvelde (05.00) başlayacaktır.

a. 23. Fırka evvelemirde Türkmentepe ve Göktepe'deki düşmanı tardedecek ve bu gün 31. Alay ile Sivri istikametinde icra ettiği taarruza devam edecektir. Fırka sağ cenâhından (kanadından) 23. Fırka sağ cenâhında Dördüncü Kolordu kıtâatıyla (birlikleriyle) ancak Çobanoğlu istikametinde irtibât te'sîs etmelidir. Ve mezkûr (adı geçen) cenâhta müteyakkız (uyanık) bulunmalıdır. Dördüncü Kolordu sol cenâhıyla Deliktaş şimâlindeki sırtlardadır.

b. Fırka 3 Kafkas (3.Kafkas Fırkası) Sekizinci Alay'la takviye edilen 15 nci Fırka seri bir taarruzla temasta bulunduğu düşmanı tard ve Esat Efendi-Hacıhasan-Gülyemezkaya hattını elde edeceklerdir.

c. 14 ncü Fırka Kırcaarslan tepesi şimâlinde ve Kızkulesi Kıztepesi Kırcaarslan Paşaköy korusu hattına vâsıl olacaktır.

d. 57 nci Fırka Sinirköy'ü zabt ve düşmanı ovaya atacaktır. Fırka Beşinci Süvari Kolordusu'yla irtibâtta bulunacaktır. Beşinci Süvari Kolordusu bu gün Kırka-Ayvalı hattında düşmanın mukâvemetine tesâdüf etmiştir. Bu kolordu karşısında akşama doğru Balmahmut ve Bolıca'dan tahminen iki alayın garba (batıya) doğru gittiği görülmüştür.

e. 3 ncü Kafkas Fırkası bidâyette (başlangıçta) kolordu ihtiyâtı olarak Eşektepe ve garbında olarak hareke (harekete) hazır bulunacaktır.

Belge No : 2597

4. Fırkalar düşmanın mukâbil taarruzlarının bulundukları hatlarda tard edeceklerdir. Bu maksatla ağır topçu bataryaları piyâdelerimizi muhârebe edebilecek sûrette mevzilere idhâli (sokulması) ve icâbında bunların muhâfazası te'min olunmalıdır.

5. Birinci Ağır Topçu Grubu (1,5'luk sahra, 10,5'luk cebel) (dağ), 15'lik havan ile tayyare bataryaları Otluktepe Karakuş mevâzıında (mevzilerinde) 15 nci Fırka Kumandanlığı emrinde olarak bilhassa Fırka 15'in taarruzunu te'mîn edecektir.

6. İkinci Ağır Topçu Grubu (15 lik seri obüs) âdi obüs 12'lik muhâsara bataryaları 14 ncü Fırka emrinde bulunacaktır. Bu grubun ağır topçusu aynı zamanda Sekiltepe sukût etmediği müddetçe mezkûr tepeyi şiddetli ateş altına almak üzere hazır bulunacaktır.

7. İkinci Kolordu obüs bataryası iki köy üzerinde kolordu ihtiyâttadır.

8. Kolordu karargâhı bidâyette Sakartepe'de bulunacaktır.

9. 26.2.38 tarih ve 32 numrolu kolordu emri 14, 15, 23, 53 ve 3 ncü Kafkas Fırkası Kumandanlıklarına yazılmıştır.

Birinci Kolordu Kumandanı
İzzettin

Bir sûreti Üçüncü Kafkas Fırkası'na verilecektir.

Arşiv No : 6/2865
Klâsör No : 2246
Dosya No : 36
Fihrist No : 24

[illegible]

[illegible]

[illegible] 4-6559
25-2

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2598

Sandıklı'da Telgrafhânede İrtibat Zabiti (subayı) Vasıtasıyla

5.K. (Kolordu) 6.F.(Fırka) (Tümen) Kumandanlıklarına

6. Fırka ve 5.K.Sandıklı'da

Sadık Efendi

Ordu emri

Numro 24

1. Bu gürkü muhârebesinde karşımızda tesbit ve tahmîn edilen düşman kuvveti ve vaz'iyyeti ber-vech-i âtidir (aşağıdadır). Dördüncü Kolordu Cephesi'nde Akarçay'dan itibaren sıra ile 11,8,35 ve Beşinci Efzun Alaylarından mürekkep (oluşan) Dördüncü Fırka.

Birinci Kolordu Cephesi'nde 4, 49, 5 nci Alaylardan mürekkep Birinci Fırka

Saat 4 sonradan (16.00) itibâren Tınastepe Yedinci Fırka olduğu tahmîn olunan iki alayla takviye edilmiş ki cem'an (toplam) kolordu cephesinde beş alay vardır.

Sinanpaşa şimâli (kuzeyi) ve Bulca garbında (batısında) süvari kolordusunu tevkif eden (durduran) düşman kuvvetinin mikdan ve numrosu tahmîn edilememiştir. Toklusivrisi ve İslâmköy-Ahatköy mıntıkasındaki düşman vaz'iyyetinde bir tebeddül (değişiklik) görülmemiştir. Sivaslı'daki düşman alayı kısm-ı küllîsinin (büyük kısmının) yolda görülmediği haber alınmıştır.

2. 26/27 gecesi kolorduların vaz'iyyeti ber-vech-i âtidir.

Dördüncü Kolordu sol cenâhıyla (kanadıyla) Kaleciksivrisi-Toklu şimâli-Diktaş şimâl hattına kadar ilerlemiş ve akşam üzere Erkmentepe'ye yapılan taarruz neticesinde mezkûr (adı geçen) tepe zaptedilmiş isi de tekrar düşman eline geçmiştir.

Birinci Kolordu Belentepe ve Tınastepe'yi işgal ederek Çamlıca korusu, Kuşoturağı, Başdeğirmen garbı, Akpınar, Beydağı, Kavalağası cenûbu (güneyi) hattına kadar ilerlemiştir. Sandıklı şosesinde daha garbda düşman mevâzıı (mevzileri) henüz işgal edilmemiştir.

Beşinci Kolordu Kırka-Ayvalı hattında düşman mukâvemetine tesâdüf etmiştir. Akşama doğru Balmahmut ve Bulca'dan tahminen iki düşman alayının garba doğru yürüdüğü görülmüş ve bunun trenle Balmahmut'a getirildiği tahmîn olunmuştur. Üçüncü Süvari Fırkası'ndan bir ma'lûmat alınamamıştır.

3. Birinci Ordu yarın taarruzuna devam edecektir.

4. Birinci ve Dördüncü Kolordular 27.8.38'de (27.8.1922) 23 numrolu ordu emrindeki taarruz hedefini istihsâl (elde etmek) için taarruzuna devam edecekler

ve düşmanın mukabil (karşı) taarruzlarını bulundukları hatta tard edeceklerdir (geri atacaklardır). Bu maksatla ağır topçu gruplarının piyadelerimizi himâye edebilecek vechle mevzileri ta'dil edilmeli (değiştirilmeli) ve yakından muhâfazası te'mîn olunmalıdır.

5. Bu gece kolordular cephelerindeki düşmanla sıkı teması, emniyetli muhâfaza ve dağınık kıtaât (birlikler) derhal tanzim ve cephane noksanını ikmâl edeceklerdir.

6. Süvari kolordusunun yarın 27.8.38 fırka karşısında bağlanmayarak düşman gerilerindeki fa'aliyyetini tezyit etmesini (çoğaltmasını) talep ederim. Düşman ihtiyat grubunun ve Dumlupınar mıntıkasındaki kıtaâtının düşman harekâtı keşf olunmalı ve taarruz cephemizi takviyeye gelecek kuvvetlerinin harekâtını te'hîr ederek taarruza yardım etmelidir.

7. Altıncı Fırka 23 numrolu ordu emrindeki vazîfesini daha yakından ve daha şiddetle devam edecektir.

8. 24 numrolu ordu emri 1, 2, 4, 5 nci Kolordular ile Altıncı Fırka'ya berây-ı ma'lûmat (bilgi için) Garb Cephesi'ne yazılmıştır. Birinci Kolordu bu emrin sûretini Elli Yedinci Fırka vâsıtasıyla bu gece Beşinci Kolordu'ya i'sâl edecektir (ulaştıracaktır).

Birinci Ordu Kumandanı
Nurettin

Aslına mutâbıktır (uygundur)

Ordu Nöbetçi Zabiti

İmza

Sandıklı telgrâfhanesinde irtibat zâbiti ordu emrini derhal Haçan vâsıtası ile (5.K)'a yazdırması tebliğ edilmiştir (bildirilmiştir).

Ordu Telgrafçısı
İmzâ

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1901
Dosya No : 87
Fihrist No : 75-2, 75-3

فرقه ۲

۱- در روز ۵ تیر قوای اردو و قوماندانی فرقه با قوماندانی فرقه پیاده ترعات تجهیز شده و تمام
قوه مقاومت دشمن را در روز ۸ تیر فتح کرد. جنب تجدید اولین کور و مشترک بر قوای مخالف باغلبه داده.
۲- بر قوای اردو و شرق بقیه رخنه و طوبچی ها و پیاده در وادی جنب انتقال نموده مشترک تعقیب قرار دادیم.
۳- در روز فوق اردو نفرات شده پیاده را در آن جا تخلیه نموده حاکم اردو جهت و تعقیب فاتح شده حفاظت شاید دشمن
خط جنوبی قطع تجدید جلب شد.
۴- بر قوای اردو کزلر ربوبالی کوریاد خلیه فرقه شاید حملات اشده دشمن در فطعات طرف مشترک تعقیب به عمل.
قوای اردو و حوالی حدود سوری قوای اردو کوار ارتباط با جمال و کنده و مشخص نمود که قوای اردو بر خبر دار تجاوز در.
۵- بنبر قوای اردو ساعات کتاب داشته که قطعات غایت جهود از جانب دوام تجدید بر دشمن بالمرد بیرون بابا بی خلفه و یک بر مقاومت
اعضا بیدان در بیطار صورت در جنبی تعرض قطعات تجدید جلب شد.
۶- آنچی فرقه شده که دشمن تپه دوام تجدید بر طوفان سوری بنی خط به عمل.
۷- اوجی سوری فرقه کو بیطات مد سقانده که آتیه دوام و تمدد و فرقه حملی کز با خدمه که دشمن مواسات خبط و دشمن اعلی جوره
اخراج به جای و اردو ارتباط تاسیس جلب شد.
۸- قدری نظفه که قطعات قدری تهدید بوده که دشمن قطعات تپه و دشمن فرقه حملی تخریب و طبقه دوام به عمل.
۹- تعقیب و قوماندانی عمومی اشرام شدت و سرعت تجدید و مختلف قطعات تپه بر حفظ ارتباطی محافظه و دشمن مقاومت و تعرض بر
در سیاه تجدید ملحوظ. ۵ نمره اردو در ۱۵/۸/۶۱۰ قدر ده باز شد و ۱۸ ساعت ۴ ره تمی فوق اردو اره
فرقه سوری قدری نظفه و برای سوری بر طیار در خط باز شد.

بنجی اردو قه.

نور محمد

6 / 4894
16
86

Belge No : 2599

6. Fırka (Tümen) K. (Komutanlığı'na)

25 numrolu ordu emri :

1. Dördüncü ve İkinci Kolordu kumandanları ve 8 nci Fırka kumandanlan tarafından ve bizzat tarafımdan yapılan tarassudât (gözetleme) neticesinde düşmanın Karahisar ve Sincanlı ovalarından şimâle (kuzeye) doğru kısım kısım ric'at etmekte (geri çekilmekte) olduğu görülmüştür. Karahisar birkaç mahallinden yanmaktadır.

2. Birinci Ordu düşmanın yakın bir hatta toplanmasına meydan vermemek için ric'at istikametlerinde şiddetle ta'kîbe karar vermiştir.

3. Dördüncü Kolordu taarruzunu teşdid ederek (şiddetlendirerek) bir an evvel Afyon-Kütahya yoluna hâkim olacak ve henüz Sekizinci Fırka karşısında mukâvemet eden düşmanın hatt-ı ric'atini kat'etmeye (kesmeye) çalışacaktır.

4. Birinci Kolordu Gezler-Boyalı Köprülü hatti ile Kırka Reşadiye hattı arasından düşmanın dürr-dâr (artçı) kıtaâtının tard (birliklerini geriye püskürtecek) ve şiddetle düşmanı ta'kîp edecektir.

Kolordu sol cenâhtan (kanattan) süvari kolordusuyla irtibât yapmalı ve kendi vaz'iyyetinden mezkûr (adı geçen) kolorduyu haberdâr etmelidir.

5. Beşinci Kolordu Sinanpaşa ovasındaki kıt'asıyla gayet cesurâne ve cansiperâne devam etmekle beraber düşmanın Balmahmut Resûlbaba tepesi hattında yeni bir mukâvemet ihzârına (karşı hazırlığına) meydan vermeyecek sûrette ric'âtini hezîmete kalbetmeye (bozguna çevirmeye) çalışacaktır.

6. Altıncı Fırka Cephesi'ndeki düşmanı tesbîte devam etmekle beraber Toklusivrisini zabt edecektir.

7. Üçüncü Süvari Fırkası köyün Uşak istikametindeki akına devam ve şimendüfer hattı güzergâhındaki düşman menzil müessesâtını zabt ve düşmanı a'zamî sûrette izrâr edecek (zarara sokacak) ve ordu ile irtibât te'sîsine çalışacaktır.

8. Menderes mıntıkasindaki kıtaât Menderes nehri boyundaki düşman kıtaâtını tesbit ve şimendüfer hattını tahrîp vâzîfesine devam edecektir.

9. Ta'kîp ve kumandanların umûmiyyetle iltizâm-ı şiddet (şiddet taraftarı olmaları) ve sür'at etmeleri ve muhtelif kıtaâtın yek diğeriyle sıkı irtibâtı muhâfaza ederek düşmanın mukâbil avdet-i taarruziyelerini (dönerek karşı taarruzlarını) derpiş etmeleri matlûptur (gözönüne almalar dilenir). 25 numrolu ordu emri 27.8.38 (27.8.1922) saat 2.15 sonrada (14.15) yazılmış ve 1, 2, 4, 5 nci Kolordulara 6. Fırka Süvari 3 Menderes Mıntıka K. ve berây-ı ma'lûmat (bilgi için) Garb (Batı) Cephesi K.yazılmıştır.

Birinci Ordu K. (Komutanı)

Nurettin

Belge No : 2599

Arşiv No : 6/4849
Klâsör No : 2257
Dosya No : 10
Fihrist No : 86

A	4-4178
D	6-A
F	18

خوجه ینه

غیبجه سی خوانده نلغنه

۱- پشتک اخونه اوده سن ۱۷ نجی فرقه فاشیستلری قطعاتنه
قم قم شمال غربیه دوغرو چکیلدیکلری کورولمشدر.
بونی خواله دو فاشیستلری تکنه ده بنجانی اوده سی شمالنده دوغرو
پیشانه برصورت جیغ اتکده در. نوکه ینه، کون تیه ۲۷ نجی
فرقه طاقتنه حمله ایتمشلر. اکاده ده اول منزل طاسه یابلمش
۵۷ نجی فرقه قطعاتنه مقابل نقطه یایانه دکنه صورتی طاره
ایتمشلر. ۱۴. فرقه فاشیستلری جز قلعه سی تکنه ده
چکیلمشدر. ازیر، اشبو اشناسیونده غوجه هاتقلری
یاقمشدر.

۲- دونی خواله دو فاشیستلر زکی یالاوه دیشه جه جوزن دکنه
هنوز اخونی تخلیه ایتمه زمانه قدر مقصدیله مقاومت ایتمکده در.
نوخنه شیله دوام ایدیور.

۳- خواله دوام وجیغ حملات اوده بلدیکی وارلی صورتنده ده
برای معلومات اربعه عرضه ایدلدیکی مدوضه.

۴- ۲۷/۸/۲۷ - ۲۸ مدکراره دیلمشدر.

ا. ا. ده ده
نزاله

Belge No : 2600

Kocatepe

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

1. Düşmanın Afyon ovasında 17 nci Fırka (Tümen) karşısındaki kıtaâtının (birliklerinin) kısım kısım şimâl-i garbiyye (kuzeybatıya) doğru çekildiği görülmüştür. Birinci Kolordu karşısındaki düşman da Sincanlı ovasında şimâle doğru perişan bir sûrette ric'at etmektedir (geri çekilmektedir). Türkmentepe, Göktepe 23 ncü Fırka tarafından zabt edilmiştir. Öğleden evvel Kızıltaş yaylasında 57 nci Fırka kıtaâtına mukâbil taarruz yapan düşman taburu tard edilmiştir (geri püskürtülmüştür). 14 ncü Fırka karşısında Kızkulesi'ndeki düşman da çekilmektedir. İzmir, İstanbul İstasyonları Garibce hangar yanmaktadır.

2. Dördüncü Kolordu karşısında Tezekliyayla'da ve Beşecik sırtlarında düşman henüz Afyon'u tahliye için zaman kazanmak maksadıyla mukâvemet etmektedir (karşı koymaktadır). Taarruzumuz şiddetle devam ediyor.

3. Kolordulara vaz'iyyet husûsunda emir verildiği ve emrin bir sûretinin de berây-ı ma'lûmat (bilgi için) ayrıca arz edildiği ma'rûzdur (arz edilir).

4. 27.8.38 (27.8.1922) saat 3.00 sonrada (15.00) verilmiştir.

1. Ordu K. (Komutanı)
Nureddin

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1760
Dosya No : 108
Fihrist No : 18

Belge No : 2601

قومیسیون عالی

نمره

حدیث

فوقیه نمره

۲۷/۸/۶۸

۵۰ پاره کرا

شیخ بال محمود استقامتگاهنه یاپیلان برحاکم جمعه
ایتدیکی و غریبه ده طیاره لرینی اوچوره رق هانغار
یاپدیغی دره حصاره مختلف محللرده آتشه دیرلدیکنی
و انجق قول اردوسی سنه کی دخی توتریلدیکی دخی آخوندلر
شوکله ده حمام استقامتگاهی چکیلدیکنی نرده ایدلورز.
بوده حقیقه - جمعه اجلاس ایتدیکی دخی جمعه اجلاسی
بیجه نک بیعه نقاط معاونتنه گیتدیکی در.
قول - دوراه شدنده تعقیبات اجراسی امرنی ویردم. موفقیت
سایه نزدیک و باسه فرماندهلر ایکاه جمعه یتیشیلر
حضرتلری استقامتگاهنه عود نشرات الله یکی ابلاغنه
دولتلری ع ایدرم افندم

ا. ا. ر. د. ه
نزاله

A	4. 4472
D	6. 4
F	20

Belge No : 2601

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye
Riyâseti (Genelkurmay Başkanlığı)
Şu'be
Adet

Kocatepe
27.8.38 (27.8.1922)
Saat 3.15 sonra (15.15)

Süret

Düşmanın Balmahmut istikamet-i umûmiyyesinde (yönünde) perişan bir hâlde ric'ât ettiğini (geri çekildiğini) ve Garibce'den tayyarelerini uçurarak hangarı yaktığı ve karahisar'a muhtelif mahallerden (çeşitli bölgelerden) ateş verildiğini ve Altınca Kolordu Cephesi'ndeki düşman kuvvetlerinin dahi Afyon şimâlinden (kuzeyinden) Hamman istikametinde çekildiğini tarassud ediyoruz (gözetliyoruz).

Avn-i Hakk'la (Allah'ın yardımıyla) ric'ate icbâr edilen (zorlanan) düşman ric'âtini himâye için cephenin bazı nukatında mukâvemet (noktalarında direnme) göstermektedir.

Kolordulara şiddetle ta'kibât icrâsı emrini verdim. Muvaffakiyyet-i sâmilerini (büyük başarılarını) tebrik ve Başkumandan ve Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Reisi (Genelkurmay Başkanı) Paşa Hazreti'nin iltifâtlarına arz-ı teşekkürât eylediğimi (teşekkürlerimi bildirir) iblâgatına delâlet-i devletlerini (ulaştırılmasına yüksek aracılığınızı) ricâ ederim efendim.

1. Ordu K. (Kumandanı)
Nureddin

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1760
Dosya No : 108
Fihrist No : 20

برنجی اردو قوماندانلغنه — شفره

ایکنجی اردو قوماندانلغنه — شفره

[illegible] دشمن [illegible]

[illegible] برنجی اردوده [illegible] . ایکنجی اردو [illegible]

[illegible] برنجی [illegible]

[illegible] دوام ایده جکدر . هر ایکی اردو دشمن [illegible]

[illegible] تام حالنه گیرمک ایچون ۲۸/اغسطس/۲۸ ده [illegible]

اجرا [illegible] مقتدر اوله رق [illegible]

استقامتنده تعقیبه دوام ایده جکدر . [illegible]

ارقه سنده بلا توقف ایلرولملری لازمدر . اردولر

سرعتله اتخاذ تدابیر ایتمی رجا اولونور .

۲۷/اغسطس/۲۸ ساعت [illegible]

[illegible]

[illegible]

اصلنه مطابقدر

[illegible]

417

Belge No : 2602

Saat 5.31 sonrada (17.31) Birinci Ordu'da Mülâzım (Teğmen) Vedid Efendi'ye İkinci Ordu'da Mülâzım-ı evvel (Üsteğmen) Mümtaz Efendi'ye 5.15 sonrada (17.15)

41/800

Ordu Şu'be 2

Hulusi Efendi

27 minh (De)

İmzâ

Birinci Ordu Kumandanlığı'na - Tel

İkinci Ordu Kumandanlığı'na - Tel

Sekizinci Fırka (Tümen) karşısında dahi düşmanın ma'lûben ve gayr-ı muntazam (yenik ve düzensiz) sûrette çekildiği Birinci Ordu'dan bildirilmiştir. İkinci Ordu Altıncı Kolordu ve bilhassa Altmış Birinci Fırka ve süvari fırkasıyla gece dahi şiddetli taarruzlarını devam edecektir. Her iki ordu düşmanın ma'lûbiyetini bir inhizâm-ı tam (tam bir bozgun) hâline getirmek için 27/28 Ağustos 38'de (27/28 Ağustos 1922) dahi topçu ile takviye edilen (desteklenen) müretteb müfrezelerle yakından ve muhtelif istikametlerden ta'kîbe devam edecektir, kısm-ı küllîlerin (büyük kısımların) bu müfrezeler arkasından bilâ-tevakkuf (durdurulmaksızın) ilerlemeleri lâzımdır. Ordulanın şimdiden ittihâz-ı tedâbir etmeleri (gerekli önlemleri almaları) ricâ olunur.

27 Ağustos 38 (27 Ağustos 1922)
Saat 5 sonrada (17.00) yazıldı.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Aslına mutâbıktır (uygundur).
Şu'be Müdürü

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1760
Dosya No : 107
Fihrist No : 101

418

A	5/1235
D	15
F	19-4

Belge No : 2603

Kolordu Emri

Numro

20

Haticekırı

27.8.38 (27.6.1922)

Madde -1 "Tınastepeler" grubundan çekilen düşman perişan bir hâlde Garipçe ve Balmahmut istikametinden çekilmektedir. Kayaüstü ve Sinirköy şimâlinden (kuzeyinden) bir kısım kuvvetlerin de Boyalı istikametinden çekilmekte olduğu görülmüştür. Cephemizdeki düşmanın mühim fa'aliyet ve kesâfeti görülmediğine nazaran bunların ciddî mukâvemet göstermeyerek çekilmeleri pek muhtemeldir.

Madde - 2 Kolordu; Beşinci Kafkas ve On Birinci Fırkalarıyla (Tümenleriyle) (Tezekliyayla-Ulukaya-Sarıkaya) mıntıkasında bulunan düşmana taarruz edecektir. bu hattaki düşman mevzilerinden alındıktan sonra Beşinci Kafkas Fırkası (Kaymakçıkuyu) Ballıkaya hattının şarkından (doğusundan "Yılanlıkaya" istikametinde, On Birinci Fırka bu hattın garbinden (batısından) (Yeşilsırt-Büyükgüney) sırtı istikametinde ilerleyeceklerdir. Beşinci Fırka (Afyon-Kütahya) şosasını katederek (keserek) Sekizinci Fırka Cephesi'ndeki düşmanın hatt-ı ric'atini (geri çekilme hattını) kesecektir. On İkinci Fırka iki alay ile toplanarak kolordu ihtiyatı (yedeği) olacaktır.

Madde - 3 Fırka topçu taburları fırkasıyla birlikte hareket edecek ve Yedinci Fırka Topçu Taburu On Birinci Fırka emrinde ve Dördüncü Fırka krup cebel (dağ) bataryası Beşinci Kafkas Fırkası emrinde bulunacaktır. Taarruz muvaffakiyyetle neticelendikten sonra ağır bataryalar bu fırkaların sahra bataryaları topçu 25. Alay kumandanı emrinde Havutgölü ile Beydağı arasında toplanacaklardır. On İkinci Fırka'dan bir tabur bataryaların muhâfazası vazîfesiyle Beydağı'nda terk edilecektir.

Madde - 4 Telsiz müfrezesi Havutgölü civarına gelecek ve muhârebeye âmâde (hazir) olacak muhâbere bölüğü telsizi kolordu santraline rabtedilecektir (bağlayacaktır).

Madde - 5 İki numrolu seyyar hastahâne Avlak yaylasında kalacaktır.

Madde - 6 Cephane Avlak yaylasından ikmal edilecek (tamamlanacak) iâşenin (yiyecek, içeceğin) sûret-i te'mini (sağlanması) eskisi gibidir.

Madde - 7 Ben 1310 rakımlı tepede bulunacağım.

Dördüncü Kolordu Kumandanı

Miralay (Albay)

Arşiv No : 5/4753
Klâsör No : 2160
Dosya No : 20
Fihrist No : 49-2

6/6.83
6
39

Belge No : 2604

Belge No : 2604

Ordu Emri

Numro - 13

1. Düşmanın Afyonkarahisar grubundaki bütün kıtaâtı (birlikleri) mağlûben nic'at etmektedir (geri çekilmektedir). Kıtaâtımızı ta'kip ediyorlar. Düşmanın İzmir'le olan muvâsalası kat'edilmiştir (ulaşımı kesilmiştir). Düşman ordusunun yeniden hangi hatta muhârebeyi kabul edeceği henüz ma'lûm olmamakla beraber düşmanın Teperoğlangedîği - Belcemeşe - Resulbaba tepesi - Oğlanmezarı -Bakırcık-Çalışlar-Durmlupınar- Toklusivrisi hattında yeni bir mukâvemete karar vermesi muhtemeldir. Birinci Ordu İkinci Kolordusu ile Tatarçeşme-Resulbaba hattına karşı tamamıyla şimâl (kuzey) ve cenûba (güneyde Dördüncü Kolordusu'yla Kaşhezar-Beşkilise hattına karşı Ayvanlı ve Akçasöğüt mıntıkasında Birinci Kolordusu'yla da düşmanın şimâl ve garbde (batıda) bulunan cephesine sevk olunmak üzere "Düzağaç-Tazılar" mıntıkasında toplanacaktır. Süvari kolordusu Altıntaş istikamet-i umûmiyyesinde olarak ilerliyor düşmanın arkasında muhârebeye yakından te'sir edecek ve düşmanın hatt-ı nic'atini mütemadiyen kat'eyleyecektir. Altıncı Kolordu bu gece düşmanın Afyon şark (doğu) grubunun bütün mevazını işgal etti. 61 Fırka (tümen) Ayazın Karakaya hattına ilerlemektedir. Mürettep süvari fırkası bütün kuvvetiyle Döğer-Kunduzlu hattına karşı yürümektedir. 41 Fırka bu gün saat 4 evvelden (04.00) itibâren Bardakçısuyu garbındaki Avdansırtları Alaçam hattındaki düşman kuvvetlerine taarruz edecektir.

2. Düşman bilâ-fâsıla (aralıksız) ta'kîb olunacak ve muhârebeye icbâr edilecektir (zorlanacaktır). Maksat Yunan ordusunu Anadolu dâhilinde imha etmekten İkinci Ordu vazîfesi düşmanın Eskişehir ve Kütahya istikametlerinde nic'atini men etmektir.

3. Altıncı Kolordu Susuz Hasanköy hattına sür'atle bilâ-fâsıla yürüyecektir. 61. Fırka Murattar cenûbundaki Çakırtepesi istikametinde sür'atle ilerleyecektir.

Üçüncü Kolordu Karargâhı ve kıtaât-ı merbûtesi (bağlı birlikleri) ve Birinci Fırka 28 Ağustos 38 (28 Ağustos 1922) tarih ve saat 3.45 evvel (03.45) işâretli emirde bildirilen yol ve istikamette yürüyüşüne devam edeceklerdir. 21. Fırka karşısındaki düşmanı karşı bir netice istihsâline (elde edilmesine) çalışacaktır. Süvari fırkası Döğer üzerinden Altıntaş istikametine ilerleyerek Beşinci Süvari Kolordusu'na iltihâk edecek (katılacak) ve Döğer yolunu tahrîb edecektir.

4. Ta'kîbin ve ileri yürüyüşün devamı müddetince fırkalar meh-ma imkân (yeterince) toplu bulunmaya çalışacaklar ve seyyar ve sebkibâr pişdârlar (harekete elverişli öncüler) otomatik vesâire ile takviye edilmiş süvarilerle daha sür'atle ileri atılarak düşmanın arkasını bırakmayacaklardır.

5. 41. Fırka Aziziye ve Ballıca üzerlerinden geçen iki hatla, Üçüncü Kolordu Ballıca santrali vâsıtasıyla, 6 ncı Kolordu kendi karargâhından biri Bolvadin'e doğru diğeri ordu harp kademesine mümted (uzatılmış) iki hatla. 61. Fırka kendi ka-

rargâhından doğruca ordu harp karargâhına mümted bir hatla irtibatı tesis ve idame (devam) edeceklerdir.

Üçüncü Kolordu, Altıncı Kolordu ve 61. Fırka ve 41. Fırka ayrıca olarak helyostalarla (pırıldaklarla) dahi irtibâtı muhâfazaya çalışacaklardır. Telsizle de bu vazîfenin ifâsına da çalışılmalıdır.

6. Bilumûm kıtaâtın mevâdd-ı iaşe (yiyecek, içecek maddeleri) ve mühimmat (cephane) vesâire mürettebâtı tamam olarak nezdlerinde (yanlarında) ve kollarında (iaşe ve cephane kolları) naklolunacaktır. Iaşe ayrıca mübâyaa (satınalma) ile de te'min edilecektir.

7. Ordu karargâhı harp kademesi, bu gün de Doğlat'tadır.

8. Harekâtın 2694 numrosuyla 28 Ağustos 38 saat 10.15 evvelde (10.15) yazılmıştır.

İkinci Ordu Kumandanı
Mirliva (Tuğgeneral)

Vürûdu (gelişi) 28 Ağustos 38
Saat 8 sonra (20.00)

Arşiv No : 6/6083
Klâsör No : 2334
Dosya No : 5
Fihrist No : 39

Belge No : 2605

A	6/6083
D	6
F	40

Belge No : 2605

Sarıbeyli'den

28.8.338 (28.8.1922)

Saat 9 sonra (21.00)

Fırka (Tümen) Emri

Numro - 97

1. Düşman bütün cephede mağlûben ric'at etmektedir (geri çekilmektedir). Ancak fırka henüz temas hâsıl edilemediğinden düşman vaz'iyyeti hakkında kâfi derecede ma'lûmat alınamamıştır. Yalnız keşif kollarının tarassudâtından (gözetlemelerinden) ve ahâlinin ifâdesinden Altıntaş ovasından ne garba (batıya) ve ne de Kütahya istikametine kuvvet gitmediği anlaşılıyor Kütahya istikametinde bir keşif kolumuz vardır.

2. Fırka geceyi (Sarıbeyli)'de geçireceğinden ber-vech-i âtı tedâbir-i ittihâz edecektir (aşağıdaki önlemleri alacaktır).

2.a. 37 nci Alay'ın Altıntaş'taki keşif kolu Sarıbeyli-Altıntaş yoluyla Kütahya şosesi mültekasında (kavşağında) kalacaktır.

2.b. 38. Alay Sarıbeyli cenûbunda (güneyinde) ve Kütahya şosesi üzerindeki yol mültekasına bir küçük karakol ikâme edecektir (yerleştirecektir). Bu alay Sarıbeyli'den Kadı Mürsel'e giden yol üzerine de köyün münâsip mesâfesinde keza bir küçük karakol ikâme edecektir.

2.c. 33. Alay Sarıbeyli-Karacaahmet yolu üzerinde ve Sarıbeyli'nin bin metre kadar mesâfesinde bir küçük karakol ikâme edecektir.

2.d. Bundan mâadâ her kıt'a (birlik) kendisinin emniyetini yakından ordugâh karakol ve nöbetçiler ikâme ederek te'mîn edecektir. Her kıt'a kendisi için bir içtimâ' mahalli (toplanma yeri) ta'yîn etmeli ve ordugâh inzibatı te'mîn edilmelidir. Bilmeyerek serseri bir düşman kuvvetinin geceleyin ordugâhımıza uğraması pek muhtemeldir.

3. Ber-vech-i âtı vezâifi ifâ edilecektir (görevleri yapılacaktır).

3.a. 38 nci Alay nısf-ül leylde (gece yarısında) çıkaracağı kuvvetli bir zâbit keşif kolunu Altıntaş-Genişler-Çaiköy-Dumlupınar şosesi üzerinden sevk edecektir.

3.b. 33. Alay keza nısf-ül-leylde kuvvetli bir zâbit keşif kolu çıkararak Sarıbeyli cenûbuna (Ören-Ulucak) istikametinde gönderecektir. Her iki keşif kolu düşmanla temas hâsıl edinceye kadar ilerleyecek ve tesâdüf edeceği düşman kuvvetlerinin mikdar ve sınıf ve harekâtını fırkaya bildireceklerdir ve sık sık rapor vereceklerdir.

4. Telsiz telgraf gelir gelmez hemen fa'aliyyete geçecektir.

5. İâşe ahâliden mübâyaa (satın alma) ile te'mîn edilecektir.

6. Ben Sarıbeyli köyünde Abdurrahman Ağa'nın evinde ikâmet edeceğim.

Belge No : 2605

7. 97 numrolu bu emir 28.8.38 saat 9 sonrada (21.00) Sarıbeyli'den tahrîren tebliğ edilmiştir (yazılı olarak bildirilmiştir).

Müretteb Süvari Fırkası K.(Komutanı)
Hacı Mehmet Arif

Arşiv No : 6/6083
Klâsör No : 2334
Dosya No : 6
Fihrist No : 40

Belge No : 2606

جه امر
٩٦

[illegible]
٢٨/٣/٩٦

[illegible]

تقرير

١- [illegible]

٢- [illegible]

٣- [illegible]

٤- [illegible]

٥- ٩٦ [illegible] ٢٨/٣/٩٦ [illegible]

[illegible]

A	5261
D	53
F	41

Belge No : 2606

Cephe emri : 96

Telefon

Afyon

28.8.38 (28.8.1922)

İkinci Ordu Kumandanlığı'na

1. Teperoğlan gediği, Afyon şark (doğu) cephesi ve Afyon cenûbu (güneyi) ve garbindeki (batısındaki) cephelerde bulunan yedi düşman fırkası (tümeni) iki günlük meydan muhârebesinde kısmen inhilâl (bozgun) hâlinde olmak üzere mağlûb edilmiştir. Mağlûb düşmanın büyük kısmı yine mahsûs (hissedilir) bir intizamsızlıkla garb ve şimâl-i garbiyye (kuzeybatıya) çekilmektedir. Eskişehir grubundan tesbit edilen düşman fırkalarının da ric'ât alâmı (geri çekilme belirtileri) hissedilmiştir.

2. Garbe ve şimâl-i garbiyye çekilmekte olan düşman grubunun (Dumlupınar) da yerleşmesine ve kurtulmasına mahal vermemek üzere bila-fâsıla musirran (aralıksız ısrarla) ta'kîbi elzemdir (gerekidir).

3. Bunun için Birinci Ordu bütün kuvvetiyle garbe teveccüh (yönelerek) ve Dumlupınar mevâzını (mevzilerini) sür'atle elde ederek düşmanın (Uşak) istikametinde ric'atine mâni olacak ve düşmanın ikinci fırkasını da mağlûb etmeyi nazar-ı dikkatte (gözönünde) bulunduracaktır. Beşinci Kolordu'nun garbe ric'ât eden düşmanın daima ric'at istikametlerini setr edecek vechle (örtecek şekilde) hareketi tanzîm olunmalıdır (düzenlenmelidir).

4. İkinci Ordu "Haniköy-Belbulak Dağı - Hamurköy - Çalköy" hattının şimâlinde hareket etmek üzere Birinci Ordu sağ cenâhından (kanadından) ta'kîbe iştirâk edeceklerdir (katılacaklardır). Müretteb süvari fırkası İkinci Ordu emrinde ibkâ edilmiştir (bırakılmıştır). Bâlâda (yukarıda) zikr olunan hat iki ordu arasında hatt-ı fâsıldır (ara hattır). İkinci Ordu aynı zamanda şimâl istikametlerinden gelmesi muhtemel herhangi bir tehlikeyi nazar-ı dikkate alarak ittihâz-ı tedâbir eyleyecektir (gerekli hazırlıkları yapacaktır). Düşmanın Eskişehir grubu bu mıntıkada sevk olunan bütün kuvvetlerimizle tazyîk olunacaktır (sıkıştırılacaktır).

5. 96 numrolu işbu cephe emri 28.8.36 tarih saat 11.15 sonrada (23.15) Afyonkarahisar'dan Birinci Ordu'ya tahriren (yazıyla) ve İkinci Ordu'ya telefonla yazılmıştır.

Garb Cephesi Kumandanı

İsmet

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021
Dosya No : 76
Fihrist No : 41

Belge No : 2607

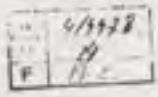

Belge No : 2607

29.8.38 (29.8.1922)

Ordu Emri 27

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

Garb Cephesi Kumandanlığı vâsıtasıyla İkinci Ordu K.(Kumandanlığı'na)

1. Akşam meydan muhârebesi neticesinde düşmanın yedi fırkalık (tümenlik) kuvveti inhilâl (dağılma) derecesinde mahsûs (hissedilir) bir intizâmsızlıkla garbe ve şimâl-i garbiyye (kuzeybatıya) doğru çekilmektedir. Eskişehir grubunda işbu mağlûbiyet te'siriyle ric'ât alâimi (yenilgi etkisiyle geri çekilme belirtileri) görülmektedir. Düşman Döğer ve İhsaniye İstasyonlarını terk ve ambarlarını ihrâk etmiştir (yakmıştır). Ordu cephesinde 27.8.38 (27.8.1922)'den beri Birinci, Yedinci Fırkaların garbe doğru geçtiği alınan esirlerden anlaşılmış Dördüncü, Beşinci, On İkinci ve Dokuzuncu Fırkaların da şimâl-i garbiyye doğru çekildiği görülmüştür.

Düşmanın İkinci Fırkası Toklusivrisi, Ahadköy mıntıkasında (bölgesinde) Altıncı Fırka karşısındadır.

Uşak ve Göbek'te bulunan düşman süvari fırkasının akşam meydan muhârebesine iştiraki (katılımı) görülmemiştir.

2. Ordu garbe ve şimâl-i garbiyye çekilmekte olan düşman grubunun Dumlupınar'da yerleşmesine ve kurtulmasına mahal vermemek üzere bilâ-fasıla (aralıksız) şiddetli ta'kîbe devam edecektir.

3. İkinci Ordu Hasanköy-İlbulak dağı Hamurköy- Çalköy hattının şimâlinde hareket etmek üzere sağ cenâhımızda (kanadımızda) ta'kîbe iştirak edecektir.

4. Kolordular 29.8.38 saat 7 evvelde (07.00) ber-vech-i âti (aşağıda olduğu gibi) hareket edeceklerdir.

Birinci Kolordu : Sazlar, Toklusivrisi, Hoşköy hattıyla Bakırcık, Arpagediği hattı arasından garbe ilerleyerek bu mıntıka dâhilindeki düşman kıtaâtını (birliklerini) şiddetle tard (geri püskürtecek) ve ta'kîb edecek ve Dumlupınar mevzilerinde düşmanın tutunmasına kat'iyyen meydan vermeyecektir. Aynı zamanda Kolordu Altıncı Fırkası'nın Toklusivrisi'ne düşmanın İkinci Fırka'sına karşı yaptığı taarruzu teshîl ve tesrî edecektir (kolaylaştıracak ve çabuklaştıracaktır).

(2) Dördüncü Kolordu, Bakırcık, Arpagediği, Kozaklar hattıyla Adem tepesi Hamurköy, Çalköy hattı arasından ilerleyecek ve şimâlden garbe çekilmekte olan düşman kuvvetlerini imhâ edecek sûrette şiddetle ta'kîbe devam edecektir.

(3) Beşinci Kolordu : Bütün kuvvetiyle hemen ordu sağ cenâhında garbe ilerleyecek Altıntaş, Dumlupınar ve Kütahya ve Gediz yolları arasının ve Murad dağlarını aşan istikametlerden düşmanın Uşak istikametinde çekilmesini men' edecek ve

ta'kîbâtı şiddetle yapabilmek için mümkün mertebe inkısâmdan ictinâb edecektir (bölünmekten kaçınacaktır).

İkinci Kolordu ; Bakırcık, Düzağaç, Karacaviran mıntıkasına ilerleyerek ordu ihtiyatı (yedeği) olacaktır. Altıncı Fırka : Taarruza devam edecek karşısındaki düşmanı mağlûb etmek için Birinci Kolordu'nun şekl-i muâvenetini (yardım şeklini) kolorduya arz ve teklif ve orduya iş'âr edecektir (bildirecektir).

5. Avn-i hakkla (Allah'ın yardımıyla) kazanılan muvaffakıyyeti katî neticeli (kesin sonuçlu) bir muzafferiyetle i'sâl (başarıya ulaştırmak) için gece gündüz düşmanın ta'kîp ve imhâsında a'zamî fa'aliyyet ve şiddet gösterilmesni tekmîl (bütün) kumandanlardan ve zâbitan (subaylar) ve efrâd (erler) silâh arkadaşlarımdan kemâl-i ehemmiyetle taleb ederim.

6. Dördüncü Fırka İkinci Kolordu emrine Üçüncü Kafkas Fırkası da Dördüncü Kolordu emrine verilmiştir. Yedinci Fırka'nın Dördüncü Kolordu'daki cebel (dağ) bataryaları fırkasına iâde olunacaktır. Dördüncü Kolordu'nun müretteb süvari alayı kolordusuna ve Sekizinci Fırka'nın süvari bölüğü de fırkasına iâde edilecektir.

7. Kolordu emirlerinde bulunan ağır topçularını sü'ratle ve tamamen yanlarına celb edeceklerdir.

8. Üçüncü Süvari Fırkası akınına devam edecektir.

9. Menderes mıntıkası ve Denizli istikametlerini setr etmekle (kapamakla) beraber fa'âlât-ı teşebbüsâtta bulunacaktır.

10. Yiyecek (yiyecek ve içecek) ve cephane ikmâli ve sıhhiye hidemâtı (hizmetleri) ayrıca bildirilecektir.

11. Ordu karargâhı 29.8.38 zevalden (öğleden) itibâren Bakırcık'ta bulunacaktır.

Birinci, İkinci, Dördüncü Kolordular ve Altıncı Fırka Bakırcık'a telefon irtibâtı te'sîs edeceklerdir. Beşinci Kolordu telsiz muhâberesinden mâadâ kendine en yakın kıt'a vâsıtasıyla ordu ile te'sîs-i irtibât edecektir.

Birinci Ordu K.(Komutanı)
Nureddin

Birinci Ordu'da Yüzbaşı Fazıl Efendi'den 29 minh (de) saat 5.50 evvel (05.50)
İkinci Ordu'da Mülâzım (Teğmen) Fevzi Efendi saat 6.30 evvel (06.30)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1767
Dosya No : 131
Fihrist No : 19-2

آنجی شهرنده

۹۲/۸/۱۹

اردو امری — ۲۸

بندر بشمه قره طوقی رجعتنه دوام ایتمکده‌در.

بوتونکی توهسافه کوره اولوجه — محمودکوی — چالکوی یولیله دومانی چکار استقامتنده چکیلمکه چالیشیلیور. وآیکی فرقه قدر غنیمت ایدیلن بر بشمه قولی دومانی و برنجی قول اردو قطعاتی طرفندن یاپلان تعرضه محاربه‌یه اجبار ایدیلمش و دومانی چکار استقامتنده‌کی خط رجعتی نزلکوی شمال شرقیسنده قطع ایدیلمشدر.

اردو — محمودکوی — چالکوی — اصلحانلر خطنده محاربه قاسنده بولنان بر بشمه فرقه لرینک بو گیجه چالکوی — ایسه اوردن — نزلی طاسیرلرکی مراد چایی یولنده چکیلمکه‌سی محتملدر.

اکنجی فرقه‌نک قاچیشنده بولنان طوقی مهمات مخزنی ضبط ایدیلمشدر.

دیاربکرلرده‌کی بشمه و ضبطی حفظنده مهمات آلنماقدهدر.

۲ — دومانی و برنجی قول اردولری بوگیجه قاچیشولرنده‌کی دشمنی تعرضه دوام ایده‌رک نتیجه قطعیه آلمایه چالشیلاجقدر.

باشقه امر و بریلمدیکی تقدیرده یارین ده (۹۲/۸/۲۰) برنجی و اکنجی قول اردولری ده زآغاچ — آرپه کوی خطنک طرفنده دشمنی تعقیب دوام ایده‌جکلردر. بو قول اردولرک هرکنارینک دشمن رجعتی قوللرینه یاپلان هجومله جهت صورتده توجیه اجراسی اساسدر.

۳ — اکنجی قول اردو برنجی قول اردوسی تعقیباً دومانی چکار — اسلام کوی استقامتنده ایلریلیه‌جکدر.

٤ — بشنجی قول اردو اکنجی فرقه سیله بوگیجه اوده اولدوقه چالکوی استقامتنده دشمن رجعتی قوللرینه تعرضه ایده‌جک غیری نمانده قول طاسیرلرینه استحکام قیاسیه‌جقدر.

٥ — اکنجی فرقه یارین (۹۲/۸/۲۰) قاچیشنده‌کی دشمن فرقه‌سنه تعرضه ایده‌جکدر. برنجی قول اردوسنک ایلری یدنجی فرقه‌سی دها بو تعرضه اشتراک ایتمامه لزوم

[illegible]

٦ - [illegible] استقامتنده ایلریله جك و آلتنجی فرقه قارشیسنده [illegible]

[illegible]

٧ - [illegible]

٨ - [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2608

Garb (Batı) Cephesi

2.Ordu

6.Fırka (Tümen)

Menderes Mıntıka K.(Komutanlığı)

Akçaşehir'den

29.8.38 (29.8.1922)

Ordu Emri Numro 28

1. Mağlûb düşman garbe doğru ric'atine (geri çekilmesine) devam etmektedir. Bu günkü tarassudâtıma (gözlemlerime) göre Ulucak-Hamurköy-Çalköy yoluyla Dumlupınar istikametinde çekilmeye çalışan ve iki fırka kadar tahmîn edilen bir düşman kolu Dördüncü ve Birinci Kolordu kıtaâtı (birlikleri) tarafından yandan taarruzla muhârebeye icbâr edilmiş (zorlanmış) ve Dumlupınar istikametindeki hatt-ı ric'âtı Kızılcaköy şimâl-i şarkıyyesinde kat'edilmiştir (güneydoğusunda kesilmiştir).

Ulucak-Hamurköy-Çalköy-Aslıhanlar hattında muhârebe temasında bulunan bu düşman fırkalarının bu gece Çalköy-Işören-Kızıltaş Deresi Muradçayı yolundan çekilmesi muhtemeldir.

Altıncı Fırka'mız karşısında bulunan Toklusivrisi mevzi-i mustahzara da (hazırlanmış mevzi de) zabt edilmiştir.

Diğer cephelerdeki düşman vaz'iyyeti hakkında henüz ma'lûmat alınamamıştır.

2. Dördüncü ve Birinci Kolordular bu gece karşılarındaki düşmana taarruza ve şiddetle tazyîke devam ederek netice-i kat'iyye (kesin sonuç) arayacaklardır. Başka bir emir verilmediği takdîrde yarın da "30.8.38" (30.8.1922) Birinci ve Dördüncü Kolordular Düzağaç-Arpagediği hattının tarafeynînden (iki tarafından) düşmanı ta'kîbe devam edecekleridir. Bu kolorduların hareketlerinin düşmanı ric'at kollarına bi-amân (amansız) darbeler vuracak sûrette tevcîh etmeleri (yönelmeleri) esâsdır.

3. İkinci Kolordu Birinci Kolordu'ya ta'kîben Dumlupınar-İslâmköy istikametinde ilerleyecektir.

4. Beşinci Kolordu iki fırkasıyla bir kitle hâlinde olarak Çalköy istikametinde düşman ric'ât kollarına taarruz edecek aynı zamanda Kızıltaş deresi istikametini kapayacaktır.

5. Altıncı Fırka yarın (30.8.38) karşısındaki düşman fırkasına taarruz edecektir.

Birinci Kolordu'nun Elli Yedinci Fırkası da bu taarruza iştirâk etmek (katılmak) üzere Başaçık-Susuz istikametinde ilerleyecek ve Altıncı Fırka karşısında bulunan düşman sol cenâhını ihâta edecektir (kanadını kuşatacaktır).

Elli Yedinci Fırka bu taarruz hareketinin devamı müddetince Altıncı Fırka kumandanının taht-ı emrinde (emri altında) bulunacaktır.

6. Birinci Süvari Fırkası İslâmköy-Hoşköy istikametinde ilerleyerek İkinci Yunan Fırkası'nın hatt-ı ric'atını kat' edecek ve Uşak ve Gobek istikametlerinde keşf yapacaktır. Bu fırka emr-i âhire (sonraki emre) kadar doğruca orduya merbût (bağlı) kalacaktır.

7. Süvari Üçüncü Fırka ve Menderes mıntıka kumandanı vazîfesine devam edeceklerdir.

8. Ordu karargâhı Akçaşehir köyündedir. Elvanpaşa köyünde orduca bir muhâbere postası bulundurulacaktır. Altıncı Fırka raporlarının birer sûretlerini bu vâsıta ile dahî orduya gönderilmelidir.

9. Bu emir, 4, 1, 2 nci Kolordulara, 1 ve 6 ncı Fırkalara tahrîren (yazı ile) Menderes Mıntıka Kumandanlığı'na telgrafla Beşinci Kolordu'ya telsizle yazılmış ve berây-ı ma'lûmat (bilgi için) Garb Cephesi ve İkinci Ordu kumandanlıklarına yazılmıştır.

Altıncı Fırka'ya ait emir Birinci Kolordu tarafından serî'an, i'sâl edilecektir (acele ulaştırılacaktır).

Birinci Ordu Kumandanı
Nureddin

Aslına mutâbıktır (uygundur) 29 minh (de)
Saat 11.40 sonra (23.40)
Kocatepe rapor merkezinde telgraf başçavuşu
Hamit Efendi'ye yazdırılmıştır.
30 Ağustos 338
Nöbetçi zâbiti (subayı)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1767
Dosya No : 131
Fihrist No : 48

Belge No : 2609

[illegible]

A	[illegible]
D	97
F	98

438

Belge No : 2609

Vesâik-i Harbiye (Savaş Belgeleri) Ayvalı

Dosya 29.8.38 (29.8.1922)

Numrosu 51

Kolordu Emri

1. Afyon Meydan Muhârebesi neticesinde düşmanın 7 fırkalık (tümenlik) kuvveti inhilâl (dağılma) derecesinde bir intizâmsızlığa uğrayarak garbe ve şimâl-i garbiyye (batı ve kuzeybatıya) çekilmektedir. Eskişehir grubundan da ric'at alâimi (geri çekilme belirtileri) görülmeye başlamıştır. "Düşman; Döğer ve İhsaniye İstasyonları terk ile ambarlarını yakmıştır". Mağlûp edilen düşman kuvvetlerinde 1 nci ve 7 nci Fırkaların garbe doğru 4 ncü ve 5 nci 12 nci ve 9 ncu Fırkaların da şimâl-i garbiyye doğru çekilmekte olduklan görülmüştür. Düşmanın 3 ncü Fırkası Toklusivrisi ve Ahatköy mıntıkasında 6 nci Fırka karşısındadır.

2. Ordu çekilmekte olan düşman grubunun Dumlupınar'da yerleşmesine ve kurtulmasına imkân vermemek maksadıyla şiddetle ta'kîbe devam edecektir.

3. İkinci Ordu (Hasanköy-İlbulakdağı-Hamurköy-Çalköy) hattının şimâlinden ve sağ cenâhımızdan (kanadımızdan) ta'kîbe devam edecektir. 5.K.(Kolordu) Dördüncü Kolordu'nun sağ cenâhında ilerleyerek "Altıntaş, Dumlupınar-Kütahya, Gediz)" yolları arasından düşmanın Uşak'a çekilmesine mâni olacaktır. Birinci Kolordu sol cenâhımızdan Dumlupınar mevzilerine taarruz edecektir.

4. 4.K.(Ademtepesi-Hamurköy-Çalköy) hattı ile (Bakırcık-Arpagediği-Kozaklı) hattı arasında ilerleyecek ve şimâlden garbe çekilmekte olan düşman kuvvetlerini imha edecek sûrette şiddetle ta'kîbe devam eyleyecektir. Fırkalar 29.8.38 saat 7 evvelde (07.00) şu sûretle hareket edeceklerdir.

a. Kafkas; Oğlanmezan-Kamlar, Çalköy üzerinden Kızıltepe'ye ilerleyecektir. Mürettep süvari alayı 5.Fırka emrine verilmiştir. Mezkûr (adı geçen) fırka (Beşkarşıhöyük-Genişler, Karaağaç, Aydemir, Ağıören, Yeniköy) hattına karşı keşif yaptıracaktır.

b. 11.Fırka Beşkırnse üzerinden Adatepe'ye ilerleyecektir.

c. F.3 (3.Fırka); kolordu emrine verilmiştir "Arpalı-Bostancıharabesi-Hasandede şimâlindeki hatt-ı balâ" istikametinde ilerleyecek "Yeniköy-Arpagediği" hattını keştettirecektir.

d. 12. Fırka Yahya boğazında "Beşkırnse-Çeşme-Selkisaray" şimâlinden Kaymak istikmetinde ilerleyecektir.

5. Fırkalar yekdiğeriyle ve 5.F.Kafkas (5 nci Kafkas Fırkası) 5.K. ile 3 F. Kafkas da Birinci Kolordu ile hayli bir irtibât te'sîs edeceklerdir.

6. Avn-i Hak'la (Allah'ın yardımıyla) kazanılan muvaffakiyyeti katî neticeli (kesin sonuçlu) muzafferiyyete i'sâl (ulaştırmak) için gece gündüz düşmanı ta'kîb ve

imhasında azami fa'âliyyet gösterilmesini ve tesâdüf olunan düşmana bilâ tevakkuf (durmaksızın) taarruzla perişan edilmesini ehemmiyetle taleb ederim.

7. Fırkalar sahra bataryalarını hemen kendi yanlarına celb edeceklerdir. Bu husus için A.28 (28 nci Alay) Ağır topçu kumandanına da ayrıca emir verilecektir.

8. F.11 emrinde bulunan F.7 cebel (dağ) topları Düzağaç'a İkinci Kolordu'ya fırkası emrinde gönderilecektir.

9. Ben şimdilik 12.Fırka kolbaşında bulunacağım. Bu verilen istikametler düşman harekâtı dolayısıyla bil-âhire (sonra) verilecek emirle her an tedbîl olunabilir.

Dördüncü Kolordu Kumandanı
Kemalettin Sami

Haşiye (açıklama)
Bu emrin bir sûretinin F.11 tarafından F.3. gönderilmesini ricâ ederim.

Arşiv No : 6/2865
Klâsör No : 2245
Dosya No : 36
Fihrist No : 38

Belge No : 2610

آنجق قره حصار

۲۰ / آغستوس / ۹۴

۳ ساعه اول

A	4-4557
D	9
F	2

۱ـ اردولرده آلمانه معلومات نظراً بشنك لواسنده ایکی فرقه تحمیه اولنمامه برتوق قوزلیجه تپه سی ـ محورکوی جنوبی ـ اصلحانه منطقه سنده جنوبه طوغری احتیاط اولدیغی ایچون اردو قطعاتنه محاربه حالنده دکالدوه ایدیلمکده اولدیغی ایچون ایکی اسیر قطعاتنه محاربه قابلیتی یوقدر دوغری ایکی فرقه نی دشمن قطعاتی سوریسنه ایلریه تمدید ایتمکده در ـ محورینه دشمن قوتلری برآنه اول قاجوب قورتلمقه چالیشمقده در لر . بو قوماندانلغنه تحمیه کوره دشمن ایچون منفذ کوردیغی جبل کوی ـ قوی لماسه دره سی یولی طرفنه دشمن قویلریه تماس ایتماغیله طولو اولاجقدر .

دیجی سواری فرقه سی عساکرنه قره کیلیسه ده عزیمت (کوبلیه) حرکت ایتمکده در موامله سنی قطع ایتمک

۲ـ اردولرک وظیفه سی : اصلحانه میدانه محاربه سنده هرایکی اردو لرنده بتون قوتله سریعاً اتخاذی تدبیر بیکارلر عشیره استقامتنده ایلریلیه دشمن قطعاتی ـ معتدلیک تماماً قطع توازیو استقامتنده تعقیب بلا انقطاع دوام ایچون قویلرنه اولمی محتمل منفرده دشمن قوتلریه بلا ایام محاربه یه قویلرنه کاملاً تسلیم نفس اجبار ایلمسیدر . کیچه قوکوندوز محاربه ایچون تعقیبات زده بلا توقف اولمردن بو اشتراحت فرصتنه دولم مطلوبدر .

۳ـ مرتب سواری فرقه سی اندیاهب ندن اشغالی تداوردن فرقه لری ایچون اولنه تحمیه ایلمشدر استقامتی الی کشف توتا سیه استقامتی قول اردونه اصلحانه میدانه ایلمسه اولدی ـ بو قول اردونه اصلحانه میدانه محاربه سنده انتاجدن صاره بلا توقف دوام ایدیلمسه

441

تمرکز طاسه د ۵۰ سنه عساکر غزنیه توشیه محمد ـ
ـ اشوامر ۲۸/۷۰ آ عقرب ۶۷۰ اولده برنجی دایکنی
۱ـ دولره پاتلشدر
غزب جمهوری قوماندانی

عصمت

Belge No : 2610

Gayet mühimdir.

Afyonkarahisar

30 Ağustos 38 (30 Ağustos 1922)

Saat 6.30 evvel (06.30)

Birinci Ordu Komutanlığı'na

1. Ordulardan alınan ma'lûmata nazaran düşmanın lâ-akall (en azından) iki fırka (tümen) tahmîn olunan bir kuvveti Kozluca tepesini-Hamurköy cenûbu (güneyi)-Aslıhanlar mıntıkasında cenûba cephe etmiş olarak Birinci Ordu kıtaâtıyla (birlikleriyle) muhârebe hâlinde ve şimâlden (kuzeyden) ilerlemekte olan İkinci Ordu kıtaâtıyla muhârebe temasındadır. Toklusivrisi'nden Kaplangı'ya doğru iki fırkamız düşman hatt-ı ric'atine (geri çekilme hattına) ilerlemektedir. Umûmiyyetle düşman kuvvetleri bir an evvel kaçıp kurtulmaya çalışmaktadırlar. Cephe komutanlığının tahmînine göre düşman için menfez (girilecek yer) görünen Çalköy-Kızıltaş deresi yolu her ne'vi düşman kollarıyla ve enkazıyla dolu olacaktır. Üçüncü Süvari Fırkası Uşak'ın kırk kilometre kadar cenûb-u garbında (güneybatısında) "Gobek" civârında şimendüfer muvâsalasını kat'etti (bağlantısını kesti).

2. Orduların vazîfesi : Aslıhanlar Meydan Muhârebesi'nin her iki ordu tarafından bütün kuvvetiyle serîan intâcı (hızla sonuçlandırılması) ve Dumlupınarın sür'atle ıskât edilerek (düşürülerek) düşman hatt-ı ric'âtlarının (geri çekilme hatlarının) tamamen katî ve İzmir istikametinde ta'kîbin bilâ-inkıtâ (kesilmeksizin) devamı ile kurtulmuş olması muhtemel müteferrik (dağınık) düşman kolları ile bilâ-âram (durup dinlenmeden) muharebeye ve bu suretle kamilen teslîm-i nefse icbâr edilmesidir (hepsinin teslimine mecbur edilmesidir).

Günlerden beri gece ve gündüz muhârebe eden kıtaâtımızdan bilâ tevakkuf ve bilâ istirahat (durup dinlenmeksizin) harekâta devamı matlûptur (dilenir).

3. Mürettep süvari fırkasıyla Kütahya'nın işgali ve oradan fırkanın İnönü'ne tahrikiyle (hareketiyle) ve Eskişehir istikameti en iyi keşîl ve te'mîn edilmiş olur. Beşinci Kolordu'nun Aslıhanlar Meydan Muharebesi'nin intâcından sonra bilâ-tevakkuf ve bilâ-âram Kızıltaşderesi'nden Uşak garbine tevcîhi (yönettilmesi) muvâfemmemdir (karar verilmiştir).

4. İşbu emir 30 Ağustos 38 saat 6.30 evvelde (06.30) Birinci ve İkinci Ordulara yazılmıştır.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı
İsmet

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1902
Dosya No : 92
Fihrist No : 2

A	[illegible]
D	[illegible]
F	[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2611

Birinci - İkinci Ordu Kumandanlıklarına

Şu'be 1

75

1. 30 Ağustos 38 (30 Ağustos 1922) saat 11 evvelde (11.00) İkinci Ordu reis-i sânisi'nden (ikinci başkanından) telefonla alınan ma'lûmata nazaran Kırk Birinci Fırkamız (Tümenimiz) Seyidgazi mıntıkasından cenûb-u garbiyye (güneybatıya) yürüyen üç buçuk saat umkunda (deninliğinde) bir yürüyüş kolunun başı 29 Ağustos 338 (29 Ağustos 1922) saat 4.30 sonrada (16.30) Girgil civânna geldiği ve aynı zamanda kendisinin Seyidgazi mıntıkasında ciddî mukâvemet (direniş) gördüğünü bildirmiştir. İki fırka tahmîn ettiğim bu düşmanın hangi istikamette yürüyüşe devam ettiği meçhûldür.

2. İkinci Ordu'nun vazîfe-i esâsiyyesi (asıl görevi) bu yeni düşmanın Kütahya ile Türkmendağı arasından şimâle (kuzeye) geçmesine sûret-i kat'iyye de (kesin olarak) mâni olmaktır. İlk tedbir buna göre alınacaktır. Hamurköy tarafındaki muhârebe sür'atle intâc (sonuçlanması) ve netîcesi iş'âr olunacaktır (sonucu bildirilecektir).

3. Birinci Ordu Uşak istikametinde ta'kîbe bilâ-fâsıla (aralıksız) devam edecek Hamurköy Muhârebesi'ni sür'atle netîce-i kat'iyyeye isâl edecek (kesin sonuç elde etme) ve bununla beraber Akçaşehir şimâlinde (kuzeyinde) kuvvetli bir ihtiyât (yedek) toplayacaktır.

4. Birinci ve İkinci Ordulara saat 11.30 evvelde (11.30) yazıldı.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı

İsmet

Birinci Ordu'ya 1.2 nci Kemal

İkinci Ordu'ya 1.2 nci Mümtaz

11.40 evvelde (11.40) gönderildi.

30 Ağustos 38

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1767
Dosya No : 131
Fihrist No : 62-1

آخر شهادت
۲۸/۸/۴۰
سا تعال

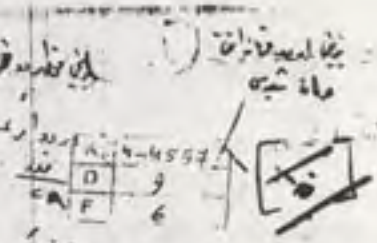

Belge No : 2612

Birinci Ordu Kumandanlığı
Harekât Şu'besi

Akçaşehir'den
30.8. 38 (30 .8.1922)

Saat 12.00 (12.00) zeval (öğle)

Birinci Ordu Kumandanlığına
Ordu Emri
Numro
29

1. 29.8.38 'de (29.8.1922) "Hamurköy-Çalköy-Aslıhanlar" hattında muhârebeye icbâr edilen (zorlanan) düşmanın 5, 12, 9, 13 ve 4 ncü Fırkaları (Türmenleri) pek perişan bir hâlde Kızıltaşderesi boyunca garba (batıya) çekilmeye çalışmakta ve Dumlupınar mevziini müdâfaaya me'mur edilen 1 ve 7 nci Fırkaları dahi mezkûr (adı geçen) mevziinde tutunamayarak "Uşak" istikametinde çekilmektedir. Ahatköy mıntıkasındaki İkinci Fırka'sının bu günkü vaz'iyyeti hakkında henüz yeni ma'lûmat yoktur. 1 ve 2 nci Kolordu kumandan karargâhları ve diğer fırkaların karargâhlarının da bu gün Hamurköy'den Çal'a doğru yürüyen kolda bulunduğu 9 ncu Fırka karargâhından esir edilen bir zâbitin (subayın, ifâdesi ile müeyyeddir (doğrulanmıştır).

2. İkinci Ordu kıtaâtı (birlikleri) sol cenâhıyla (kanadıyla) Hamurköy Çalköy yolu ile ilerlemektedir.

3. Ordu düşmanı bilâ-âram (durup dinlenmeksizin) ve şiddetle ta'kîben devam edecek ve Hamurköy-Çalköy-Aslıhanlar mıntıkasındaki düşman kuvvetlerini esir etmeye çalışacaktır.

4. Kolordular ber-vech-i âti (aşağıda olduğu gibi) hareket edeceklerdir. Birinci Kolordu, "Dumlupınar-İslâmköy-Uşak şosesiyle Sultanoluğu-Hoşköy-Tabaklar-Kuyucak" hattı arasındaki mıntıkadan ta'kîbe ve tesâdüf edeceği kuvvetleri imhâya devam edecektir. Kolordu 30.8.38 akşamı "İslâmköy-Ahatköy" hattına vâsıl olacaktır (ulaşacaktır). 6 ncı Fırka bu harekâtta Birinci Kolordu emrinde bulunacaktır. 23 ncü Fırka şimdilik Dördüncü Kolordu emrinde bulunacaktır.

İkinci Kolordu "Dumlupınar-İslâmköy" istikametinde ilerleyecek ve 30/31.8.38 gecesini "Büyükoturak-Başaçık" mıntıkasında geçirecektir.

Belge No : 2612

Dördüncü Kolordu, 23 ncü Fırka da emrinde olarak "Hamurköy-Çalköy-Aslıhanlar" mıntıkasında mahsûr bulunan düşman fırkalarına şiddetle ve bilâ-âram taarruza devam ederek bu kuvvetleri esir etmeye çalışacaktır.

5. Cephane noksanı sü'ratle Düzağaç ve Akçaşehir'den i'tinâm (tedarik edilmeli) ve iâşe (yiyecek içecek) şimdilik mahallinden te'mîn edilmelidir.

6. Ordu karargâhı, bu akşam Dumlupınar'a gidecektir. Kolordular şimdiden Dumlupınar'la telefon irtibâtını te'sîs etmelidirler.

Birinci Ordu Kumandanı

Tarz-ı Tebliğ (dağıtım şekli)

Birinci Kolordu'ya :

Dördüncü Kolordu'ya :

İkinci Kolordu'ya : Telefonla

Altıncı Fırka'ya :

Garp Cephesi Kumandanlığı'na

İkinci Ordu Kumandanlığı'na Berây-ı ma'lûmat (bilgi için)

Beşinci Kolordu : Kızıltaşderesi'nin serîan ve sür'at-i kat'iyyede sedd edecek (çabuk ve kesin olarak kapatacak) düşmanın garba giden yolu üzerinde dahi düşmanın ric'atine (geri çekilmesine) mâni olunacaktır. Kolordu bu emrin alınıp icrâsına başlandığını bildirecektir. Kolordusuna iltihâk etmek (katılmak) üzere Ayvana'da "Ademtepe" üzerinden hareket ettiği anlaşılan Birinci Süvari Fırkası'nı da sür'atle bu harekete iştirâk ettirecektir.

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1902
Dosya No : 92
Fihrist No : 6

٦ - [illegible]

٧ - [illegible]

٨ - [illegible]

[illegible]

Belge No : 2613

Dumlupınar

30.8. 38 (30 .8.1922)

Ordu Emri

Numro - 30

1. Dördüncü Kolordu karşısındaki düşman fırkaları (tümenleri) bu gün Ağaçköy-Adatepe-Çalköy garbındaki (batısındaki) sırtlar hattında akşama kadar muhârebe etmiş ve gurub-u şemsden (güneş battıktan) sonra işgal ettiği hat kıtaâtımız (birliklerimiz) tarafından zabt olunmuştur. Gece bu düşmanın hangi hatta kadar çekildiği hakkında henüz ma'lûmat alınamamıştır. Birinci Kolordu Cephesi'nde sağ cenahtan (kanattan) "Hatipler" istikametinde ilerleyen 15 nci Fırka "Düzlüce" garb sırtlarında bir alay kadar tahmîn edilen bir düşman kuvvetinin mukâvemetine ma'rûz kalmıştır. Kaplangı dağında bulunan 57 nci Fırka'ya üç fırka kadar tahmîn edilen bir kuvvet mukabil (karşı) taarruz yapmış ve 57 nci Fırka "Deveyakası" sırtlarına çekilmiştir. Yenice istikametinde ilerleyen 6 nci Fırka'da düşmanın taarruzu karşısında "Yenice" civarında kalmıştır.

2. İkinci Ordu'nun 16 ve 61 nci Fırkaları da bu gün Dördüncü Kolordu'nun "Çalköy" garbındaki muhârebesine iştirâk etmiştir.

3. Ordu bu gün "31 Ağustos 338" de (31 Ağustos 1922) karşısındaki düşmana taarruz ve ta'kîbe devam edecektir.

4. Kolordular ber-vech-i âti (aşağıda olduğu gibi) hareket edeceklerdir.

Birinci Kolordu : Karşısındaki düşmana şiddetle taarruz ederek sü'ratle tard edecek (geri atacak) ve "Kızıltaş" vadisinde Dördüncü Kolordu karşısında bulunan düşman fırkalarının buna ittihâkına (katılmasına) meydan vermeyecektir. Bu taarruz için İkinci Kolordu'nun "Kaplangı" dağına en yakın bulunan bir fırkası Birinci Kolordu emrine verilmiştir.

İkinci Kolordu : Oturak-Beşecik mıntıkasında harekete hazır bulunacak ve Birinci Kolordu'nun muhârebesini yakından ta'kîb edecektir.

Dördüncü Kolordu : Karşısındaki düşmanla başladığı muhârebeyi bu gün akşama kadar neticeye erdirecek ba'dehû (sonra) bulunduğu mıntıkada toplanacak ve düşmanın kurtulabilen aksâmıyla (kısmıyla) teması kaybetmeyecek ve sağ

cenâhındaki İkinci Ordu kıtaâtıyla da irtibâtı muhâfaza edecektir. Bu sahada mağlûb edilen düşman kuvvetinin esir edilmesi matlubdur (talep edilir). Belvegediği-Aslıhanlar ve Aslıhanlar şimâl-i şarkîsindeki (kuzeydoğusundaki) "Çalköy" mıntıkasında bulunan Beşinci Kolordu "31.8.338" de bir kısım kuvvetiyle Belvegediği'nde, Kızıltaş vadisi istikametini setr ederek (kapayarak) bu vadi boyunca düşmanın Gediz-Uşak şosesine doğru çekilmesine veya Karagediği'nden Murat dağları cenûbuna (güneyine) geçmesine mâni olacaktır ve bir kısım kuvvetiyle de Kızıltaş vadisi boyunca ilerleyerek düşmanı önleyecektir.

5. Üçüncü Süvari Fırkası akın vazîfesine devam edecektir.

6. Menderes mıntıkasının 59 ncu Alayı Çivril mıntıkasından çekildiği bildirilen düşmanla teması kaybetmeyerek bilâfâsıla (aralıksız) ta'kîb edecek ve karşısında tesbît edecektir, diğer mıntıkalarda da düşmanla sıkı temas muhâfaza olunmalıdır.

7. Ordu Karargâhı 31.8.338'de Dumlupınar'da bulunacaktır.

8. 30 numrolu ordu emri 1, 2, 4, 5 nci Kolordularla hulâsaten (özet olarak) Üçüncü Süvari Fırkası ve Menderes Mıntıkası Kumandanlığı'na ve berây-ı ma'lûmat (bilgi için) Garb Cephesi ve İkinci Ordu Kumandanlıklarına 31.8.338 saat 2.30 evvelde (02.30) yazılmıştır.

Birinci Ordu Kumandanı

Nureddin

Arşiv No : 4/447E
Klâsör No : 1767
Dosya No : 131
Fihrist No : 60

آیچی اردو قوماندانلیغی
جبه اری نومره ۹۷

۲۰ ولسی ۱۳۸ جوزا

۱ـ (قره یاغ) ـ ـ تزیلی یه ـ خوردکوی) نامی و (اصلی نام) نشانه شده کی بسه رکمه (ساحه) قوه شده پایه ده و سونی نول اوده و ۲۲ نی قوه و بالاغوه ۶ نی قول اوده و ۶۱ نی قوه طرفنه یقالاینی اکلاشمقده در.

۲ـ رینی و آیچی اردو اول اوده (خوردکوی ، چالاکوی ، اصلی نام) نشانه شده رکمه قوه لرینی قاماق ایچون ایده جکلر. رینی اردو (عساکر) استقامتنده سنه تعقیب ردام ایده جک. سوای قول اردوسیله بلکه تزیلی طاسه ده سنی سرایدن دکلا اصل (آلدشمه) استقامتنده حرکت ایده ده و شمدی عساکر قوه نی اوکلمه مکه و طوردورمغه چالشمقده.

۳ـ آیچی اردو اوچنجی قول اردوسی ایله برابر سوای قوه سنی و رینی یاده قوه سنی (کوتاهیه) استقامتنده تحریک ایده جکلر (ایرغل) ده (کوتاهیه) توجه ایدن رکمه قوه سنه یتیشه جکلر و تدوجه ایده جکلر آنی توقیف ایله جکلر.

۴ـ جبه حرب قوماندانلیغی بوکیجه آغیوشده در. یارین دوملی یاغمه کیجه محتمل در.

۵ـ ۹۷ نومرولو جبه اری ۲۰ ولسی ۱۳۸ ۸٫۱۵ ساعت ده آغیوشه قوه حاضر در

یاشه لری

غزب جبه سی قوماندانی

A	5281
D	53
F	52

Belge No : 2614

30 Ağustos 338 (30 Ağustos 1922)

Saat 8 sonra (20.00)

İkinci Ordu Kumandanlığı'na

Cephe Emri Numro 97

1. Kırkpınar-Kızıltepe-Hamurköy hattı ve "Aslıhanlar" mıntıkasındaki (bölgesindeki) beş düşman (mağlûb) fırkasının (tümeninin) bidâyette (başlangıçta) Dördüncü Kolordu ve 23 ncü Fırka ve bil'âhire (sonra) 6 ncı Kolordu ve 61 nci Fırka tarafından yakalandığı anlaşılmaktadır.

2. Birinci ve İkinci Ordular evvel emirde "Hamurköy, Çalköy, Salhanlar" mıntıkasındaki düşman fırkalarını kâmilen (tamamen) esir edeceklerdir. Birinci Ordu "Uşak" istikametinde şiddetle ta'kîbe devam edecektir. Süvari kolordusuyla yalnız Kızıltaş deresini sedd etmek (kapamak) değil asıl "Alaşehir" istikamet-i umûmiyyesinde (yönünde) sür'atle takaddüm ederek (ön alarak) düşmanın Uşak grubunu önlemeye ve durdurmaya çalışmalıdır.

3. İkinci Ordu Üçüncü Kolordu karargâhıyla mürettep süvari fırkasını ve Birinci Piyâde Fırkası'nı derhal "Kütahya" istikametinde tahrîk edecek (harekete geçirecek) ve "Girgil"dan "Kütahya" ya tevecküh eden (yönelen) düşman fırkasına yetişerek taarruz ederek onu tevkif eyleyecektir (durduracaktır).

4. Cephe harp karargâhı bu gece Afyon'dadır. Yarın Dumlupınar'a gitmesi muhtemeldir.

5. 97 numaralı cephe emri 30 Ağustos 338 saat 18.15 sonrada (20.15) Afyonkarahisar'dan yazıldı.

Garb (Batı) Cephesi Kumandanı

İsmet

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021 Saat 11 sonra (23.00)
Dosya No : 76
Fihrist No : 42

Belge No : 2615

Oturak

30.8.38 (30.8.1922)

I.Ordu K. (Komutanlığı'na)

Kolordu Emri (39)

1. Düşman Halaçlar garbi (batısı) Düzlüce-Kaplangı dağı-Yenice civarı hattındadır. Şimendüfer hattının şimâlinde (kuzeyinde) 15. Fırka'nın (Tümenin) pişdâriyle (öncüsü ile) taarruz ettiği düşman muannidâne (inatçı) mukâvemet göstermiş fakat kıtaâtımızın (birliklerimizin) ısrâr ve sebâtı sâyesinde düşman mevzilerinden tard edilmiştir (geri atılmıştır). Kaplangı dağına taarruz eden düşman 30.8.38 saat 5 sonraya (17.00) kadar 57.Fırka kıtaâtı tarafından tard edilmiş ise de yeniden takviye kıtaâtı alan düşmanın yaptığı şedîd (şiddetli) taarruz neticesinde Kaplangı dağını almıştır.

Düşman Murat sırtları şimâlinde pek gayri müsâid bir vaz'iyyette kalan dört beş fırkasını Uşak'ta toplanabilmelerini te'min için çalışmakta olduğu anlaşılmakla beraber esasen daha Afyon'da karşısında mağlûben çekilen kıtaâttan ibâret olduğundan şiddetle ve bilâ tereddüt (tereddütsüz) ilerlediği hâlde şimdiki mevzilerinde de durmayacağı tabîîdir.

2. Birinci Kolordu ber-vech-i âtî (aşağıda olduğu gibi) taarruz edecektir.

a. 15. Fırka şimendüfer şimâlinde Hatipler istikametinde taarruzuna devam edecektir.

b. 14. Fırka 57 nci Fırka'nın sağından Kaplangı dağına taarruz edecek ve oradaki düşmanı ihâta etmeye (kuşatmaya) çalışacaktır.

c. 57. Fırka doğrudan doğruya Kaplangı dağına cepheden taarruz edecektir.

d. 6. Fırka karşısındaki düşmana şiddetle taarruza devam edecektir.

e. 14. Fırka ve 51. Fırkaların taarruzlara aynı zamanda başlamaları lâzımdır. Bu iki fırka kolordu topçu tanzîm endahtına (tanzim ateşine) başlar başlamaz taarruza geçecektir. 15. Fırka ve 6. Fırkalar hazırlıklarını ikmal edince taarruza başlayacaktır. Taarruza başlayıncaya kadar düşmanın bu ileri hareketi belirirse her fırka şiddetle müdâfaa ve kat'iyyen tard edecektir.

f. Kolordu ağır topçusu "15. Fırka emrindeki sahra obüs bataryası" Kaplangı dağına mücterni (toplu) ateş tevzi edecek sûrette ta'biye olunacak (yerleştirelecek) ve benim emrimde bulunacaktır.

Belge No : 2615

g. Kolordu emrine verilen 4. Fırka sabah erkenden Sultanoluğu ve garbı ve 57. Fırka cephemizde kolordu ihtiyâtı olarak hazır bulunacaktır. Fırka Paşacık'tan ihtiyâten erkenden bir telefon kuracaktır.

3. Fırka karargâhları 15. Fırka Oturak'taki kolordu santraline ve 57. Fırka ve 14. Fırka Paşacık'ta 4. Fırka santraline raptedeceklerdir (bağlayacaklardır.)

4. İşbu 30/31.8.38 (30/31.8.1922) de 4, 14, 15, 57, 6 Fırkalara ve kolordu top.k.yazılmıştır. 4. Fırka bu emrin bir sûretini 57. Fırka'ya ve 57. Fırka da 6. Fırka'ya itâ edecekler (verecektir).

1.K.K. (1 nci Kolordu Komutanı)

İmza

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1902
Dosya No : 92
Fihrist No : 19-1

Belge No : 2616

Belge No : 2616

[illegible]

[illegible]

A	4-4557
	9
	46-9

Belge No : 2616

Dumlupınar'dan

31.8.38 (31.8.1922)

Saat 10.30 evvel (10.30)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

(Garb Cephesi Vâsıtasıyla) İkinci Ordu Kumandanlığı'na

"Afyon Vâsıtasıyla" Telgraf

Menderes Mıntıka Kumandanlığı'na

Dinar'da 59.A.(59.Alay) Kumandanlığı'na

Telgrafhâneye bunlar için sûret verilmiştir

1. Dördüncü Kolordu Cephesi'nde 30.8.38 (30.8.1922) tarihinde Adatepe civârında cereyan eden muhârebe hakkında muahharen (sonradan) alınan tafsîlâta göre :

30.8.38 sabahı Hamurköy-Çalköy-Adatepe hattında bulunan düşman fırkalarından (tümenlerinden) bir kısmı Kızıltaşderesi boyunca garbe doğru gitmeye başlamış iken dünkü muhârebe esnâsında zevâle (öğleye) doğru geriye dönerek muhârebeye iştirak etmişler üserâ zâbitan (tutsak subaylar) ifâdesine nazaran Kızıltaşderesi vadisinin kapalı olması dolayısıyla geriye döndükleri anlaşılmıştır.

Adatepe'ye tevcih edilen (yöneltilen) taarruzda 23 ncü Fırka cenûpdan (güneyden) 3 ncü Fırka garptan, 5 nci Fırka şarktan (doğudan 11 nci Fırka şark-ı şimalden (kuzeydoğudan) 16 ncı ev 61 nci Fırkalar şimâlden ihâta eylemek (sarmak) sûretiyle taarruz etmişlerdir.

Taarruz edilen mıntıkada şimdiden düşmanın Dördüncü Fırkası karargâhının ve telsiz telgraf istasyonunun tekmîl evrak ve vesâikle (belgelerle) birçok binek otomobili ve yalnız 11 nci Fırka karşısında 25 top elde edilmiş ganâim (düşmandan elde edilen eşyalar) mikdarı pek çok olmasından mikdarı tesbit edilememiştir. Yapılan tarassudata (gözetlemeye) göre düşman kıtaâtının (birliklerinin) tamamıyla karmakarışık bir hâle geldiği ve efrâdın (erlerin) darmadağınık dağlara kaçarak ve bu sabahtan

itibâren yüzlercesinin teslîm olmaya başladıkları ve bakiyyet üs-süyûfunun (kılıç artıklarının) şimâle dağlara iltica ettikleri ve peyderpey toplanmakta oldukları bildirilmiştir. Esir zâbitanın ifâdesine nazaran taarruz edilen mıntıka dâhilinde 1 ve 2 nci Kolordu Kumandanları General Trikopis ve Diyanis de bulunuyormuş ve 5, 9, 12 nci Fırkalarla 4 ncü Fırka'dan da bir alay mevcut imiş. Henüz yorulmamış olan 9. Fırka'nın iki alayının bu günkü "30.8.38" muhârebeyi icrâ ettiği ve diğer efrâdının muhârebe edemeyecek kadar dağınık oldukları topçu ve piyade cephanelerinin pek az ve ekmeklerinin hiç bulunmadığını yine esir efrâdı ifâde etmiştir. Alınan toplar arasında 4 sahra tam koşum ve hayvanlarıyla birlikte alınmış ve bunlar meyânında 15 cebel (dağ) topu bulunduğuna nazaran tekmîl toplarının ele geçirileceği me'mûl-ü kav (kuvvetle muhtemel) bulunmuştur.

2. Dün 30.8.38 15 nci Fırka karşısında Düzlice garbinde mukâvemet eden düşman tahminlerimiz hilâfında (dışında) bir alay olmayıp 37 nci Alay'dan esir edilen bir zâbitin ifâdesine nazaran tekmîl 7 nci Fırka olup kıtaâtımızın taarruzdaki ısrarı üzerine tekmîl mevâzıından tard edilmiştir (mevzilerinden geri atılmıştır). 14 ncü Fırka'nın bir alayının da iştirâki ile gece icrâ edilen hücum neticesinde Kaplangı dağı nısf-ül leylde (gece yarısında) istirdât edilmiştir (geri alınmıştır). 6 ncı Fırka Cephesi'nde Yenice Şabanköyderesi garbındaki tahkimâtda yerleşmiş olan İkinci Fırka'nın iki alayı ile sabaha kadar muhârebe etmiş ve kıtaâtımız düşmana yakın mesâfeye kadar yaklaşmıştır. Bu sabah alınan mütemmim (tamamlayıcı) ma'lûmata göre 14 ve 57 nci Fırkalar karşısında Kaplangı dağı garb yamaçlarında görülen iki fırka düşman kuvveti harekâtımız üzerine çözülerek İslâmköy ve garbına doğru ve 6 ncı Fırka karşısındaki düşman da Hoşköy istikametinde ric'ate (geri çekilmeye) başlamışlardır. Kolordularımız ta'kîbe devam ediyorlar.

3. 31.8.38 tarihli sabah raporu saat 10.30 evvelde (10.30) yazılmıştır.

Birinci Ordu Kumandanı

Nurettin

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1902
Dosya No : 92
Fihrist No : 46-2, 46-3

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2617

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na "Berây-ı Ma'lûmat (bilgi için)"

İkinci Ordu Kumandanlığı — Beşkarış Höyüğü

Harekât — 31 Ağustos 338 (31 Ağustos 1922)

Şu'be — Saat 1.25 evvel (01.25)

1

Ordu Emri

Numro 16

1. 29.8.338 (29.8.1922) de "Kozluca-Hamurköy-Çalköy-Aslıhanlar" mıntıkasında bulunan düşman geceden bil-istifâde (yararlanarak) daha garba gitmiş ve bu gece cenûptan (güneyden) Birinci Ordu ve şark ve şimâlden (doğu ve kuzeyden) İkinci Ordu kıtaâtı (birlikleri) tarafından düçâr-ı taarruz olarak ihâta olunmuştur (taarruza uğrayarak sarılmıştır). Beşinci Süvari Kolordusu da işbu düşmanın hatt-ı ric'atini (geri çekilme hattını) Kızılyokuş havalisinde kat'a (kesmeye) çalışmaktadır. İki gece evvel Akin'den Girgil'a hareketi bildirilen uzun bir düşman yürüyüş kolu hakkında henüz ikinci bir haber alınamamıştır ve tayyare keşfi bir şey görememiştir. Birinci Ordu: Bu gece Birinci Kolordu'suyla İslâmköy-Ahatköy hattında; İkinci Kolordu'suyla Başaçık-Büyükoturak mıntıkasında, Dördüncü Kolordu'suyla da Hamurköy-Aslıhanlar mıntıkasındadır. Beşinci Süvari Kolordusu Şıhlar-Örenköy-Kızılyokuş mıntıkasındadır.

2. Altıncı 30.8.338 (30.8.1922) akşamı 17 nci Fırkası (Tümeni) ile Hamurköy mıntıkasında, 6 ncı Fırkası ile Çalköy şimâl ve şimâl-i garbîsinde ve Altmış Birinci Fırka İşören'de düşmanla muhârebe hâlindedirler.

Üçüncü Kolordu karargâhı Altıntaş'ta, Birinci Fırka Altıntaş şimâlinde ve Kırk Birinci Fırka da düşmanın Seyitgazi-Cevizli cephesindeki kuvvetleri karşısında hâl-i muhârebededir.

Mürettep süvari fırkası bir düşman Metopisten Alayı'nı düçâr-ı inhizâm eyledikten (bozguna uğrattıktan) sonra 30.8.338'de bad-el zevâl (öğleden sonra) Kütahya'yı işgal eylemiştir.

3. Birinci ve İkinci Ordular Çalköy-Aslıhanlar-İşören mıntıkasındaki düşmanı esir etmek üzere taarruza devam edeceklerdir.

Belge No : 2617

4. Altmış Birinci Fırka : Altıncı Kolordu emrine verilmiştir. Altıncı Kolordu : On Yedinci Fırka'sının önünde düşman kalmadığından bu geceden daha garbe alınacak ve karşısındaki düşmana şiddet ve sür'atle taarruz edecek ve düşmanın garba ric'âtını de mümâneat eyleyerek (engel olarak) onu esir eyleyecektir.

5. Kütahya'daki mürettep süvari fırkası Üçüncü Kolordu Komutanlığı'nın emrine verilmiştir. Üçüncü Kolordu karargâhı Birinci Fırkası'yla da hemen Kütahya'ya hareket ve Seyitgazi cephesinden Kütahya istikametine teveccüh eden (yönelen) düşman kıtaâtına yetişerek taarruz edecek ve onları tevkîf (durdurarak) ve ric'âtlerini kat' ve men eyleyecektir.

6. Kırk Birinci Fırka vazîfesine devam ile karşısındaki düşmanı mağlûp etmeye gayret edecektir. Porsuk Müfrezesi'nin tazyikâta (baskılara) devam etmesi ve boş aksamdan (düşman birlikleri tarafından işgal edilmemiş bölgelerden) ihtiyatkârane nüfuz ederek düşmanı ric'ate icbâr (mecbur) etmesi ve keşf eylemesi lâzımdır.

Kırk Birinci Fırka Girgil'a yürüyen düşman kolunun cihet ve hedef-i hareketi hakkında serian ma'lûmat-ı kafiye tedârik ve itâ eyleyecektir (yeterli bilgi edinip bildirecektir).

7. Ordu karargâhı harp kademesi Ekret'te ve ben Beşkanş höyükteyim. Üçüncü Kolordu Kumandanlığı'nın Ekret-karargâhımla günde üç defa telsizle muhâbere eylemesi ve rapor verip emir telâkki eylemesi (alınması) lâzımdır. Altıncı Kolordu'nun dahi Ekret karargâhımla vesâit-i muhtelife (çeşitli araçlar) ile devamlı ve emin irtibâtta bulunması lâzımdır.

İkinci Ordu Kumandanı
Mirliva (Tuğgeneral)
Şevki

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1767
Dosya No : 131
Fihrist No : 106, 106-1

[illegible]

اردو نظری بیان معلومات بخاریه ایله آلنمشدر .

بشنجی قره‌قول بولنجه باشلیجه حرکت بوده‌سی آتی در :

۱ — برنجی فرقه : یاغوزلوگوی ، شاهنجانه استقامتنه عزیمت ایده‌جک
دوامله دشمنک سیماد استقامتنه چکلرینه مانع اولاجقدر

۲ — ایکنجی فرقه : کدوسی جنوبنده آلتونطاسه ، محله استقامتنه عزیمت
حرکتله دشمنه مقاومتا باندره مؤثر اولاجقدر .

۳ — اوچنجی فرقه : چیرماقلر — کوکلر خطه‌سنه تعاقب بایه‌جقدر .

٤ — بهره بکوی کدوسی دیم .

۲۶/۸/۲۱ ده (۰ ر ی) صلح‌نامه کوینده یاپلمشدر سواری محافظه
طوقلی ده‌کی فرقه‌لر نیز ساعت بهره‌ده حرکت کوندرلمشدر .

بشنجی قره‌قول رئیسی
فخر الدین

تبلیغ ایدلدی
٤ ر ر

A	2281
D	32
F	7

(بیچه‌ی آلاشیر
دکلدر زاده ایلر)

Belge No : 2618

Saat 4 sonrada (16.00)

Ordu telsizi berây-ı ma'lûmat (bilgi için) bu muhâbereyi almıştır.

Beşinci Kolordu'nun bu gece yapacağı hareket ber-vech-i âtidir (aşağıda olduğu gibidir).

1. Birinci Fırka (Tümen) : Yağmurlarköy-Şaphane-istikamet-i umûmiyyesinde (yönünde) yürüyüşe devamla düşmanın Simav istikâmetine çekilmesine mâni olacaktır.

2. İkinci Fırka : Gediz cenûbunda (güneyinde) Altuntaş, Muhibler istikameti umûmiyyesinde hareketle düşmana mütemâdiyen yandan mü'essir (etkili) olacaktır.

3. On Dördüncü Fırka : Çomaklar-Gökler hattına nümâyişler (gösteriş hareketleri) yapacaktır.

4. Ben bu gece Gediz'deyim.

31.8.38 (31.8.1922)'de (şifre) Solhanlar köyünden berây-ı keşide süvari-i mahsûsla (yazışma için özel süvariyle) Toklu'daki 2. Fırka telsizine saat 2.30 sonrada (14.30) gönderilmiştir.

Beşinci Kolordu Kumandanı

Fahreddin

Şu'be 1

Şifre hâlli (çözümü)

"Hiçbir şey anlaşılmıyor düşman nerede"

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2030
Dosya No : 98
Fihrist No : 7

٥ — آلتمچی قوله‌لرندن بو ترتیب اوزره عزیمت قرار اتخاذ سنده ترتیب قاعده‌سی داخلنده
جزئی بولنان طائفه‌لر دستمه‌یه آلنمه‌لری طولاوله‌لرینی تمشیت بولنه‌جغندن قوله‌لرده‌کی
بوجمه بر قوله‌یاره جانداری حیقیارمسی تخاذ اولنمالیدر . بو ترتیبات مؤثر کافی
اولمدیغی وقتده طائفه‌لر تابعه طائفه‌سی ایچون بو طائفه‌لر جزئی بولنان
دیگر قوله‌لر اوزره وضع یدلری بر تدبیر لغو واجبدن اولمیورلی مفروضدر .

— قیادت ۲۱ / آغستوس تاریخ و ۵۲۵ عدده‌لی عزیمت جمعیتی و بر نجی اردو قومانده‌لغنه
عرض اولنمشدر .

آلتنجی اردو قومانده‌لغی
سوتنی

Belge No : 2619

Garb (Batı) Cephesi — Beşkarşhöyük

İkinci Ordu Kumandanlığı — 31.8.38 (31.8.1922)

Harekât

Garb Cephesi K.(Komutanlığı'na)

Birinci Ordu K.

1. 30 Ağustos 38 (30 Ağustos 1922) akşam karanlığa kadar Kırk Birinci Fırka (Tümen) Cephesi'nde fâsılalı ateş devam etmiş 30/31.8.38 gecesi avcı hatlarımızdan düşman siperlerine sevk olunan postalarla muhârebe teması muhâfaza edilmiştir. Aynı gün Porsuk Müfrezesi'nin taarruzunun düşmanın Sarıkavakça dağındaki mevziine iki piyade taburu ve ikisi obüs olmak üzere yedi topla mukâvemet etmiş ve mevki zabt olunamamıştır. Porsuk şimâlinde (kuzeyinde) 30 Ağustos 38 günü yapılan tarassudâtta (gözetlemede) biri dört diğeri üç buçuk kilometre umkunda (derinliğinde) kuvveti anlaşılamayan iki düşman yürüyüş kolunun saat 10 evvelde(10.00) kolbaşısı ile İmşehir'den geçerek Eskişehir istikametine gittiği ve Porsuk Müfrezesi karşısındaki düşman cephesiyle Seyitgazi'den Eskişehir istikametine küliyetli mikdarda düşman nakliyâtı görülmüştür. Kırgızdağı'nda düşmanın bir taburu ile bir süvari alayının ve Kırk Birinci Fırka Cephesi'nde ise iki piyade alayının mevcut olduğu bildirilmektedir.

2. Mürettep süvari fırkasının telsizinin kuvveti ordugâhına kadar vâsıl olamadığından ve bu iki telsiz istasyonu arasındaki Üçüncü Kolordu telsizi de harekette bulunduğundan mürettep süvari fırkasının raporu henüz alınamamıştır. Bu fırka aldığı emir mücibince (gereğince) bu gün 31.8.38'de İnönü'ne hareket etmiştir.

3. Üçüncü Kolordu karargâhıyla Birinci Fırka Kütahya'ya hâl-i harekettedir.

4. Altıncı Kolordu kıtaâtı (birlikleri) 30/31 gecesine kadar düşmanı Kızıltaşderesi vadisinde pek güzel sıkıştırmış ve şiddetli muhârebelerle tevkif etmiş (durdurmuş) ve geceleyin de bir kaç küçük mikyasta (ölçüde) baskınlar icrâ eylemiş ise de gecenin karanlığından bil istifâde (yararlanarak) düşmanın zi-rûh (canlı) aksâmı kısmen mezkûr (adı geçen) vadi ve şuabâtı (kesimleri) boyunca ric'at ve firâra (geri çekilerek kaçmaya) muvaffak olmuşlar ve kısmen de etraf dağlara münferid sûretle dağılmışlar-

dır. Birkaç fırkanın aksâm ve enkâzından ibâret olan bu düşman hemen bilumûm malzemesini muhârebe meydanı olan birkaç kilometrelik vasî (geniş) bir sahada terk eylemiştir.

İşbu metrûk (terk edilmiş) malzeme meyânında bilhassa pek çok top araba ve otomobil ve pek çok eslihâ silâhlar ve mühimmat mevcuttur. Kolordu kendi muhârebe mıntıkasına tesâdüf eden bu ganâimi (düşmanın bıraktığı malzemeyi) bir husûsî müfreze ile derc, cem' (toplama, biriktirme) ve muhâfaza emrini almıştır.

Bu sabah ortalık ışıdığı zaman düşmanın en geri kalan aksamı henüz top menzili dâhilinde ve en ileri kıtaâtımızın nazarı altında görülmüş ve kolordunun On Altıncı Fırkası'yla Kızıltaş vadisi içerisinden ve On Yedinci Fırkası'yla bunun şimâlinden ve sırtlar üzerinden garba hareket ve düşmanı ta'kîbe başlamış ve 61 nci Fırka'yı da ikinci hatta yürütmeye karar vermiştir.

5. Altıncı Kolordu'nun bu tertîb üzere garbe hareket esnasında Kızıltaş vadisinin cenûbunda bulunan dağlar düşman perakendeleriyle dolu olduğu şüphesiz bulunduğundan kolordunun bu cihete bir kol yan canibdân (yancı) çıkarması şifâhen emir edilmiştir. Bu tertîbâtın müessir ve kâfi olabilmesi ve mezkûr dağların tamamıyla taranması için bu dağların cenûbunda (güneyinde) bulunan Dördüncü Kolordu tarafından dahi böyle bir tedbirin tatbik ve icrâsının emir buyurulması ma'rûzdur.

6. Harekâtın 31 Ağustos 38 tarih ve saat 5.5 (17.05) sonrada Garb Cephesi'ne ve Birinci Ordu Kumandanlığı'na arz edilmiştir.

İkinci Ordu Kumandanı

Şevki

Arşiv No : 4/4557
Klâsör No : 1902
Dosya No : 92
Fihrist No : 26

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [redacted] [illegible]

[illegible]

[illegible]	6-5849
[illegible]	18
F	2

[illegible]

474

Belge No : 2620

Birinci Ordu Kumandanlığı — Dumlupınar

Şu'be 9 — 31.8.38 (31.8.1922)

Kısım 1

Piyade Altıncı Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na
Ordu Emr-i Yevmisi (Günlük Emiri)

Düşmanın bir seneye yakın bir zamandan beri tâbiyyeten en men'i (sarp) ve suhûleten kâbil-i müdâfaa aksâmına müsâdif (kolayca savunulabilen kısmına tesadüf eden) cephenizde her türlü vesâit-i fenniyyeye mürâcaâtla tahkîm (berkitme) ve ihzâr (hazırlık) ve en son sistem etvâh-ı nâriyye (ateşli silâhlar) ile takviye ettiği mevâzı-ı müstahzarayı şir'âne (hazırlanmış mevzilerin aslanca) bir savlet (saldırı) ve sâikavi (şimşek gibi) bir darbe ile zabt ve teshîre (ele geçirmeye) ve binnetîce (sonuç olarak) tarih-i millîmize pek şanlı sâhifeler ilâve eden Afyonkarahisar ve Dumlupınar meydan muhârebelerini kazanmaya ve muhârebe edilen sekiz düşman fırkasından beşini toplarından ve tüfeklerinden ve her türlü vesâit-i harbiyyesinden mahrûm bırakarak ve bakıyyet-üs süyûfunu (kılıç artıklarını) da ezerek mezkûr (adı geçen) beş düşman fırkasını inhilâl-i tâm-a (tam bir bozguna) ve mütebâki (kalan) kuvvetlerini inhizâma (bozguna uğratmaya) Avn-i inâyeti bârî ile (Allah'ın yardımıyla) muvaffak olan Birinci Ordu'nun erkân ve ümerâ ve zâbitân ve küçük zâbitân ve efrâdına ve bilcümle memurîn ve mensubînine (generaller, üst subaylar, subaylar, astsubaylar, erler, askerî memurlar ve bütün ordu mensuplarına) göstermiş oldukları en kahramanâne ve fedakârâne hidemât-ı Hudâpesendânelerinden (Allah'ın hoşuna gidecek hizmetlerden) dolayı ayrı ayrı en har(sıcak) ve samimî teşekkürât ve tebrikâtımı beyân ve şühedâ-yı muhteremenin ervâh-ı mübeccelesine (saygıdeğer şehitlerin yüce ruhlarına) fâtiha huvan (fatiha okuyan) olarak istihlâs-ı din ve vatan (dinin ve vatanın kurtulması) gayemiz tamâmî husûlete (tamamen meydana getirilmesine) her gün yeni bir âzim ile vazîfeye sarılmalarını aziz silâh arkadaşlarımdan temenni eyler ve husûl-u

muvaffakiyyetimizi eltâf-ı subhâniyeden tazarru ve muzafferiyyât-ı vâkıadan dolayı Cenâb-ı Hak'ka hamdü senâ ederim (bu zaferimizden dolayı Cenab-ı Hak'ka şükreder ve başarımızın devamını dileriz).

Birinci Ordu Kumandanı

Nureddin

Arşiv No : 6/4849
Klâsör No : 2257
Dosya No : 11
Fihrist No : 2

Belge No : 2621

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Riyâseti (Başkanlığı)

Kalem-i Mahsûs (Özel Kalem)

Müdüriyyeti

Adet

Ankara

31.8.38 (31.8.1922)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na

Karahisar'ın istirdâdı (geri alınması) muzafferiyyetinin tebrîken Büyük Millet Meclisi Riyâset-i sâniyyesinden (İkinci Başkanlığı'ndan) alınan telgrafnâme zirde ma'rûzdur (aşağıda arz edilir).

Başkumandan

M.Kemal

C (Cevap): 27.8.38 (27.8.1922) telgrafnâme-i devletleri he'yet-i umûmiyyede okundu. Cenâb-ı Hakk'ın avn-i inâyeti ile (yüce Tanrı'nın yardımıyla) düşman hatlarını yararak Afyonkarahisar'ımızı istirdâda muvaffak olan ve bu bülend-i harekât-ı şehâmetkârâne (akıllıca ve kahramanca yapılmış bu hareket) ile memlekete en parlak bir istikbâl vaad eyleyen orduya arz-ı selâm ve ihtirâm olunmasını hey'et-i umûmiyyece müttefiken (oy birliği ile) karârgîr olmuştur (karar verilmiştir). Arz-ı ta'zimât ve tebrîkât eylerim (üstün saygı ve tebriklerimizi sunarım).

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Reis-i Sânisi

Adnan

Şu'be 1
Kısım 2
3.9.38 (3.9.1922)

Arşiv No : 4/4479
Klâsör No : 1762
Dosya No : 114
Fihrist No : 2

Belge No : 2622

A	5281
D	57
F	63

Belge No : 2622

İkinci Ordu Kumandanlığı'na

Saat 4 evvel (04.00)

1 Eylül 338 (1 Eylül 1922) için cephe emri 98,

1. 30 Ağustos 38 (30 Ağustos 1922) Hamurköy Aslıhanlar civârında kat'î surette mağlûb edilen beş fırka (tümen) kadar düşman kuvveti 31 Ağustos 38'de (31 Ağustos 1922) süvari kolordumuz tarafından Belovagediği mıntıkasında önlenerek tekrar azim zâyiâta düçâr edildiği (büyük zarara uğratıldığı) ve muhârebenin devâm etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Üç fırkalık diğer bir düşman kuvveti Kaplangı dağı civârında tekrar mağlûb edilerek gayri muntazam bir sûrette Uşak istikametinde ric'at ettirilmiştir (geri çektirilmiştir).

2. Birinci Ordu Dördüncü Kolordu da dâhil olmak üzere bilâ-fâsıla (aralıksız) Uşak istikametinde ta'kîbe devâm edecektir. Süvari kolordusuyla önlenmiş olan Kızıltaşderesi-Murad çayı vadisinde bulunan düşman kuvvetleri aleyhine netîce-i kat'iyye istihsâl olunmalıdır (kesin sonuç elde edilmelidir). Menderes Cephesi'nde bulunan kıtaâtımızın (birliklerimizin) ileri tahrîki (hareketi) devâm edecektir.

3. İkinci Ordu Altıncı Kolordu ve Altmış Birinci Fırkası'yla Murad dağları şimâlinden (kuzeyinden) Gediz cenûb-u garbîsinde (güneybatısında) Hamidiyehanı istikametinde yürüyecektir. Murad çayı vadisinden ric'ât eden düşman şiddetle gece ve gündüz ta'kîp olunacak ve süvari kolordusunun tevkîfinden serîan (durdurulmasından hızla) istifâde olunacaktır. İkinci Ordu'nun Hamidiyehanı mıntıkasından Uşak ve garbine doğru veyahut Kula istikametinde tevcîh olunmaları (yönelmeleri) nazar-ı dikkatte (gözönünde) tutularak yollar hakkında tedkîkâtta bulunulmalıdır. 41 ve 1 nci Piyade Fırkalarıyla mürettep süvari fırkası Üçüncü Kolordu kumandanının taht-ı idâresinde (idaresi altında) İnönü istikametinde Eskişehir garbına tevcîh olunacaktır. Bunun için 41 nci Fırka yeni bir tabur ve iki cebel (dağ) topunu şimdiki mevzilerinde setr (örtme) vazîfesiyle terk ederek mütebâkı (kalan) kuvvetiyle 1 Eylül 38 akşamı Seyidgazi mıntıkasından ayrılacak ve

Belge No : 2622

Seyidgazi cenûbu garbîsinde Akin üzerinden Sabuncupınar şimâlinde Armudeli nâhiyesine tahrîk edilecektir. Seyitgazi Müfrezesi'ni dahi taht-ı emrine alacak Porsuk kumandanı raporlarını doğruca cepheye bildirecektir.

4. Birinci ve İkinci Ordular arasında şimdilik Murad dağları hâtt-ı bâlâsıdır. Hatt-ı bâlâ Birinci Ordu'ya aittir.

5. Cephe karargâhı Dumlupınar'dadır.

6. Birinci, İkinci Ordulara 31.8.38 saat 11 sonrada (23.00) yazıldı. Emrin bir sûreti İkinci Ordu riyâset-i saniyyesi (ikinci başkanlığı) vâsıtasıyla doğruca Kırk Birinci Fırka'ya da bildirilmiştir.

Garb Cephesi Kumandanı

İsmet

Vusûlü (Gelişi) 1.9.338

Saat 4 evvel (04.00)

Paşa Hazretlerine bir sûret çıkardım.

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021
Dosya No : 76
Fihrist No : 43

A	6-4849
D	16
F	23

Belge No : 2623

İkisaray'ın şark (doğu) sırtlarından
1.9.38 (1.9.1922)
Saat/4.35 sonra (16.35)

6. Fırka (Tümen)

Ordu Emri

32

1. Ric'ât eden (geri çekilen) düşman kısm-ı küllîsinin (büyük kısmının) kol nihâyeti Kalcan ile Uşak arasında görüyorum. Düşman telâşla ric'ât ediyor.

2. Birinci Kolordu'nun sol cenâhında (kanadında) bulunan 6 ncı Fırka ile Uşak cenûbundan (güneyinden) düşmana yaklaşarak şiddetle taarruz edecektir. Topçuların asgârî (en küçük) mesâfeye sokularak ateş açmaları matlubdur (talep edilir).

3. İkinci Kolordu gece dahi yürüyüşüne devâmlı Karakuyu civârında ric'ât eden düşmanı şiddetli taarruzla önleyecektir.

4. Ben 6 ncı Fırka mıntıkasında bulunacağım.

5. 1.9.38 saat 4.35 sonrada (16.35) Birinci ve İkinci Kolordulara tesrîan (çabuklaştırılarak) 6 ncı Fırka'ya 57 nci Fırka'ya ve İkinci Kolordu Fırkalarına verilmiştir.

Birinci Ordu Kumandanı

Arşiv No : 6/4849
Klâsör No : 2257
Dosya No : 11
Fihrist No : 23

ایلچی اردو قومانداننه (رایسلات)

مستحفظ قوالیه جهه امرف نومرو — ۹۹

۱— ... ق ۱ ایلچی رتبه فرقه قومانداری جنرالاری داخلی
اولدیغی حالده یوزی مقاومت ضابط و یکیلرجه نفر اسیر
ایدلمشدر. عساکرنه جکیلیه رتبه غزوبی رضی
عنه عافیتله ردیجاری ایچون تمنیاتده منظوردر.
... بازیده کلمه بورتمه فرقه‌سی ۹۱ نجی اقتصادنه
اعطای کتابچه و جداننده قلعاتمز طرفنده ارقه لانمشدر.
بو فرقه‌نك کندوی استقامتنه عارضه‌سی محقدر. عساکرنه
مزرعه جکیلیه رتبه غزوبی عساکری و اطرافنده کوپلری
یاقیجق.

۲— بشنجی قول اردو قسم کلیسیله اوچکوه طرفنده صالحلی جوارینی
طوتمه جهتده خط نام تعمیرنه مانع اولرجه مؤسساتده
طوقونه جوره اوزره ازمیر و آلاشهر طرفلرنده تحزب ایدیلمکده
عساکرنه جکیلیری اوکلری‌ملی و ازمیر استقامتی تنظیف
اولونورکه بشنجی مدافعه ایچکی خط تعبیه ایدیلمکده ایچون
سواری فرقه‌سیله ایتیالی تأسیس ایتمکده.
بشنجی قول اردو جبهه‌سنه جهتده مربوطدر. ایلریسی اردوده‌ده
دریلمکده.

۳— ایلچی قوللری اردولر ازمیر استقامتنه بلاتأخیر
یوروتیلمکده‌در. لوازمی آلدنجه‌لری و توپچیلرنی بدویکلر.

۴— برنجی، ایلچی اردوده و بشنجی قول اردوده ۱ ایلول ۹۲۸ تاریخلی
متروکه یازلدی.

عرب جبهه‌سی قومانداننی

A	5281
O	57
I	99

Belge No : 2624

İkinci Ordu Kumandanlığı'na "Berây-ı Ma'lûmat" (Bilgi İçin)

Beşinci Kolordu'ya mahsûs (özel) cephe emri numro 99

1. Dördüncü ve On İkinci düşman fırka (tümen) kumandanları generalleri dâhil olduğu hâlde yüzü mütecaviz zâbit (aşkın subay) ve binlerce nefer (er) esir edilmiştir. Uşak'tan çekilen düşman grubunu dahi aynı âkibete duçâr etmek himmetinizden muntazardır (sona uğratmak sizin yardımınızdan beklenmektedir).

Seyidgazi'den gelen bir düşman fırkası 31 Ağustos 38 (31 Ağustos 1922) akşamından i'tibâren Kütahya ve civârında kıtaâtımız (birliklerimiz) tarafından arkalanmıştır.

Bu fırkanın Gediz istikametine sarkması muhtemeldir. Uşak'tan münhezimen (yenilerek) çekilen düşman grubu Uşak'ı ve etrafındaki köyleri yakıyor.

2. Beşinci Kolordu kısm-ı küllîsiyle (büyük kısmıyla) üç gün zarfında Salihli civârını tutacaktır. Hat bizim ta'mirimize mâni olacak mü'essesâta dokunmamak üzere İzmir ve Alaşehir taraflarından tahrib edilmeli Uşak'tan çekilenleri önlemeli ve İzmir istikameti keşf olunarak düşmanın müdâfaa edeceği hat ta'yin edilmeli, Üçüncü Süvari Fırkası'yla irtibât te'sîs etmeli (bağlantı kurulmalı).

3. Beşinci Kolordu ba'de-mâ (bundan sonra) cepheye merbûttur (bağlıdır). Raporlarını ordulara da vermelidir. İkinci ve Birinci Ordular İzmir istikametinde bilâfâsıla (aralıksız) yürüyüştedirler. Bu emri aldığınızı ve tertîbâtınızı (düzeninizi) bildiriniz.

4. Birinci, İkinci Ordulara ve Beşinci Kolordu'ya 1 Eylül 38 (1 Eylül 1922) saat 9.00 sonrada (21.00) yazıldı.

Garb (Batı) Cephesi kumandanı

İsmet

Belge No : 2624

Harekât

3076

6278 vürûdu (gelişi) 2.9.38 (2.9.1922)

Bir sûreti Paşa Hazretlerine takdîm kılınmıştır/2 minh (De)

Mehmet Kemalettin

Arşiv No : 4/5281
Klâsör No : 2021
Dosya No : 76
Fihrist No : 44

[illegible]

[illegible] ۲۸/۹/۱

[illegible]

۲۸/۹/۱ [illegible]

۱- [illegible]

۲- [illegible] ۲۸/۹/۱۱ [illegible]

۳- [illegible]

۴- [illegible] ۲۸/۹/۱ [illegible]

[illegible]

Belge No : 2625

Beşinci Kolordu Telsizinden
1.9.38 (1.9.1922)
3 Vürûdu (Gelişi)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na
Birinci ve İkinci Ordu Kumandanlıklarına

1. 9.38 akşam harp raporudur.

1. Murat çayını ta'kîben garba çekilen düşman kuvvetlerinden süvari fırkamızın (tümenimizin) ta'kibâtından kurtulanlardan bir kısmı Gediz çayını ta'kîben garba çekilmiş ise de bu çekilen düşman aksâmı da (birlikleri de) Şaphane cenûbunda (güneyinde) Ilıca mevkiini tutan Birinci Fırkamız tarafından karşılanmış ve azim (çok fazla) zâyiâtla tekrar şarka (doğuya) atılmıştır. Bu sûretle Simav Caddesi tamamen sedd edilmiştir (kapatılmıştır). Gediz çayını ta'kîben cenûba gitmesi de muhtemeldir. Bunu da o cihetteki kıtaâtımızın (birliklerimizin) karşılayacağı tabiîdir.

2. Belve gediği garbında dün 31.8.38'de (31.8.1922) azim zâyiât verdirilmiş ve pek çok eşya ve malzeme i'tinâm edilmiştir (ele geçirilmiştir). Alınan üserâ meyânında (tutsaklar arasında) Birinci Kolordu levâzım Reisi Erkân-ı harp miralayı (kurmay albayı) bulunmaktadır. Maktûller (ölenler) meyânında pek çok zâbit (subay) vardır. Tahrîb edilmemiş otomobiller toplar, makineli tüfekler ve bir de binek otomobili Belve gediği garb ve şarkında yığılmış kalmıştır. Düşmanı la-yenkat'i (kesintisiz) ta'kîb etmekte olan kıtaâtımız bu ganâimle (düşmandan kalan silâh, malzeme, araç gereç vb.) meşgul olamamıştır. Bir tathîr (temizlik) müfrezesinin ayrıca i'zâmıyla (getirilmesiyle) bu ganâimin de toplattırılmasını ayrıca ricâ ederim.

3. Düşmana teslîm olması için bir beyânnâme gönderildi. "Birkaç grub alınamamıştır" den bir kısmının teslîm olmak taraftârı olduğunu üserâ ifâde ediyor.

Belge No : 2625

4. Bu gün 1.9.38'de süvari kolordusu Gediz cenûbunda Çomaklar, Altıntaş, Muhibler, İnceğiz hattında düşmanla muhârebededir. Bu düşman teslîm olmazsa muhârebe ede ede Alaşehir istikametinde sür'atle ta'kîbe devâm edilecektir.

Beşinci Kolordu Komutanı

Fahrettin

Açtım 3 minh (De) 1/Şu'be

Saat 5.45 evvel (05.45)

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1762
Dosya No : 114
Fihrist No : 4

Belge No : 2626

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A	1175
D	20
F	14

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2626

İkinci Ordu Kumandanlığı
Harekât Şubesi
3070

Çakırsaz
1 Eylül 38 (1 Eylül 1922)

Üçüncü Kolordu Kumandanlığı'na

1. Başkumandanlığın 1 Eylül 38 tarihli emr-i umûmileri (genel emirleri) aynen ber-vech-i âtidir (aşağıda olduğu gibidir).

İşbu emrin bütün zâbitân (subaylar) ve efrâda (erlere) âcilen tebliği (bildirilmesi) ve tefhîmini (anlatılmasını) ricâ ederim.

2. 3. Kolordu ve 6. Kolordu ve Ordu Topçu Taburu Kumandanlıklarına Erkân-ı Harbiyye Riyâset-i Sâniyyesi'ne (Genelkurmay İkinci Başkanlığı'na) ve Karargâh Kumandanlığı'na yazılmıştır.

İkinci Ordu Kumandanı
Mirliva (Tuğgeneral)
Şevki

Sûret

Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları :

Afyonkarahisar-Dumlupınar büyük meydan muhârebesinde zâlim ve mağrûr bir ordunun anâsır-ı âsliyyesini (orduyu teşkil eden esas birliklerini) inanılmayacak kadar az bir zamanda imhâ ettiniz. Büyük ve necîb (soylu) milletimizin fedâkârlıklarına lâyık olduğunuzu isbât ediyorsunuz. Sahibimiz olan büyük Türk milleti istikbâlinden emin olmaya haklıdır. Muhârebe meydanlarındaki mahâret (beceri) ve fedakârlığınızı yakından müşâhede ve ta'kib ediyorum. Başkumandanlığa teklifâtta (önerilerde) bulunulmasını

cephe kumandanına emrettim. Bütün arkadaşlarının Anadolu'da daha başka meydan muhârebeleri verileceğini nazar-ı dikkate (gözönüne) alarak ilerlemesini ve herkesin kuvâ-yı akliyesini ve menâbi-i celâdet ve hamiyyetini müsâbaka ile ibzâle (akıl gücünü, cesaret kaynaklarını ve millî onurlarını yarışırcasına sarfına) devâm eylemesini talep ederim.

Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri !

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi (Başkanı)

ve Başkumandan

Mustafa Kemal

Ş-1

Arşiv No : 5/1775
Klâsör No : 2145
Dosya No : 27
Fihrist No : 14

Belge No : 2627

بسمه

صورت

[illegible]

[illegible]

A	[illegible]
D	[illegible]
F	[illegible]

[illegible]

[illegible] ۹/ایلول/۹۲۸

[illegible]

Belge No : 2627

Süret

Büyük ve Asil Türk Milleti

Garb (batı) Cephesi'nde 26 Ağustos 38 (26 Ağustos 1922)'den beri başlayan harekât-ı taarruziyyemiz (taarruz harekâtımız) Afyonkarahisar-Altuntaş-Dumlupınar arasında büyük bir meydân muhârebesi hâlinde beş gün beş gece devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi ordularının şecâati (yiğitliği) şiddeti, sür'ati, tevkifât-ı sübhâniyeye (Allah'ın yardımına) vesîle-i tecelli oldu (meydana çıkmasına neden oldu). Zâlim ve mağrûr düşman ordusunun anâsır-ı asliyyesi (asıl unsurları) akıllara dehşet verecek kat'iyyetle imhâ edildi. Teşkilât ve teçhizâtı gibi an'anât (gelenekler) ve muzafferiyât ve ismin münhasıran (özellikle) milletimizin şuûrundan ezelî, ebedî olan imâmından vücûd bulan ordularımızı fedakârlığınıza lâyık olarak size takdîm ediyorum. En büyük kumandanından en genç neferine (erine) kadar ordularımızda hâkim olan fikir milletin gösterdiği vazîfe uğrunda şehîd olmaktır. Bunu muhârebe meydânlarında yakından müşâhede ederek (görerek) büyük milletime haber veriyorum. Milletimizin bünyesindeki kudret ve mefkûreyi üçbuçuk sene evvel rüfekâ-i mesâim (çalışma arkadaşlarım) ile ifade etmekten başlayarak tahammülsüz müşkülât (güçlükler) içinde devam eden mücâhedatımızın da netâyici tezahür ediyor (uğraşlarımızın sonucu görülüyor). Milletin rey ve irâdesine istinâden (dayanarak) her işin neticesi millet için hayır ve saâdet olduğu sâbittir. Milletimizin istikbâli emindir. Bu nusret-i mevûdeyi (vadolunan başarıyı) ordularımızın istihsâl etmesi (elde etmesi) muhakkaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Reisi Başkumandan

Belge No : 2627

Başkumandanlık tarafından neşredilen beyânnâme sûreti bâlâya derc edilmiştir (yukarıda sunulmuştur). Ołdularda dahi efrâda (erlere) kadar iblâğ olunacaktır (bildirilecektir).

Garb Cephesi K. (Komutanı)

İsmet

1 Eylül 338 (1 Eylül 1922)

Altıncı Fırka (Tümen) Kumandanlığı'na

3.9.38 (3.9.1922)

Birinci Kolordu Kumandanlığı'na

Muharrem Mazlum

Arşiv No : 6/4849
Klâsör No : 2257
Dosya No : 11
Fihrist No : 82

Belge No : 2628

2.9.38 (2.9.1922)

Garb (Batı) Cephesi K.(Komutanlığı)

105

2.9.38 akşam harp raporudur :

1. Fırka (tümen) 41 Alay 16'dan Seyitgazi tepesine terk edilen müfreze Seyitgazi'den i'tibâren Seyitgazi Derbent Eskişehir Caddesi ile düşmanı ta'kîb ve tazyîke me'mûr edilmiştir (baskı yapmakla görevlendirilmiştir). Bu müfrezedeki süvari takımı bu sabah saat 6.30 evvelde (06.30) Eskişehir'i işgal etmiştir. İnönü istikametinde ric'ât etmekte (geri çekilmekte) olan düşman dümdâriyla (artçısıyla) temasa çalışmaktadır. Porsuk Müfrezesi 1.9.38 (1.9.1922) tarihinde Arapkuyusu'ndan Eskişehir Caddesi istikametinde harekete başlamış idi. Nereye vâsıl olduğu (geldiği) hakkında henüz ma'lûmat alınamadı. 41 nci Fırka aksâm-ı mütebâkisiyle (geri kalan kısmıyla) Akçin üzerinden Armuteli'ne hareket etmiş ise de buraya muvâsalatı (ulaşımı) hakkında henüz ma'lûmat gelmemiştir.

2. Birinci Piyade Fırkası 2.9.38 saat 4 evvelde (04.30) kolbaşısı ile Akpınar ile Tokluca arasına vâsıl olmuş ve İnönü istikâmetinde yürüyüşüne devam etmiştir. 1.9.38'de Porsuk köprüsü civârında düşmanın dümdâr müfrezesi ile muhârebe ederek onu münhezim eden (bozguna uğratan) fırkanın pişdâr (öncü) alayı düşmanın öteye beriye dağılan perâkende efrâdını (dağınık erlerini) imhâ ve ganâimi derç etmek (düşmandan alınan malı toplamak) üzere düşmanı ta'kîbe me'mûr edildi. Cephe ve ordu emrinin vusûlünden mukaddem (gelmesinden önce) işbu pişdâr alayı fırkasına iltihak etmiş (katılmış) bulunduğundan ve ric'ât eden düşman dahi 1/2.9.38 gecesini Çavdarhisar ve civârında geçirdiğine nazaran mesâfenin bud'iyyeti hasebiyle (uzaklığı nedeniyle) düşmanla tekrar temas husûlü imkân hârici görüldüğünden mezkûr (adı geçen) alayın tekrar düşmanı

ta'kîbe me'mûr edilmesine imkân görülmediği 3 ncü Kolordu'dan bildirilmiştir. 3.1.9.38 akşamı İnönü mıntıkasında bulunan müretteb süvari fırkası bu gün Bozüyük istikametinde hareket etmiş ise de nereye muvâsalat ettiği hakkında rapor alınamamıştır.

4. 6 ncı Kolordu : 61 nci Fırka'sıyla Gediz istikametine 16 ncı Fırka'sıyla Hamidiyehanı'na ve 17 nci Fırkası ile Çeltikçi'ye hâl-i harekettedir (hareket hâlindedir).

5. Harekâtın 2.9.38 tarih saat 9 sonra (21.00) ve 558 numarasıyla Garb Cephesi 2 ve Birinci Ordu Kumandanlıklarına arz edilmiştir.

Ordu II.K. (II.Ordu Komutanı)

Yakup Şevki

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1762
Dosya No : 114
Fihrist No : 11

بخارا رود قضاء اخته

خان نبیسه

غرب جبهه سی قوماندانلغی (براتلغان)

[illegible]	اردو امری	حقیقت
[illegible]	عدد	۱۷/۱۱/۲۸
[illegible]	۲۶	۲ ادد

۱- دوشنبه غربی جبهه دشمن ودسه کچه ده بر گونه آلوشه اشغال شده رجعت دوام ایتمه ده ۲ کچه سی اخاطه تاقانه - ایلاند - خطه غربی گیتدی. سواریون دشمن دسه ایچه تاسودی. قطار نزد دشمن کری قاوتدیلر. کتیبا ایرالدا ایتمشدر. آلمانیه عاریه سنه سنه ایچه دشمن قوزاتیه قوتیا ادبیه کتیب بنه جبهه نی سوقه کی دوزتیه تقیبا ادرتیا مراطاغدشه جنیه جبهه دا جرایان یکدرلی با شدنده ایکیزلی ایچه برکوه اشغال ده کی قطار نزد بنم ایلشدر. بیوک شفقه سنه کیدیب ۱/۱۱/۲۸ ده پرداند - ایلاند جرایان کچه ده ایکی طایره ایچاده ده بر طیاره تخریب اولاند، دشمنک ۲ کچه سی اخاطه ستابشنده حقنه ایچیکه چالشدی.

۲- ایکی اردوسنه صولی جنیه جنده سوات آلچاقلشه. بیتی خفاردود ۱۷/۱۱/۲۸ تاریخنده ایلیاز دریشه دولی جبهه خاخته ریطالیشدر.

۳- اردو ۱۷/۱۱/۲۸ دوده بر دوجاتی موان نیشیه دوام ایدیکدر.

بخارا ایکی خفاردوسی آده سنه خطاقه کیشه طاغی - غوزنتایا - بیاتاتاغ خطیه نیکو خفاردود بر خطه واقعه کلدی ۱۷/۱۱/۲۸ آقشا (اغدیر - دولاته - حیدرلی) خطه دامن دیه بنغدی.

ایکی خفاردود، اشغال ساحه سنه کیلیکی بیدیه دشمه سنه سنه غربی گیت سیاه دیه دیه ای ذبا آیه ایکه جیشیه جیشه. بونی، ایکی خفاردود کشا قوتون جرانه ذخیره قه سوردی، دشمنک ریه دوکی قوتیاقی ده ساحه خطده ذبا طاقه آلوشه سرخطه ده صاقله جیارشه ساحه عاوتوزی ادریا طاریلیا حقنده سوات احوالی ایزلری لازمه دوبنی خفاردود ۱۷/۱۱/۲۸ ده آلما طاغ شفقه، دشمنه نظاره دکریه کی طوپ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١ـ [illegible]

٢ـ [illegible]

٣ـ ٢٩/٩/٦ [illegible]

[illegible]

٤ـ [illegible]

[illegible]

[illegible]

٥ـ [illegible] ٢٨/٩/٦ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ٢٨/٩/٦ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2629

Birinci Ordu Kumandanlığı'na

Harekât Şubesi

Uşak'dan

3 Eylül 38 (3 Eylül 1922)

Saat 2 evvel (02.00)

Garb (Batı) Cephesi Kumandanlığı'na "Berây-ı ma'lûmat" (Bilgi İçin)

Ordu Emri

Numro

34

1. Dün Uşak'dan garba çekilen düşman dün gece ve bu gün'de Alaşehir istikametinde ric'âte (geri çekilmeye) devam etmiş ve 2/3 gecesi ihtimâlen Takmak İlhanlar hattının garbına geçmiştir. Süvarilerimiz düşman dümdârıyla (artçısıyla) temastadır. Kıtaâtımız (birliklerimiz) düşmanın geri kalanlarından külliyyetli esir elde etmişlerdir. Adatepe muhârebesinde mağlûb edilen düşman fırkalarının (tümenlerinin) takriben on bin kişilik bâkiyyet üs süyûfu (kılıç artıkları) şimâldeki (kuzeydeki) kuvvetlerimizin tazyiki (baskısı) üzerine Murat dağlarından cenûba (güneye) Cumburdi civârına geçerek başlarında iki general ile bu gün o mıntıkadaki kıtaâtımıza teslim olmuşlardır. Çivril mıntıkasından çekilip 1.9.38'de (1.9.1922) Budaklar Alyanaklar civârına gelen ve iki tabur piyade ve bir batarya tahmin olunan düşmanın 1/2.9.38 gecesi Efgan istikametinde hareket ettiği haber alınmıştır.

2. İkinci Ordu'nun son vaz'iyyeti hakkında ma'lûmat alınamamıştır. Beşinci Kolordu 2.9.38 (2.9.1922) tarihinden i'tibâren doğrudan doğruya cephe kumandanlığına raptedilmiştir (bağlanmıştır).

3. Ordu 3.9.38'de de bervech-i âti (aşağıda olduğu gibi) harekât-ı ta'kîbiyyeye devam edecektir.

Birinci ve İkinci Kolordular arasında hatt-ı fâsıl (ara hattı) Kışladağı-Golankaya-Beşkafadağı hattıdır.

Mezkûr (adı geçen) kolordular bu hattın tarafeyninden (iki tarafından) hareketle 3.9.38 akşamı "Ahatsirke-Helimenli-Çakaldamlar" hattına vâsıl olacaktır (ulaşacaktır).

İkinci Kolordu, Efgan istikametinde çekildiği bildirilen düşman müfrezesinin garba geçmesine meydan vermeyerek imhâ veya esir etmeye çalışılacaktır. Birinci İkinci Kolorduların keşif kollarını yanlardan uzaklara kadar sürerek düşmanın gerilerdeki tertibâtı ve müdâfaa hatları ve bilhassa Alaşehir şarkında (doğusunda) ve Salihli civârında müdâfaa hazırlıkları olup olmadığı hakkında ma'lûmat istihsâl etmeleri (bilgi edinmeleri) lâzımdır. Dördüncü Kolordu, 3.9.38'de Elmadağ mıntıkasını düşmandan tathire (temizlemeye) ve gerideki toplu fırkalarıyla Gobek istikametinde yürüyüşe devam edecek ve "Köseli-Sandıklar (Sandıklı)" mıntıkasına vâsıl olacaktır. Elmadağı'na tahsîs edilen kuvvetler vazîfelerinin hitâmında (bitiminde) kol nihâyetine iltihâk ettirilecektir.

4. İkinci Kolordu Üçüncü Süvari Fırkası'yla irtibat te'sîsine çalışacaktır.

Menderes mıntıkası şark kısmındaki kıtaâtın bir an evvel Sarayköy civârında toplanmasını te'min edecektir.

5. 3.9.38'de Takmak şarkındaki Ahmetli köyüne cephane yüklü bir otomobil kolu gönderilecektir. Birinci Kolordu cephanesinin noksanını buradan ikmal etmelidir.

6. Yol adedi kolorduların muhtelif yollardan yürüyüşüne müsâid olmadığı takdirde fırkaların erzak kollarının kolordu nihâyetinde yürütülmesi ve arazi müsâid ise Develi cephane kollarında yol hâricinden ve yürüyüş koluna muvâzi (paralel) olarak yürütülmek sûretiyle yürüyüş umuklarının tenkîsi muvafıktır (derinliklerinin kısaltılması uygundur).

7. Ordu Karargâhı harp kademesi 3.9.38 akşamı Takmak'da bulunacaktır. Zevâle (öğleye) kadar raporlar Uşak'a yazdırılmalıdır. İkinci Kolordu telsiz telgraf istasyonu Takmak'da muvakkaten (geçici olarak) ordu emrine terk edilecektir.

Belge No : 2629

8. Bu emir 3.9.38 saat 2 evvelde (02.00) 1, 2, 3, 4 ncü Kolordulara Menderes Mıntıka Kumandanlığı'na ve berây-ı ma'lûmat (bilgi için) Garb Cephesi İkinci Ordu Kumandanlıklarına yazılmıştır.

Birinci Ordu Kumandanı

Nurettin

Aslına mutâbıktır (uygundur)

Harekât Şu'besi Müdürü

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1762
Dosya No : 114
Fihrist No : 13

Belge No : 2630

Belge No : 2630

İkinci Ordu Kumandanlığı'na

Cephe Emri Numro 100

Madde 1-Kıtaâtımız (birliklerimiz) 1.9.38 (1.9.1922) akşamı Uşak'ı 2.9.38 sabahı Eskişehir'i işgal etmiştir. Bursa'ya ric'ât eden (geri çekilen) takrîben iki fırka (tümen) kuvvetinde düşman kıtaâtı zevâlde (öğleyin) kol nihâyetiyle İnönü'nün geçerken Üçüncü Kolordu kıtaâtı ile muhârebeye girişmişlerdir. Başka tafsilât alınmamıştır. 31.8.38 (31.8.1922)'de Kütahya cenûbunda (güneyinde) mağlûb edilen müstakil düşman fırkasının iki alayının hangi istikamette çekildikleri henüz teayyün etmemiştir (belli olmamıştır). Bu fırkanın da Dumlupınar'a gitmek için emir aldığı tahakkuk ettiğinden (anlaşıldığından) Altıncı Kolordu'ya çatması veyahut Cumburdu tarîki (yolu) ile Birinci Ordu gerisine düşmesi muhtemeldir. Bu bâbda hiç ma'lûmat alınamamıştır. Birinci, İkinci Ordular tarafından 31.8.38'de Aslıhanlar civârında perişan edilen düşman aksâmını (birliklerini) İkinci Ordu'nun tazyîki (sıkıştırması) üzerine cenûba akmaktadır. Bunlardan 2/9/38'de Uşak şarkında (doğusunda) iki general dört bin nefer (er) yeniden esir edilmiştir. Mezkûr (adı geçen) enkazdan Altıncı Kolordu Cephesi'nde de bir kitle garba (batıya) akıp akmadığı haber alınamamıştır.

Uşak garbinde Birinci Ordu tarafından mağlûben ta'kîb edilen takriben üç düşman fırkası gayr-i muntazam bir sûrette Takmak "Eşme" istikamet-i umûmiyyesinde (genel yönünde) çekilmektedir. Alaşehir civârında düşman tayyareleri İki Eylül'de ziyâde fa'âliyyet göstermişlerdir. Alaşehir civârında ve taze kıtaâtla düşmanın bir tahaşşüt (yığınak) yapmakta olması muhtemeldir.

2. Ordular birinci maddede meçhul veya muhtemel olan mevâddı (maddeleri) sü'rât-i mümkûne ile tahkîk ve te'yîd ederek (araştırıp doğrulayarak) cepheye bildirilmelidirler.

3. Ordular düşmanı ta'kîbe devam edeceklerdir.

4. Birinci Ordu ilerideki kolordularıyla 4.9.38 (4.9.1922) akşamına kadar Dereköy, Aktaş-Çetmi, Alihan-İnegöl-Örencik hattına varacaktır. Bu hattan kolorduların kısm-ı küllîleriyle (büyük kısımlarıyla) ileri geçirilmesi cephenin yeni emrine mütevakkıftır (bağlıdır). Topçu ile takviye olunmuş ileri müfrezelerle Mahmut dağı Güzelbabadağı keşif ve işgal ettirilmelidir.

5. İkinci Ordu Porsuk Müfrezesi Birinci Fırka ve mürettep süvari fırkasını Üçüncü Kolordu kumandanının taht-ı emrinde (emri altında) olarak Bursa istikametine çekilen düşmanı mütemâdî taarruzla tevkîf (durdurmaya) ve ta'kîbe me'mûr edecektir. Bursa mıntıka-i harekâtına pek geç kalmış olan ve 2/3 Eylül'de Damlalı civârında bulunduğu tahmîn edilen Kırk Birinci Fırka en kısa yoldan ve Gediz üzerinden İzmir mıntıkasına tevcîh olunmalıdır (yöneltilmelidir). 41. Fırka'nın Eskişehir'e gönderilen alayının Yirmi Birinci Fırka'dan Gediz istikametine tevcîh edilen alayı Kırk Birinci Fırka'ya ilhâk olunacaktır.

Altıncı Kolordu'dan ma'lûmat alınamamıştır.

2.9.38 akşamı Gediz cenûbunda bulunduğu tahmîn edilmekte mezkûr kolordu 4.9.38 akşamına kadar Soğanlı-Sarayköy "Yenişehir" hattına varacaktır. Kolordu sol cenâh (kanat) fırkasıyla doğruca Uşak istikametine teveccüh ederek külliyyetli (toplu) bir hâlde bulunan düşman ordusu enkazını (yıkıntısını) Uşak civârına kadar toplayacak ve ba'dehû (sonra) yürüyüş hedefine teveccüh edecektir. Bu kolordu cephe karargâhıyla da irtibat muhâfaza etmelidir. İkinci Ordu Karargâhı en geç 3.9.38 akşamı Altıncı Kolordu'yu ta'kîben İzmir mıntıkasına hareket etmelidir. Üçüncü Kolordu'nun harekâtı, vaz'iyyeti ve sûret-i irtibatı (bağlantı şekli) hakkında ma'lûmat alındıktan sonra mezkûr kolordusunun cepheye rabtı musammemdir (kararlaştırılmıştır).

6. Beşinci Kolordu vazîfesine devam edecektir.

7. Cephe karargâhı Uşak'tadır.

Belge No : 2630

8. Birinci, İkinci Ordulara 3.9.38 saat 4 evvelde (04.00) yazıldı. Birinci Ordu'ya tahrîren (yazılı olarak) verildi. İkinci Ordu'ya Karahisar'da cephe riyâset-i sâniyesi i'sâl edecektir (ikinci başkanı verecektir). Kırk Birinci Fırka'ya aid madde kezâ riyâset-i saniye vâsıtasıyla tebliğ ettirildi.

Garb Cephesi Kumandanı
İsmet

Bu emir riyâset-i sâniyece telefonla yazdırılmazsa İkinci Ordu Karargâhı'na otomobil ile gönderilecek saat kaçta yazdırıldığı bildirilecektir.

Saat/6.30 evvelde (06.30) Afyon'da cephe Erkân- harbiyye Riyâset-i sâniyesinde (Genelkurmay İkinci Başkanlığı'nda) nöbetçi zâbiti (subayı) Akif Efendi'ye yazdırıldı. 3.9.38

Nöbetçi Zâbiti
Lütfü

Arşiv No : 4/4478
Klâsör No : 1762
Dosya No : 114
Fihrist No : 14, 14-1

511

512